

Respice , Asspice , Perspice

ACADEMIA OAMENILOR DE ȘTIINȚĂ DIN
ROMÂNIA
SECTIA DE ȘTIINȚĂ MILITARĂ

„În abordarea postmodernă a epistemologiei științelor sociale, care este pe cale de a depăși imitarea pur și simplu a preocupărilor și concluziilor curentului dominant din epistemologia științelor naturii, știința militară ne apare la sfârșitul secolului al XX-lea și începutul secolului al XXI-lea, ca un ansamblu de cunoștințe a căror tendință o constituie descrierea exhaustivă a domeniului militar.”

TRATAT DE ȘTIINȚĂ MILITARĂ, volumul I, Editura Militară, 2001, pag. 19

REVISTA DE ȘTIINȚE MILITARE

STUDII MILITARE DE APĂRARE

ANUL III, 2003, Nr. 1 (4)
BUCUREŞTI - ROMÂNIA

ANUL III, 2003, Nr. 1 (4)
BUCUREŞTI - ROMÂNIA

CUPRINS

EDITORIAL

Politica de apărare și eforturile României în vederea integrării în NATO după primirea invitației de aderare

General doctor Mihail Popescu 1

DISCURS DE RECEPȚIE

Dimensiunea informațională a spațiului de luptă modern

Colonel prof. univ. dr. Gruia Timofte 8

PROSPECTIVĂ ÎN ȘTIINȚELE MILITARE

Startul toamnei de la Praga

General de brigadă prof.univ.dr. Constantin Onișor 20

Forțele aeriene în războiul modern

Colonel prof.univ.dr. Florian Răpan 24

Elemente de diplomație navală

Contraamiral (r) prof.univ.dr. Vasile Grad 30

Rolul disciplinei în operația și lupta modernă

General locotenent (r) prof.univ.dr. Iulian Topliceanu 41

MASĂ ROTUNDĂ

Dezvoltarea capacităților artileriei în condițiile schimbării situației strategice pe plan mondial

General de brigadă doctor Eugen Popescu 48

Considerații asupra întrebuiențării artileriei în cadrul operațiilor în sprijinul păcii

Colonel.dr. Florinel Damian

Maior Stan Anton 55

Învățăminte din Academia de Înalte Studii Militare rezultate din activitatea de pregătire a viitorilor comandanți și ofițeri de stat major de artilerie

Maior conf.univ.dr. Daniel Dumitru 65

COLEGIUL DE ADMINISTRAȚIE

Președinte:

General doctor Mihail Popescu

Vicepreședinte:

General locotenent (r) prof.univ.cons.dr. Valentin Arsenie

Membri:

General locotenent conf. univ .dr. Eugen Bădălan
General de divizie prof. univ. dr. Teodor Cearapin
General locotenent (r) prof. univ. cons. dr. Iulian Topliceanu
General maior prof. univ. cons. dr. Costache Codrescu
Contraamiral de flotilă prof. univ. dr. Gheorghe Marin
General de brigadă prof. univ. dr. Constantin Onișor

Referenți științifici :

Colonel prof. univ. dr. Viorel Buță
Colonel prof. univ. dr. Gheorghe Toma
Colonel prof. univ. dr. Florin Răpan
Colonel dr. Ion Emil
Colonel (r) dr. Constantin Moștofle

COLEGIUL DE REDACȚIE

Redactor șef:

General de brigadă prof. univ. dr. Constantin Onișor

Secretar general:

Colonel prof. univ. dr. Gruia Timofte

Secretariat tehnic:

Maior conf. univ. dr. Daniel Dumitru
Căpitan ing. Marius Stănciulescu

Tehnoredactare computerizată:

M.m. Costel Voica

RESPONSABIL DE NUMĂR

General locotenent (r) prof.univ.cons.dr. Valentin Arsenie

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

Academia de Înalte Studii Militare București
Șoseaua Panduri nr. 68-72, sector 5
Telefon: 021/410.35.05
021/410.08.01/433
e-mail: arsenie_valentin@yahoo.com

I.S.S.N. 1582-7410

ÎN ATENȚIA AUTORILOR

Pentru editarea Revistei în condiții cât mai bune, reținem atenția autorilor cu câteva recomandări:

- ❖ materialele trimise spre publicare în Revista de Științe Militare se vor expedia în două exemplare la: Academia de Înalte Studii Militare București, Șoseaua Panduri nr. 68-72, sector 5, București;
- ❖ articolele vor fi dactilografiate pe hârtie corespunzătoare, format A4, încadrate pe pagină, cu o margine lată de 2,5-3,5 cm în partea stângă, cu 32-35 rânduri pe pagină, pe o singură față;
- ❖ se vor menționa numele și prenumele autorului, specialitatea și titlurile științifice, funcția încadrată și adresa exactă a acestuia; responsabilitatea ca articole expediate pe adresa revistei pentru publicare să nu fie trimise în același timp și la alte publicații aparținere autorilor;
- ❖ materialele să nu depășească 5-10 pagini;
- ❖ insistăm asupra folosirii unui limbaj clar și cursiv și dorim a se specifica – acolo unde este cazul – locul din text unde urmează să fie introduse eventualele grafice, tabele, statistică, fotografii etc.;
- ❖ se vor evita abrevierile în titlu și uneori în text cu excepția celor consacrate; utilizarea, totuși, a acestora trebuie să fie precedată de terminologia completă, atunci când se folosesc pentru prima dată în text;
- ❖ graficele, desenele, statisticile, legendele și fotografiile vor fi executate pe un suport corespunzător (hârtie, calc etc.), cu tuș negru și respectiv vor trebui să aibă un contrast corespunzător;
- ❖ bibliografia va fi indicată la sfârșitul materialului, în ordinea în care se fac referirile în text și marcate cu cifre arabe sau axterix; aceasta va cuprinde: autorul, titlul (în limba originală), editura, anul – pentru cărți și pentru periodice – autorul, titlul materialului, revista, anul, numărul, paginile;
- ❖ în legătură cu conținutul materialelor, ideile prezentate, comentariile făcute și expresiile folosite, redacția va尊重a stilul autorului, însă responsabilitatea asupra lor va aparține acestuia;
- ❖ articolele neacceptate pentru publicare nu se restituie autorilor.

Revista de Științe Militare este o publicație menită să reflecte idei și opinii semnificative privind problemele științei militare care suscătă interes în România și nu numai. Opiniile exprimate aparțin autorilor articolelor publicate și nu întotdeauna reflectă, în mod necesar, vederile sau convingerile Secției de Știință Militară din Academia Oamenilor de Știință din România.

POLITICA DE APĂRARE ȘI EFORTURILE ROMÂNIEI ÎN VEDEREA INTEGRĂRII ÎN NATO DUPĂ PRIMIREA INVITĂȚIEI DE ADERARE

Defense Policy and the Romania's Efforts for Integration in NATO's Structures after Its Receiving the Invitation of Joining NATO

- General doctor Mihail POPESCU -

Membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România

Abstract

NATO integration represents a national priority for Romania.

All the political, economic, civil and military forces act accordingly, to accomplish this vital goal.

This time, our country, which was invited for integration at the Prague summit presents itself as a steady entity that generates security, being in a full economic, social and military reform; it is also an active participant in combat missions in Afghanistan and peace-keeping operations in Kosovo, Bosnia-Herzegovina, and other places. The country's Armed Forces have undergone a NATO-standard re-organization and upgrading process, in accordance with a well defined programme that has stages and clear objectives.

Romania has perfectly assimilated the Alliance's philosophy and it has acted like a NATO member for many years.

These facts honour us, because they belong to a much desired future.

I. POLITICA DE SECURITATE ȘI APĂRARE

În cursul ultimului deceniu, foarte multe lucruri s-au schimbat, amenințările militare clasice la adresa securității europene și euroatlantice s-au diminuat semnificativ, înregistrându-se însă o creștere îngrijorătoare a fenomenelor de criză de joasă intensitate, precum și o diversificare a risurilor nemilitare și neconvenționale cu un potențial distructiv major, aşa cum au fost atentatele teroriste de la 11 septembrie 2001 asupra Statelor Unite ale Americii.

Noua concepție de securitate și apărare

Vechea concepție a politicii de apărare a României direcționată împotriva amenințărilor clasice a fost transformată, pe baza unei noi abordări a rolului Armatei României. S-a trecut astfel, de la apărarea masivă strict teritorială, care nu se mai justifică azi în forma ei veche, rigidă, la un cadru mai larg de dezvoltare, respectiv, de protejare și promovare a intereselor naționale, nu doar prin măsuri interne ci și prin acțiuni în afara granițelor, desfășurate sub egida organismelor internaționale și în coordonarea structurilor de securitate și Alianței Nord-Atlantice. Această etapă a marcat începutul implicării României în misiuni de sprijin al păcii, de la participarea în Războiul din Golf - în februarie 1991 - și misiunile din Somalia și Angola, continuând cu implicarea în operațiunile din Balcani și recent în misiunea de asistență de securitate din Afganistan. După 11 septembrie, Armata României s-a implicat direct în combaterea terorismului, prin participarea la operațiuni efective de luptă în cadrul Enduring Freedom.

În prezent, România înregistrează o schimbare fundamentală atât în domeniul politicii de apărare, cât și în ceea ce privește strategia de securitate națională și strategia militară, pe coordinatele integrării în NATO și în Uniunea Europeană. În acest cadru, are loc o transformare profundă a instituției militare în armată de securitate și apărare, depășindu-se astfel cadrul îngust al apărării armate clasice a frontierelor, în favoarea unui concept mult mai larg, corespunzător realităților acestui început de mileniu care include, între altele, dezvoltarea unor aspecte ale diplomației apărării, angajarea forțelor în forme multinaționale pentru stabilizare regională și participarea la gestionarea crizelor etc. Acestea nu sunt pur și simplu intervenții în afara granițelor, ci modalități eficiente, moderne, actuale și viitoare de asigurare a securității naționale – care este dependentă de securitatea internațională și regională – de slujire a intereselor naționale. Această abordare marchează începutul unei transformări generale în interiorul sistemului militar românesc, scopul acesteia fiind acela de a adapta structurile și misiunile sale la evoluțiile mediului de securitate, precum și de a aduce completările necesare mecanismului național de management al crizelor și contribuției forțelor pe plan internațional. În comparație cu vechiul concept de apărare națională armată, această nouă dimensiune – care înseamnă **apărare prin securitate regională și internațională, prin menținerea păcii, gestionarea crizelor și prevenirea conflictelor** – este o expresie a strategiei indirecte și impune o schimbare radicală de mentalitate. Această schimbare s-a produs și în rândul Armatei României.

Tragicele evenimente din 11 septembrie nu au făcut decât să confirme, o dată în plus, necesitatea schimbării, deoarece concepte precum războiul sau agresiunea armată au dobândit noi semnificații și dimensiuni, greu de imaginat cu ani în urmă.

Revizuirea, în decembrie 2001, a Strategiei de Securitate a României a încorporat necesitatea contracarării riscurilor neconvenționale prin coordonarea acțiunilor în domenii precum diplomația, informațiile, apărarea națională, ordinea publică și siguranța națională. În acești ani, România și armata sa au definitivat o etapă extrem de importantă pentru noul concept de securitate națională, acea în care s-a implementat filozofia Alianței Nord-Atlantice și principalele repere ale peregrinării integrării în Uniunea Europeană. Pe baza prevederilor strategiei, reforma militară a fost continuată și accelerată pentru crearea

capabilităților necesare ca Armata României să-și îndeplinească, în această nouă viziune, misiunea fundamentală de apărare a teritoriului național și să contribuie în mod direct la apărarea colectivă, combaterea terorismului, managementul crizelor la nivel regional și global și gestionarea urgențelor civile.

Obiectivele politicii de securitate și apărare

În vederea promovării intereselor și scopurilor în domeniul securității naționale, politica de apărare a României își propune următoarele obiective:

1. Integrarea în structurile militare euro-atlantice și europene.
2. Reforma organismului militar, pentru dezvoltarea unei capacitați de apărare credibile, moderne și eficiente.
3. Întărirea controlului civil și democratic asupra forțelor armate și a mecanismelor de realizare a acestuia, în conformitate cu principiile și valorile democrației constituționale.
4. Consolidarea statutului României de furnizor de securitate, prin menținerea și îmbunătățirea contribuției noastre la stabilitatea regională.

În mod concret, cele patru obiective ale politicii de apărare sunt interdependente. Astfel, îndeplinirea cerințelor de interoperabilitate cu NATO presupune, în același timp, implementarea reformei militare, precum și consolidarea controlului civil asupra forțelor armate. De asemenea, contribuția la securitatea regională se realizează prin asigurarea stabilității în zonă, protejarea României și prin demonstrarea abilității țării noastre de a acționa ca membru *de facto* al NATO, înainte de a deveni parte a Alianței Nord-Atlantice.

România înțelege să-și asigure propria securitate prin integrarea eforturilor sale în activitățile structurilor europene și euro-atlantice, susținând principiul indivizibilității securității acestora. Politica de apărare a României, având ca bază obiectivul strategic de integrare deplină în organizațiile de securitate europene și euro-atlantice, se realizează prin întărirea relațiilor cu țările occidentale, prin consolidarea cooperării bilaterale și multilaterale cu țările din aria sa geografică și, bineînțeles, prin realizarea reformelor interne corespunzătoare. Astăzi, în România, nimici nu se îndoiescă de corectitudinea acestei opțiuni. Nimici nu mai întrebă astăzi de ce o facem, ci cum să o facem mai repede și mai bine. Toate forțele politice, economice, științifice, culturale și militare sunt concentrate și concertate pentru pregătirea țării, a economiei, a instituțiilor și a forțelor armate pentru a se integra cât mai repede și cât mai benefic în NATO și în Uniunea Europeană.

II. EFORTURILE ROMÂNIEI ÎN VEDEREA INTEGRĂRII ÎN NATO

În actualul mediu de securitate, premisele fundamentale ale politicii de apărare trebuie anorate în noile realități, astfel încât să răspundă prompt la tipologia riscurilor și crizelor, inclusiv prin încorporarea unor misiuni noi ale forțelor armate și definirea parametrilor de adaptare a organismului militar la acestea.

Invitația de a adera la NATO presupune asumarea unui rol corespunzător, în această direcție, precum și creșterea capacitaților puse la dispoziție pentru misiunile Alianței, atât de sprijin al păcii, cât și de apărare colectivă. Potrivit noului concept strategic, operațiunile conduse de NATO nu mai au o delimitare geografică strictă, putând fi desfășurate în orice parte a globului, atâtă vreme cât este afectat un interes major de securitate, al unui stat aliat. De aceea, politica de apărare a României, care își asumă întreaga

responsabilitate de membru, presupune un accent sporit pe dezvoltarea capacitațiilor de desfășurare în teatru a forțelor, a elementelor de susținere și dislocare a acestora, în contextul redefinirii rolului forțelor armate.

Ce aduce nou pentru armata romaniei invitarea de a adera la NATO?

Invitarea României de a adera la Alianță, generează un altfel de dialog, un altfel de discurs și un angajament acțional, fără alternative, pe deplin asumat. Va trebui să adaptăm discursul de la statutul unei țări aspirante, la unul de țară invitată, care urmează să fie membră cu drepturi depline, cel mai probabil în vara anului 2004. Noi, militarii, suntem pregătiți să abordăm în continuare cu pragmatism și deschidere provocările fazelor de negocieri. Noul poate să aibă mai multe fațete, dacă ne referim la faptul că vom fi invitați să participăm la activitatea unor grupuri sau comitete lă care nu am mai participat și să desfășurăm activități din ce în ce mai importante și mai solicitante. Există însă o mare disponibilitate pentru aceasta. Am declanșat deja procedurile de selecție a personalului care ne va reprezenta la Cartierul General al NATO, la Mons și alte comandamente regionale, potrivit unor criterii foarte exacte. Aceeași rigoare o vom aplica și în ceea ce privește selecționarea și pregătirea personalului, care va fi parte la procesul de identificare, în funcție de așteptările Alianței, a ofertei României etc.

De altfel, în ultimii doi ani am lucrat împreună cu NATO și aliații la proiecte comune, care au avut caracter de noutate pentru noi. Suntem de asemenea, alături de unele țări membre, în mai toate teatrele de operații unde acestea participă. Aceste experiențe de „aliat de facto” au întărit convingerea că am înțeles și ne-am înșușit filozofia lucrului în cadrul Alianței.

Iată doar câteva dintre premisele, care dovedesc că ofițerii noștri au o mare capacitate de adaptare și experiență necesară pentru a răspunde prompt și cu imaginea la solicitările cu caracter de noutate pe care statutul de invitat îl presupune.

Reformă și contribuție

În consonanță cu eforturile substanțiale și perseverente ale societății românești de pregătire a țării pentru aderarea la NATO și Uniunea Europeană și de demonstrare a potențialului său deosebit, reforma forțelor armate se circumscrie unui sistem ternar de principii: responsabilitate, contribuție și credibilitate. Aceasta înseamnă că România înțelege să-și asume toate responsabilitățile, că își propune să genereze securitate și să participe la menținerea ei, indiferent de eforturi, întrucât este vorba de o opțiune națională rațională, indubitabilă și în deplină cunoștință de cauză. Participarea întregii populații la acest proces, prezența necondiționată a României în teatru pentru menținerea păcii și combaterea terorismului sunt dovezi clare care produc credibilitate. Summit-ul NATO din noiembrie a reprezentat pentru România un nou început de drum, diferența dintre statutul de stat-candidat și cel de stat-invitat se va materializa în asumarea unor noi responsabilități și dezvoltarea unor noi procese.

Reforma a dobândit, în ansamblul societății românești, statutul de politică națională, iar realizările de până în prezent în procesul de restructurare a forțelor armate succed constientizării faptului că acest proces nu constituie doar o condiție *sine qua non* a aderării la NATO, ci și un aspect major al reformei instituționale și structurale interne, destinată conturării unui sistem de securitate viabil, capabil să răspundă riscurilor unui spațiu strategic în transformare.

Acțiunile prioritare ale reformei militare s-au concentrat în 2002 pe următoarele domenii: restructurarea și operaționalizarea forțelor; pregătirea personalului și a unităților pentru sporirea gradului de interoperabilitate cu structurile NATO; participarea la activități PfP, operațiuni în sprijinul păcii (PSO) și în cadrul formațiunilor multinnaționale; îmbunătățirea managementului și a structurii personalului din armată; învățământul militar; planificarea apărării; managementul spațiului aerian; sistemul de comunicații și informatică; logistică și infrastructură.

Reconfigurarea armatei printr-un amplu și dificil proces de trecere de la o forță masivă de luptă, specifică perioadei Războiului Rece, la una de dimensiuni mai reduse, dar cu mare flexibilitate și performanțe sporite, necesare pentru noile misiuni, pornește de la premisa că trebuie să existe o complexă și deplină capacitate de a opera atât pe teritoriul național, cât și în cadrul misiunilor care pot reveni României în calitate de viitor membru NATO și care au dobândit în prezent o dimensiune globală.

Elaborarea și punerea în aplicare a concepției noii structuri de forțe reprezintă o necesitate și este în deplin acord cu transformările pe care le parcurg inclusiv armatele statelor membre ale Alianței, în urma evenimentelor din 11 septembrie 2001. Noile cerințe impun crearea de capacitați pentru reducerea vulnerabilităților și contracararea riscurilor la adresa securității, implicit a celor asimetrice și neconvenționale. Noua structură de forțe a Armatei României va fi organizată pe două niveluri operaționale - Forțe Active și Forțe Teritoriale, cu o cifră autorizată de personal de 90.000 de oameni (75.000 de militari și 15.000 civili), cu un nivel de profesionalizare de 90% pentru componența activă.

Punerea la dispoziția Alianței a unui considerabil pachet de forțe atât pentru operațiuni în sprijinul păcii, cât și pentru participarea la misiuni de apărare colectivă, constituie unul dintre cele mai importante argumente ale țării noastre din punct de vedere al capabilităților reale militare și al valorii adăugate pe care o țară invitată o poate aduce. În același timp, pornind de la exigențele formulate la Summit-ul de la Praga, România analizează posibilitățile de specializare a forțelor, cu rol semnificativ pentru noul NATO, care se vor adăuga proiecției curente a contribuției militare la operațiunile aliate, în cadrul reformei de ansamblu a organismului militar.

De asemenea, în vederea pregăririi pentru aderare, se acordă o atenție deosebită dezvoltării capacitaților pentru Sprijinul Națiunii Gazdă prin punerea la dispoziția Alianței a unor elemente de infrastructură, cât și prin capacitatea de a primi și antrena forțe NATO pe teritoriul României. Pentru asigurarea de capacitați de desfășurare strategică, cerință căreia Alianța îi acordă o mare importanță în condițiile implicării partenerilor în operațiunii în sprijinul păcii, România a încheiat acorduri cu companii civile, atât pentru asigurarea transportului aerian, cât și a celui maritim strategic.

În asigurarea interoperabilității operaționale și tehnice, demersurile României pentru asigurarea integrării spațiului aerian românesc în cel al NATO se concentrează pe conectarea viitoare a Centrului Operațional de Suveranitate Aeriană (ASOC) la Sistemul Integrat Extins de Apărare Aeriană al NATO (NATINEADS).

Creșterea calitativă a sistemului de management al resurselor umane a avut loc odată cu implementarea unui nou model similar celor aplicate în state membre NATO. În anul 2001, a intrat în

vigoare Ghidul Carierei Militare, asigurând un sistem de promovare a cadrelor pe baza experienței, competenței și performanței, pe baza principiilor transparentei și șanselor egale, precum și dezvoltarea unei structuri echilibrate de personal.

Creșterea compatibilității lingvistice și operaționale se realizează prin cursuri de pregătire a personalului în domeniul limbii engleze și prin asimilarea standardelor și procedurilor NATO de operare. Pregătirea se face atât în țară (prin cele 16 centre de învățare a limbii engleze - în care se pregătesc în medie 1000 de persoane anual - și în cadrul Centrului de Pregătire PfP de la București), cât și în cadrul școlilor NATO sau în instituții din țări membre NATO.

În ecuația costuri-beneficii, o corelare eficientă a obiectivelor cu resursele necesare s-a realizat prin implementarea unui sistem de management al resurselor de apărare, pe baza sistemului SUA, adaptat realităților și cerințelor Armatei Române. Noul sistem de bugetare bazat pe programe permite o mai mare flexibilitate, precum și o capacitate de evaluare constantă a raportului cost-beneficii, față de sistemul de planificare bazat pe capitole și articole bugetare.

În conformitate cu angajamentul Guvernului, alocația bugetară de 2,38% din PIB, acordată apărării anul acesta va fi menținută până în anul 2005. Această evoluție a bugetului va permite o planificare riguroasă a resurselor pentru îndeplinirea obiectivelor propuse.

Valoare adăugată în mediul regional și global

România este deci pe deplin conștientă că integrarea presupune atât beneficii, cât și responsabilități. Ca țară arondată la flancul sudic al NATO, România și-a dezvoltat contribuția la managementul crizelor și securizarea frontierelor, în condițiile extinderii spectrului risurilor neconvenționale.

Preluarea președinției comitetelor de conducere ale Ministerialei Apărării din Sud-Estul Europei (SEDM) și Brigăzii Multinaționale din Sud-Estul Europei (SEEBRIG) a fost definită de România ca bază a sprijinirii unei implicări mult mai active și proeminente în gestionarea crizelor din regiune. Președinția română a SEDM a inițiat crearea unui nou grup de lucru intitulat **"Sprijinul forțelor armate în domeniul neproliferării armelor de distrugere în masă, securizării frontierelor și luptei împotriva terorismului"**.

Astăzi, mai mult ca niciodată, flancul sudic al NATO capătă o nouă importanță în raport cu conceptele de largire și schimbare, iar politica României de stabilizare a regiunilor proxime dobândește o nouă dimensiune, aceea de translatare a mecanismelor de cooperare către alte regiuni. Succesul proceselor de cooperare din sud-estul Europei demonstrează faptul că zona la care ne referim este astăzi suficient de matură pentru a deveni ea însăși furnizor de expertiză în domeniul securității. Acceptarea României și Bulgariei în NATO – în viitor și în Uniunea Europeană – reprezintă primul pas cu adevărat important pentru scoaterea zonei – și în deosebi a Balcanilor din conul de umbră în care au aruncat-o fantasmale istoriei. Începe o nouă epocă pentru noi.

Utilizarea potențialului Mării Negre în combaterea risurilor neconvenționale va constitui, în cadrul noului sistem de relații al Alianței, o oportunitate majoră de avansare a ariei de stabilitate și securitate spre Caucaz și, mai departe, spre Asia Centrală.

Participarea directă la operațiunile în sprijinul păcii, având la bază o implicare vizibilă, s-a dovedit a fi esențială în pregătirea forțelor noastre. Triada conceptuală a Summit-ului de la Praga „**Noi Capabilități - Noi Aliați - Noi Relații**”, consacrată în prim plan, capacitatea de a participa la asigurarea securității alături de NATO, având în vedere statutul de țară invitată.

Intr-un mediu internațional interdependent, România dorește să fie parte a răspunsului global la noile riscuri și a probat această opțiune politică prin participarea la operațiuni în cadrul SFOR, KFOR și, mai recent, în cadrul Forței Internaționale de Asistență pentru Securitate (FIAS) și a Operațiunii Enduring Freedom.

Depășind dimensiunea cantitativă a contribuției noastre la operațiunile din Balcani, România a exersat anul acesta un nou mod de implicare, prin diversificare calitativă. Astfel, contribuția la KFOR și SFOR a fost suplimentată până la 344 de militari (222 militari în KFOR și 122 militari în SFOR). Începând cu luna decembrie 2001 au fost introduse în cadrul KFOR încă două companii de infanterie, iar din luna martie 2002, în cadrul Misiunii Națiunilor Unite în Kosovo (UNMIK) acționează la Pristina-Kosovo, un contingent românesc de 115 jandarmi. Suplimentar, batalionul de infanterie din Rezerva Strategică SFOR/KFOR este pregătit pentru a fi dislocat, în scopul asigurării rotației trupelor NATO în Kosovo.

Pentru România participarea la lupta împotriva terorismului reprezintă un obiectiv strategic, pornind de la premisa că securitatea națională a României este direct afectată de menținerea unor focare de tensiune și instabilitate, generând o gamă diversă de riscuri neconvenționale.

Ca o continuare a angajamentului nostru în lupta împotriva terorismului, contingentul de 48 militari participant în cadrul Forței Internaționale pentru Asistență și Securitate (FIAS) i s-au adăugat 9 ofițeri de stat major în comandamentul forței, iar în cadrul operațiunii Enduring Freedom, începând cu luna iulie 2002, participăm cu un batalion de infanterie de 405 militari și 6 ofițeri de stat major și legătură, forțe care au fost rotite recent. Contingentul care și-a încheiat de curând participarea a fost implicat încă din luna septembrie 2002 în misiuni efective de luptă, primele în care se angajează practic Armata României după cel de-al doilea război mondial.

Astfel, contribuția Forțelor Armate la operațiuni multinaționale și la inițiative de cooperare dobândește o simbolistică politică deosebită, dovedind faptul că România este în primul rând un producător de securitate și un contributor la promovarea valorilor, principiilor și intereselor comunității transatlantice, în plan regional și global.

DIMENSIUNEA INFORMAȚIONALĂ A SPAȚIULUI DE LUPTĂ MODERN

The Informational Dimension of the Modern Fight Space

- Colonel prof. univ. dr. Gruia TIMOFTE -

Membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România

Abstract

Warfare in the Information Age will inevitably embody the characteristics that distinguish this age from previous ones. These characteristics affect the capabilities that are brought to battle as well as the nature of the environment in which conflicts occur.

Information Age organizations achieve domination of their ecosystems by developing and exploiting information superiority that means "the ability to collect, process, and disseminate an uninterrupted flow of information while exploiting and/or denying an adversary's ability to do the same". The Information Age has changed the way we reach decisions, allocate decision responsibilities within the organization, develop options and evaluate them, and the manner in which we choose among them. We will need to make investments in all of the elements that comprise a mission capability package, such as: an organization and doctrine that are compatible with the concept of operations; the information flows necessary to carry them out; properly educated and trained personnel; a set of systems that are able to exchange and utilize the available information.

The operational performance of a sensor network in generating battlespace awareness depends upon a number of factors including: the performance of component sensors; sensor geometry: the locations of the sensors with respect to each other and the objects of interest; the velocity of information; fusion capabilities and tasking capabilities.

In summary, the accuracy of the information in a common operational picture is a function of the accuracy of source information, velocity of information of the objects of interest in the common operational picture.

Cele mai semnificative schimbări în evoluția umanității sunt cele determinate de apariția și dezvoltarea societății bazate pe informație, care netezește calea spre globalizare. Internetul, sistemele informatice, tehnologia informației și

comunicațiilor vor permite reducerea decalajelor existente, dezvoltarea economică, apariția unei industrii software românești, a infrastructurilor informaționale naționale, precum și integrarea mai accelerată în comerțul electronic și în era digitală.

Sistemele și tehnologiile informaționale, echipamentele tehnice și software-ul aferent, atât de necesare, sunt în același timp, vulnerabile la penetrări neautorizate, la distrugeri și modificări accidentale sau voite de date și programe. Tendința actuală privind amplificarea conectivității, în special la Internet și în rețele Intranet mărește riscul de vulnerabilitate, fiind tot mai greu să se localizeze un punct de acces ilegal în rețea sau un utilizator cu un comportament agresiv. Vulnerabilitatea sistemelor informaționale actuale poate antrena pierderi imense de ordin finanțiar sau de alt tip, direct sau indirect, prin „surgerea” de informații confidențiale cu caracter personal, economic sau militar.

Din punct de vedere tehnico-militar, importanța comunicațiilor și informațiilor constă, pe lângă valoarea lor intrinsecă, în faptul că există mai multe ținte vulnerabile, accesibile rapid și pe scară largă care necesită tot mai multe mijloace și procedee de protecție. Armatelor moderne și-au făcut din câștigarea bătăliei informaționale un obiectiv primordial al strategiei de dezvoltare. Baza câștigării acestei bătălii o reprezintă aplicarea cu succes a tehnologiei informaționale pe întregul spațiu de luptă, respectiv digitizarea câmpului de luptă și acțiunilor de natură informațională. Din punct de vedere tehnic, problemele referitoare la echipamente, tehnologii, proceduri, metodologii și algoritmi în cadrul operațiilor informaționale (ofensive și defensive) sunt posibile de realizat și controlat.

În războiul viitorului, *spațiul de luptă cibernetizat* va deveni o realitate. Acest fenomen ridică, între altele, două aspecte cu semnificații aparte:

- integrarea procesului de informatizare a comenzi trupelor cu sistemele de armament, apariția și utilizarea robotilor, vehiculelor telecomandate și munițiilor inteligente;
- metodologia lucrului în condițiile cibernetizării, elaborarea scenariilor tactice și operative specifice și, mai ales, a desfășurării unor acțiuni de luptă cu utilizarea simultană a trupelor și a elementelor prin care se monitorizează activitatea adversarului, reacțiile trupelor proprii, influența condițiilor de mediu, oportunitatea și eficacitatea deciziilor elaborate.

Spațiul de luptă cibernetizat dezvăluie deja suficiente elemente care-l conturează și-i conferă

numeroase posibilități de dezvoltare precum: multitudinea sistemelor automatizate și de armament; realizarea coordonării unor diverse categorii de forțe și armament în luptă, în condițiile impuse de comprimarea timpului operativ; multifuncționalitatea forțelor luptătoare pe timpul desfășurării ofensivei, cât, mai ales, pe timpul apărării; conservarea forțelor umane și folosirea lor numai în situații deosebite sau pentru consolidarea succeselor; compensarea limitelor fiziolelor ale comandanților, luptătorilor și operatorilor prin utilizarea sistemelor automatizate de luptă; folosirea robotilor pentru activități care cer eforturi mari, timp îndelungat, sacrificii sau acțiuni în condiții complexe.

Referitor la fizionomia viitoarelor războaie, analiștii militari occidentali au definit următoarele cinci tendințe: letalitate și dispersare crescute; volum și precizie a focului mărite; integrarea masivă a tehnologiilor noi; realizarea unui efect distructiv mai mare; perfecționări în asigurarea invizibilității mijloacelor și în detectarea obiectivelor.

De asemenea, are loc o redimensionare a noțiunii de conflict prin adăugarea unor noi atribute:

- *permanența* - aplicarea unei strategii globale care integrează permanent toate procesele informaționale, nu numai în perioadele de criză sau conflict;
- *transversalitatea* - influențarea societății în ansamblul ei și fundamentarea pe multidisciplinaritate și concepțele de integrare a sistemelor;
- *dualitatea* - dispariția deosebirilor dintre sfera militară și cea civilă (la nivel național, centrul de greutate se mută spre alte domenii - bancar, finanțier, energetic, în general spre infrastructura civilă a cărei apărare, cu forțe și mijloace convenționale, devine foarte dificilă).

Resursa informațională este principala categorie de resurse a războiului modern și vizează următoarele domenii: politic, economic, social și militar necesare comenzi și controlului la nivel strategic; capacitatea militară a potențialilor adversari; doctrinele militare, organizarea și pregătirea strategică a sistemelor militare, a teritoriului, economiei și populației pentru apărare; posibilităților sistemelor de armament și tehnicii de luptă, utilizarea și integrarea acestora în concepții de ducere a războiului; activitatea de

cercetare științifică dedicată apărării; orientarea mass-mediei și reacția populației față de conflictele militare; sfera și structura informațiilor de comandă, cooperare și înștiințare, organizarea și utilizarea sistemelor informaționale; caracteristicile generale, utilizarea și evaluarea rezistenței sistemelor criptografice; capacitatea de contracarare a acțiunilor de spionaj, diversiune și teroriste pentru răspândirea știrilor false; nivelul de pregătire și moralul trupelor; informațiile generale de natură politică, economică, financiară, socială, diplomatică etc.

Sistemele informaționale integrate de tip C4I (Comandă, Control, Computere, Comunicații și Informații) vor asigura comandanților posibilități de a vedea, simți, interpreta, decide și angaja acțiuni în orice punct al fâșiei de acțiune sau în zonă de responsabilitate informațională (informativă).

Era informațională are drept conținut creșterea explozivă a utilizării informaticii, comunicațiilor și mijloacelor de luptă cibernetizate, informația devenind *obiectul, mijlocul și procedura* unui nou domeniu de acțiune - cel informațional. Dacă aceste acțiuni sunt desfășurate la momentul oportun și cu succes, ele pot preveni conflictele, reduce pierderile sau stabiliza rapid condițiile de desfășurare a acțiunilor militare.

Principalele caracteristici ale acțiunilor informaționale sunt următoarele:

- volumul informațiilor necesare elaborării deciziilor și ducerii acțiunilor militare sporesc de 8 - 16 ori și mai mult față de cel vehiculat în al doilea război mondial;
- crește posibilitatea de informare și, ca urmare, mijloacele specifice devin din ce în ce mai performante;
- influența benefică a prelucrării informațiilor asupra capacitatei sistemelor de armament, dar și cea nefastă a dezinformării sau a virușilor informatici asupra proceselor specializate realizate cu calculatoare și software adecvat;
- creșterea explozivă a cantității de informație necesare luptătorului pentru a face față solicitărilor din spațiul de luptă modern;
- integrarea și utilizarea armamentului și tehnicii de luptă inteligente;

DISCURS DE RECEȚIE

- dezvoltarea și perfecționarea structurilor specializate pentru asigurarea securității informațiilor;
- caracterul cibernetic al acțiunilor militare și apropierea tehnologică și informațională dintre comandă și execuție.
- unele dificultăți în precizarea adversarilor;
- multitudinea țintelor vizate;
- absența unor indicatori specifici și clari de avertizare;
- persistența efectelor și lipsa unor metode rapide de remediere a consecințelor pe care le generează;
- utilizarea unor tehnologii relativ simple, ieftine și larg răspândite;
- dispariția deosebirilor dintre nivelurile de comandă.

Principalele activități informaționale

Lucrările de specialitate definesc principalele concepte utilizate în acest domeniu, astfel: *datele* (fapte individuale sau statistice într-o formă necorelată); *informația* (o comunicare, veste, știre care pune pe cineva la curent cu o situație); *cunoștințele* (rezultat al prelucrării informațiilor, proces în care intervin intuiția și gândirea umană).

Există și patru stadii cheie ale ciclului de viață al informației: crearea, culegerea, diseminarea și utilizarea ei. Aceste stadii sunt distințe, deși au multe caracteristici în comun. Dezvoltarea tehnologică a afectat viteza și volumul culegerii și diseminării informației.

Revoluția informațională a condus la dezvoltarea unor sisteme moderne interconectate și interdependente, care nu mai pot fi conduse manual.

Informația, ca un bun militar strategic, a fost întotdeauna recunoscută ca atare de către comandanți, mai ales în ideea unei bune cunoașteri a intențiilor adversarului și, în același timp, a unei protecții proprii, a planurilor și stadiului operațional al acțiunilor militare. Dacă această informație este disponibilă în domeniul militar, de la nivelul strategic de comandă la comandanții de la nivel tactic, pot apărea o serie de probleme în privința încrederii acestora în integritatea, relevanța și acuratețea informației prezентate.

Activitățile informaționale din spațiul de luptă modern implică obținerea, transportul, prelucrarea,

conversia, distribuția, utilizarea, protecția, exploatarea și managementul informațiilor, succint conținutul lor constând în:

- *Colectarea* – achiziția și filtrarea inițială a datelor pe baza nevoilor planificate și prezentarea lor într-o formă adecvată transmiterii. Aceste informații vizează misiunea, adversarul, trupele proprii, terenul, starea vremii și timpul la dispoziție. Procesul de obținere a informațiilor se realizează cu ajutorul sistemelor electronice, al activităților operative de cercetare și recunoaștere, al cercetării strategice, operative și tactice, prin conlucrarea cu organele de poliție și mass-media etc.
- *Transportul* – comunicarea informațiilor și a datelor la dispozitivele de recepție ale destinatarilor.
- *Prelucrarea datelor* – stocarea, extragerea din dispozitivele de memorie, actualizarea, filtrarea și sinteza lor pentru a rezulta minimum de informații într-o formă utilizabilă.
- *Conversia informațiilor* – transformarea acestora dintr-o formă în alta fără pierderi și fără modificarea preciziei lor în scopul transmiterii și afișării sub formă de text, de imagini în format fix și în mișcare, de date pentru calculatoare etc.
- *Distribuția (diseminarea) informațiilor* – transmiterea informațiilor prelucrate potențialilor utilizatori.
- *Utilizarea informațiilor* (după ce datele sunt obținute, analizate și verificate) – actualizarea și cunoașterea situației reale pentru a perfecționa continuu sau pentru a adapta deciziile, planurile și acțiunile militare.
- *Protecția informațiilor* – analiza vulnerabilității forțelor și mijloacelor proprii de comandă și control la acțiunile de natură electronică, de distrugere fizică, inducere în eroare, și de propagandă ale adversarului precum și stabilirea mijloacelor, aplicarea și verificarea măsurilor de contracarare. Elementele de infrastructură ce trebuie protejate sunt bazele de date, rețelele de calculatoare, sistemele de comunicații, de cercetare și mijloacele auxiliare din cadrul acestora.
- *Exploatarea informației* – acțiunea prin care se obțin avantaje pentru scopurile operaționale militare din orice informație achiziționată. Aceasta

implică interceptarea și analiza mesajelor adversarului, extragerea informațiilor din bazele lui de date, întreprinderea măsurilor de denaturare, degradare sau manipulare a capacitaților informaționale ale acestuia.

• *Denaturarea informațiilor adversarului* – măsurile de atac la adresa comenzi și controlului vizând influențarea, degradarea sau distrugerea informației și a sistemelor informaționale (C4I) ale acestuia.

• *Managementul informației* – coordonarea și sincronizarea atență a informației și a sistemelor informaționale (C4I) și cuprinde: managementul spectrului electromagnetic, alegerea surselor și a sistemelor ce se utilizează, asigurarea unor fluxuri informaționale fiabile (cu integrarea pe verticală și orizontală), interceptarea informațiilor de la mai multe surse.

Procese și medii informaționale

Pentru analiza pertinentă a dimensiunii informaționale a spațiului de luptă modern este foarte util să caracterizăm succint mediile informaționale care au un impact important asupra organizării și desfășurării acțiunilor militare, astfel:

• *mediul informațional global* – cuprinde personalitatele, organizațiile, sistemele etc., multe dintre ele în afara controlului militar sau al autorităților naționale de comandă, care colectează, prelucrează și distribuie informațiile la nivel național și internațional;

• *infrastructura informațională națională* – cuprinde rețelele de telecomunicații publice și private, tehnologiile de satelit, terestre și radio care deservesc persoanele fizice și juridice, informațiile și conținutul acestora, bazele de date, terminalele hardware și produsele software pentru accesul la informații, personalul care colectează, prelucrează, stochează și generează noi informații etc.;

• *infrastructura informațională a apărării* – cuprinde resursele necesare pentru transferul, prelucrarea, stocarea și afișarea informațiilor, mijloacele tehnice pentru comandă și control, cercetare și alte categorii de mijloace pentru transmiterea vocii, imaginilor fixe și în mișcare,

DISCURS DE RECEȚIE

servicii multimedia deosebit de utile sistemului național de apărare;

- *mediul informațional militar*

– constă din sistemele informaționale și structurile proprii și ale adversarului, militare și de alte categorii, care sprijină sau influențează în mod semnificativ operațiile militare;

• *sistemele informaționale (C4I)* – constau din infrastructura, structurile, personalul și componente care colectează, prelucrează, stochează, transmit, afișează, distribuie și acționează în conformitate cu informațiile obținute.

Dezvoltarea intensivă a tehnologiei informației și comunicațiilor a creat noi procedee de gestionare și prelucrare a datelor. Acestea includ imagini, grafică, scheme, hărți digitizate, baze de date care se combină cu tehnici moderne de comunicații (sateliți, stații radio cu salt de frecvență, radiorelee pe microunde, stații radio troposferice și ionosferice) și asigură infrastructuri globale, naționale și militare.

Sisteme moderne de informații

La baza funcționării sistemului de comandă și control stau informațiile despre evenimente, mediu, adversar și trupele proprii, care influențează sau pot afecta acțiunile militare și care în urma proceselor de prelucrare, analiză, stocare și valorificare fundamentală decizia și contribuie substanțial la obținerea supremăției informaționale.

„Supremația informațională reprezintă gradul de dominare informațională care oferă personalului posibilitatea de a utiliza sistemele informaționale (C4I) pentru a obține avantaje operaționale în conflict sau pentru a controla o anumită situație, concomitent cu reducerea posibilităților adversarului de a utiliza similară pentru trupele sale”¹.

Realizarea superiorității informaționale cuprinde două componente egale ca importanță – acumularea și protecția capacitaților informaționale proprii și degradarea capacitaților informaționale ale adversarului.

Superioritatea informațională depinde de:

- capacitatea de a accesa o cantitate mare de informații din mai multe surse și medii (politic, social, economic, militar, religios etc.), cu privire la

adversar și la trupele proprii, informații necesare în zona de responsabilitate, actului de comandă și control;

- reducerea posibilităților de utilizare a informațiilor false sau cu valoare de interes nulă, prin folosirea unor tehnici și proceduri eficiente de culegere și autentificare;

- performanțele sistemelor de senzori de a culege, a prelucra și de a transmite pe canale de comunicații informații în diferite formate;

- capacitatea sistemelor de comunicații de a vehicula, în timp scurt, întregul flux de informații, atât pe verticală, cât și pe orizontală;

- capacitatea organelor de comandă de a utiliza informațiile în elaborarea deciziilor astfel încât să devanzeze acțiunile probabile ale adversarului;

- nivelul de protecție și de securitate a datelor și informațiilor cu privire la trupele proprii și acțiunile acestora.

Asigurarea superiorității informaționale se realizează prin mai multe procedee, astfel:

- creșterea fluxului informațional prin utilizarea sistemelor de comunicații cu topologie distribuită, folosirea unităților speciale, a ofițerilor și a echipelor de cercetare. Inovațiile din sistemele de senzori, procesoare, comunicații și calculatoare pot oferi comandanților o bună cunoaștere a situației operative prin accesul imediat la informațiile despre adversar și trupele proprii;

- „vizualizarea” spațiului de luptă prin cunoașterea situației curente a trupelor proprii în conexiune cu cea a adversarului și cu condițiile de mediu;

- proiectarea situației finale dezirabile – înndeplinirea misiunii – și vizualizarea secvențială a activităților pe care forțele proprii le înndeplinesc, din situația inițială până la cea finală;

- cunoașterea situației prin analiză, însușirea intenției comandanțului și a concepției luptei (operației) în legătură nemijlocită cu dispunerea și posibilitățile adversarului și ale forțelor proprii;

- managementul permanent al informațiilor, în condițiile colectării și prelucrării unor cantități foarte mari de informații, reducerea duratei ciclului de comandă, elaborarea deciziilor în timp scurt.

Esențială pentru asigurarea și exploatarea superiorității informaționale este materializarea

¹ Joint Doctrine for Operations Security, Departament of Defense, Washington, D.C., 1994, p. 63

DISCURS DE RECEZIE

conceptului care evidențiază „acțiunile de atac orientate pe centrele rețelei informaționale”².

Acest concept este aplicabil la toate nivelurile ierarhice și contribuie la întrepătrunderea strategiei, a artei operative și a tacticii. Acesta își găsește substanțialitatea în integrarea și coordonarea unor forțe bine informate și logic dispersate în spațiul de luptă.

Elementele care contribuie la realizarea acestui deziderat sunt³:

- o rețea informațională (C4I) cu performanțe superioare care rezistă și supraviețuiește întregii game de amenințări fizice și operații informaționale;
- sistemele de senzori capabile să realizeze un înalt nivel de cunoaștere a spațiului de luptă sincronizat cu desfășurarea operațiilor militare;
- îmbunătățirea capacitații de exploatare a forțelor și mijloacelor prin rețelele de angajare moderne și eficiente (asigurarea unor noi capacitații operaționale pentru planificarea preventivă, managementul integrat al forțelor, micșorarea timpului de atac al țintelor).

Mulți specialiști cred că deplasarea fundamentală de la acțiunile bazate pe platforme spre cea orientată pe centre, asociată cu superioritatea informațională, constituie o revoluție în domeniul militar și se află în centrul acestui proces de transformare.

Perfecționările tehnologice au dus la creșterea considerabilă a calității, preciziei și oportunității informațiilor puse la dispoziția compartimentului informații, precum și a produselor informative destinate utilizării de către comandant.

Cerințele informaționale ale comandanților asigură *orientarea, planificarea și conducerea* activităților informative, curente și viitoare, în acord cu prioritățile stabilite de către acesta.

Sistemul de informații ca element component al sistemelor C4I, este reprezentat de ansamblul constituit de personalul, mijloacele, procedurile și tehniciile prin care se obțin și se prelucrează datele,

prin care se transmit informațiile și produsele informative comparaționalelor și persoanelor implicate în procesele de comandă și control. Rezultă că un ciclu informativ începe prin formularea cerințelor specifice din procesele de comandă și control și se încheie cu furnizarea produselor informative. De asemenea, trebuie remarcate interdependențele și corelațiile strânse ale sistemului de informații cu celealte subsisteme componente din sistemele C4I: cel de comandă și control, rețelele de calculatoare, sistemele de comunicații, sistemele de armament etc.

Recunoașterea spațiului de luptă implică misiuni pentru a obține, prin observare vizuală sau prin alte metode de detecție, informații despre activitățile și resursele adversarului, precum și despre caracteristicile meteorologice, hidrografice și geografice ale unei zone bine definite.

Supravegherea spațiului de luptă reprezintă observarea sistematică a acestuia pentru a se asigura informații oportune privind desfășurarea acțiunilor de luptă.

După modul de proveniență a datelor și informațiilor, sursele pot fi constituite din: cercetarea semnalelor electomagnetice; elemente umane și organe diverse; cercetarea prin satelit.

Cercetarea semnalelor electronice urmărește descoperirea, localizarea și evaluarea radiațiilor electomagnetice de toate categoriile și cuprinde: *cercetarea comunicațiilor* (căutarea, interceptarea, localizarea, analiza și exploatarea traficului radio al adversarului, asigurând evaluarea pe această bază a disponerii, deplasărilor și intențiilor forțelor acestuia); *cercetarea electronică* (activitățile de culegere și de prelucrare a radiațiilor electomagnetice potențial ostile).

Cercetarea executată de oameni și organele specializate acoperă toate aspectele specifice, ca de exemplu: interogarea prizonierilor; observarea activității adversarului; patrule; detașamente etc.

Cercetarea imagistică include formele de cercetare obținute prin fotografiere, observare termică și alte echipamente care captează imagini.

Cercetarea acustică obține date prin colectarea și analizarea fenomenelor acustice. Senzorii utilizați în acest scop pot fi pasivi (recepționează zgomotele)

² John Garstka, *Information Superiority and Network – Centric Warfare*, J 6 Presentation, Washington, D.C., 1998, p. 4.

³ *Joint Vision 2010*, Department of the Army, Washington, D.C., 1998, p. 36.

DISCURS DE RECEȚIE

sau activi (transmit unde acustice pulsatorii și ulterior recepționează ecoul).⁴ Sursele de cercetare acustică pot fi staționare sau instalate pe nave, platforme plutitoare, în imersiune sau pe fundul mării.

Sursele de informații pot fi: subunități de cercetare (puncte de observare, patrule și detașamente de cercetare), subunități de cercetare ale armelor, avioane, elicoptere și avioane fără pilot, mijloace de natură electronică, prizonieri și refugiați.

Agențiile sunt asimilate cu: structurile de informații (informații, artilerie, geniu); operații, aviație și sisteme de cercetare electronică; elemente de cercetare în dispozitivul adversarului; structurile care interoghează prizonieri etc.

Tehnicile utilizate în supravegherea spațiului de luptă modern sunt următoarele⁴: exploatarea modului de utilizare de către adversar a spectrului electromagnetic: în infraroșu – imaginile obținute prin receptia radiațiilor emise sau reflectate de suprafața obiectivelor în segmentul de la 0,72 la 1 μm; imagini termice radiate în infraroșu care pot distinge diferențe de 0,1°C. Aceasta permite ca țintele să fie detectate sub formă de imagini prin vizualizarea sau monitorizarea cu televizorul; vizual, inclusiv fotografia; în ultraviolet prin reflexia radiațiilor în acest domeniu; diverse tipuri de radiolocatoare; exploatarea undelor acustice sau seismice.

Eficiența acestor tehnici poate fi îmbunătățită prin: utilizarea platformelor aeriene cu și fără pilot capabile să asigure informații de timp aproape real până la comandanțamentele tactice; utilizarea senzorilor terestre; prelucrarea semnalelor.

Acste sisteme tehnice pot fi *active* sau *pasive*. Sistemele active radiază energie spre țintă cu scopul de a o ilumina și de a o descoperi. *Sistemele passive* recepționează energia radiată de către țintă.

Unele limitări în utilizarea acestor tehnici sunt determinate de vizibilitatea directă spre țintă, de condițiile atmosferice și meteorologice, de caracteristicile țintei (mărimea, capacitatea de a reflecta sau radia energia) și contrastul acesteia cu mediul ambient, precum și de unele contramăsuri

specifice (mascare, fumizare, tăcere radio, inducerea în eroare, restricții în manevră).

Din punctul de vedere al funcționării eficiente a sistemelor de cercetare se impune, dacă se poate în timp real, utilizarea unor mijloace tehnice specializate performante, interfețe de adaptare a senzorilor cu canalele de comunicații digitale cu mare viteză de transmitere și precizia maximă.

De asemenea, compartimentul informații trebuie să disponă de mijloace tehnice de automatizare (calculatoare performante) și software specializat care să permită prelucrarea datelor și a informațiilor în timp oportun, creșterea nivelului de informare a comandanțamentelor și reducerea nivelului de risc al managementului informațional.

Sistemele de comandă și control

Sistemele integrate de comandă și control de tip C4I sunt destinate să-l servească pe comandant și statul său major, formând un indispensabil „sistem nervos” care interconectează toate punctele de comandă și oferă un suport tehnic solid pentru cunoașterea spațiului de luptă și a evoluției acțiunilor militare, contribuind definitiv la succesul acestora.⁵

Sistemele de comunicații reprezintă un ansamblu de echipamente, metode, proceduri și personal specializat, organizat pentru îndeplinirea funcțiilor de transfer al informațiilor.

Sistemele de comunicații sunt analizate ca entități care constau din următoarele elemente: rețeaua distribuită a centrelor de comunicații de sprijin (ca infrastructură de bază) cu abonații staționari; subsistemul radio pentru legături directe între punctele de comandă; subsistemul de comunicații radio sol-aer din zona acțiunilor de luptă; rețelele locale din punctele de comandă; echipamentele auxiliare; subsistemul de management, operare și control; subsistemul de menenanță și rezervele de comunicații. Sistemele de comunicații sunt privite ca sisteme închise, cu „puncte de intrare” bine definite, care să satisfacă cerințele de tranzit al informațiilor. În interiorul sistemului atât funcțiile de comunicații,

⁴ JSP 120 (3) *Manual of Service Intelligence*, Department of Defence, United Kingdom of Great Britain, London, 1997, p. 39.

⁵ FM 101-5, *Staff Organization and Operations Contents*, Department of the Army, Washington, D.C., 1997, cap. 5, p. 62

⁶ Army Doctrine Publication, Vol. 2, 'Command', Ministry of Defense, London, 1995, p.12.

cât și cele de management sunt automatizate la cel mai înalt nivel.

Acestea trebuie să răspundă prioritar următoarelor cerințe: secretizarea automată a comunicărilor; utilizarea eficientă a spectrului electromagnetic; distribuția oportună a informațiilor (recunoașterea amic-adversar, comunicațiile mobile, navigația și poziționarea, determinarea și monitorizarea țintelor); instalarea pe subsisteme etc. Sistemele de comunicații astfel proiectate au următoarele caracteristici generale: conțin un număr suficient de centre de comunicații de sprijin și de linii radioreleu pentru a putea funcționa și cu 50% din capacitate; mijloacele sunt dispuse concentrat pe autospeciale și în grupuri de stații radio și radioreleu; impun adoptarea de restricții minime privind manevra; asigură toate categoriile de transmiteri; facilitează securitatea comunicațiilor prin criptare de canal și grup de canale; permit utilizarea transmisiei și a comutației digitale a canalelor; asigură oportunitatea și eficientătatea și protecția echipamentelor și personalului.

Rețelele de calculatoare reprezintă un ansamblu de echipamente, metode, proceduri, software și personal destinat realizării funcțiilor de prelucrare a informațiilor. Din punct de vedere al arhitecturii, rețelele de calculatoare au mijloace tehnice și produse software adecvate, a căror dezvoltare este în funcție de eșalonul servit și de cerințele de prelucrare, informațională solicitată. Acestea se interconectează prin diferite categorii de mijloace de comunicații (radioreleu, radio HF și VHF, satelit, linii din sistemul de telecomunicații național).

Rețelele locale de calculatoare au, de regulă, o structură în stea și utilizează cele mai recente tehnologii, produse software moderne, echipamente tehnice comerciale, sisteme expert, inteligență artificială.

Din punct de vedere tehnic, asemenea rețele se compun din: autospeciale de comunicații și computere; stații de lucru cu unități centrale de memorie, terminale, imprimante; stații pentru managementul sistemului; interfețe și mijloace de comunicații.

Rețelele de calculatoare au în compunere echipamente speciale (care îndeplinesc funcții informaționale diverse): servere, stații de lucru, plottere, comutatoare, routere, firewall.

Rețea are ca element principal *baza de date relațională* care realizează principalele funcții de prelucrare a informațiilor, astfel: stochează informațiile obținute de la sursele de cercetare și, în același timp, le transmite celor interesați; integrează toate categoriile de informații pe timpul analizei situației; permite accesul autorizat al ofițerilor din statul major la informații pentru utilizare și actualizare; asigură introducerea automată a datelor, elaborarea ordinelor de acțiune și transmiterea acestora la unități; înregistrează informațiile sub formă grafică, de mesaje text standard sau nestandardizate; permite scanarea documentelor, a hărților și fotografilor; realizează conversia informației grafice în informație alfanumerică și invers; afișează informația grafică și alfanumerică prin utilizarea compact disk-urilor; actualizează informația grafică și alfanumerică prin utilizarea unui editor de simboluri convenționale; tipărește scheme cu ajutorul unui plotter color pentru elementele de dispozitiv care nu au posibilități de prelucrare automată a datelor.

De asemenea, în sistem se pot utiliza și programe de tip „office” pentru prelucrarea textelor și managementul informațiilor multimedia (prezentarea informațiilor cu calculatorul folosind mai multe forme de comunicare – text, grafică, sunet – cu accent pe interactivitate), poștă electronică, prelucrări grafice interactive, servicii Internet / Intranet, spreadsheet (program care simulează pe ecran o foaie de calcul tabelar cu linii și coloane și care permite includerea unor formule ascunse pentru a efectua calcule asupra datelor la vedere).

În sistem funcționează un mecanism de replicare (transfer și actualizare) a datelor din baza de date de la punctul de comandă de bază la cel de rezervă și/sau înaintat, pentru a facilita preluarea conducerii de la un alt punct de comandă în caz de nevoie (scoaterea din funcțiune, mutare etc.).

Prin utilizarea unor asemenea rețele de calculatoare la eșaloanele tactice s-a redus timpul necesar pentru planificarea acțiunilor de luptă astfel: *la marea unitate operativă de 4 ori* (de la 24 de ore la 6 ore), *la marea unitate tactică de 3 ori* (de la 12 ore la 4 ore), *la unitatea de infanterie de 6 ori* (de la 6 ore la o oră).

Sisteme moderne de armament

Pentru obținerea succesului în câmpul de luptă se preconizează ca lovirea adversarului să se realizeze în următoarea succesiune:

- de la aliniamentul de contact până la 30 km în adâncimea dispozitivelor de luptă, cu artleria cu bătaie mare care utilizează pe ultima porțiune a traiectoriei proiectile cu submuniuții autodirijate;
- pe adâncimea cuprinsă între 30-100 km, cu sistemele de rachete sol-sol cu submuniuții antiblindate și antiinfanterie cu autodirijare, precum și cu aviația de sprijin;
- pe adâncimea cuprinsă între 100-150 km, cu rachete sol-sol cu bătaie mare, aer-sol, de croazieră și cu aripi, cu sistemele moderne de cercetare-lovire și aviația etc.
- Procesul de descoperire și lovire a țintelor reprezintă procesul de selectare a țintelor și de planificare a lovirii lor, ținând cont de cerințele și capacitatele operative. Acesta se îmbină cu recunoașterea, cercetarea, supravegherea și evidența țintelor și a mijloacelor de lovire (rachete, aviație, foc indirect, atac electronic) utilizate la capacitatea maximă. Descoperirea și lovirea țintelor sunt fundamentale pentru viteza de reacție și, de aceea, compartimentul operației coordonează această componentă a concepției acțiunilor militare.

Procesul efectiv de descoperire și de lovire a țintelor necesită timp, efort și accesul la întreaga gamă de resurse de recunoaștere, cercetare, supraveghere, determinare a țintelor și a obiectivelor care trebuie lovite.

Descoperirea și lovirea țintelor este parte integrală a procesului de planificare, solicitând coordonarea eforturilor anumitor compartimente din statul major.

Astfel, un sistem modern de cercetare-lovire se compune din următoarele elemente:

- mijloace de cercetare și aparatura pentru transmiterea automată a datelor, dispusă la bordul elicopterelor și avioanelor, care descoperă țintele terestre și aeriene din adâncimea dispozitivului adversarului (150-200 km) cu o precizie de 10-12 m;
- centrul de prelucrare automată a datelor și informațiilor obținute de la mijloacele de cercetare,

DISCURS DE RECEZIE

dispus la sol, având în compunere echipamente pentru interpretare, prelucrare, stocare a datelor, display-uri pentru afișarea acestora și mijloace de comunicații pentru transmiterea comenziilor de conducere și dirijare a focului;

- centrul de conducere și dirijare a focului, acesta asigurând elaborarea în timp real a comenziilor pentru îndeplinirea misiunilor primite;
- mijloacele de lovire dirigate sau autodirijate, care pot fi: rachete sol-sol; rachete aer-sol; bombe de aviație; mine; submuniuții dirigate sau autodirijate;
- mijloacele pentru transmiterea automată și criptată a datelor de cercetare și a comenziilor: stații radio, radioreleu, interfețe și modemuri.

În unele armate (de exemplu Germania, S.U.A., Marea Britanie) s-au realizat sisteme de comandă și control ale spațiului de luptă. Scopul acestui sistem constă în asigurarea legăturii cu sistemul de comandă și control superior (divizie mecanizată, corp de armată) și a cooperării între sistemele de armament.

Obiectivele sistemelor de comandă și control din platformele de armament sunt: evaluarea rapidă și completă a rapoartelor de cercetare; accelerarea prelucrării și distribuției informațiilor (inclusiv sub formă grafică); furnizarea informațiilor privind disponerea forțelor proprii și a celor vecine pentru a evita fratricidul organizațional; creșterea vitezei și a preciziei în descoperirea și lovirea țintelor.

Riscuri și amenințări de natură informațională

În domeniul informațional, se remarcă trei categorii de riscuri.

Prima categorie se referă la următoarele aspecte:

- creșterea interesului pentru acțiunile informaționale ca o componentă esențială a politicii statului, de menținere și promovare a intereselor în spațiul geopolitic implicat;

• apariția și dezvoltarea unor structuri organizatorice cu rol în securitatea informațională, la nivel național și militar, în unele țări vecine, care însă pot derula și operații informaționale ofensive;

- sporirea vulnerabilităților tehnice, procedurale și operaționale la nivelul actualei infrastructurii informaționale (sisteme de comunicații și informatică);

- proliferarea unor forme de atac informatic, care pun în pericol existența infrastructurii informaționale militare, cu atât mai mult cu cât aceasta se află într-un stadiu embrionar de dezvoltare;

A doua categorie de riscuri se referă la:

- insuficiența înțelegere a noii dimensiuni a spațiului de luptă, deși aceasta devine, din ce în ce mai mult, un concept de sine stătător, care exercită condiționări directe asupra celorlalte dimensiuni;
- nivelul redus de percepție a complexității și consecințelor noilor forme de agresiune informațională;
- capacitatea scăzută de evaluare corectă și oportună a indiciilor referitor la diverse amenințări informaționale: probabilitatea unei acțiuni ostile, tipul, locul, gradul de sincronizare, obiectivele și locul acesteia în strategia agresorului, impactul și consecințele imediate;
- nivelul redus de susținere necesară pentru asigurarea eficienței contramăsurilor ce trebuie luate în scopul minimizării impactului amenințărilor informaționale;
- ritmul lent de înnoire a conceptelor cu caracter doctrinar și strategic, la nivelul gândirii și practicii militare.

Adaptarea la noul mediu informațional, în care fluxul de informații, în timp real, este în continuă creștere, presupune înțelegerea unor riscuri în zona managementului informațional. În doctrinele euro-atlantice este menționat ca obiectiv al operațiilor informaționale - ciclul decizional (de comandă și control).

În a treia categorie de riscuri se încadrează următoarele:

- posibilitatea ignorării unor elemente informative, creării unor percepții sau judecății greșite, datorită fluxului crescând de informații și sub presiunea unui ritm rapid de elaborare a deciziilor;
- descoperirea tardivă și greoaie a începutului unui atac informațional;
- compromiterea accesului la informații prin folosirea unor date eronate, supraîncărcarea cu informații și inducerea unui fals sentiment de control;
- dificultatea observării diferențelor dintre informațiile sigure și cele nesigure;
- accentuarea discrepanțelor dintre datele aflate la dispoziție, informațiile solicitate și cele cu adevărat necesare, datele prelucrate și utilizate.

Evoluția rapidă a tehnologiei informației a mărit discrepanța dintre capacitatea de producere și cea de utilizare a informației.

Sporirea cantității informațiilor nu atrage după sine și creșterea calității lor, iar deținerea unor informații de calitate nu este sinonimă cu capacitatea de valorificare a acestora.

Crearea, controlul, difuzarea și utilizarea informației și a cunoașterii, dar și protecția acestor procese nu mai sunt utilizate doar ca un vector de cunoaștere și anticipare, ci și ca armă ofensivă care face din informație și sistemele informaționale miza politică, economică și militară a secolului al XXI-lea.

Din punct de vedere al măsurilor și formelor de acțiune, domeniul analizat operează cu următoarele noțiuni: asigurarea informațională, atacul informațional și protecția informațională.

Asigurarea informațională este reprezentată de acele acțiuni care vizează furnizarea oportună a informațiilor autorităților de comandă privind situația militară din zona de interes, adversar, trupele proprii, terenul etc.

Atacul informațional realizează neutralizarea sau distrugerea prin acțiuni letale și non-letale a infrastructurii informaționale pentru comandă și control, a funcțiilor informaționale realizate în cadrul sistemelor C4I și mijloacelor electronice aflate în compunerea altor categorii de armament și tehnică de luptă. Principalele căi de atac asupra informațiilor constau în alterarea conținutului datelor generate de anumite surse, a celor care circulă prin sistemele de comunicații și rețelele de calculatoare, ștergerea lor, determinarea unei circulații anarchice a informațiilor pentru ca acestea să nu ajungă la destinatarii reali, atacarea bazelor de date și a software-ului din sistemele integrate de comandă și control pentru a perturba șidezorienta adversarul înaintea începerii acțiunilor militare.

Protecția informațională asigură securitatea sistemelor și mijloacelor proprii prin care se transmit informațiile proprii împotriva atacurilor informaționale executate de către adversar.

Acțiunile informaționale (ofensive și defensive) vizează următoarele aspecte și elemente: controlul deciziilor și modului de aplicare a acestora; paralizarea funcționării structurilor organizatorice și a

DISCURS DE RECEȚIE

relațiilor dintre acestea; blocarea fluxurilor informaționale dintre elementele de comandă și cele de execuție, dintre structurile politice și cele administrative, dintre cele civile și militare, dintre comandant și luptătorul propriu-zis; controlul general sau parțial asupra mass-mediei pentru denaturarea realității, reducerea oportunității informării, generarea confuziei și a neîncrederii în structurile politico-militare și comandanți; crearea unei false atmosfere de liniște sau de prea mare încredere; deturnarea sau anihilarea funcționării armamentului intelligent și sistemelor de tehnică de luptă cibernetice; generarea și gestionarea crizei informaționale; sistemele integrate de tip C4I2 (sistemele de comunicații și informatică); sistemele de comandă și dirijare a tehnicii de luptă și armamentului; sistemele de război electronic (bruiajul electronic) și cele de război psihologic (în spectrul dezinformării); influențarea proceselor și structurilor decizionale din domeniul politic, economic, social și militar.

Acețiunile informaționale vizează structurile de comandă, nu atât pentru a le distruge ci pentru a le influența procesele decizionale.

În ultimul timp se utilizează două noțiuni: război informațional și război al erei informaționale. *Războiul erei informaționale* utilizează tehnologia comunicațiilor și informației ca mijloc de realizare a economiei de forțe și timp și de eficientizare a acțiunilor militare. *Războiul informațional* folosește informația ca armă și / sau obiectiv. Legătura dintre cele două sintagme constă în faptul că tehnologia erei informaționale permite manipularea directă a informațiilor de care dispune adversarul.

Războiul informațional reprezintă ansamblul acțiunilor întreprinse în scopul obținerii superiorității informaționale, în sprijinul structurilor militare naționale, prin afectarea informației și sistemelor informaționale ale adversarului, menținând și protejând propriile sisteme și informații.

Principiile războiului informațional sunt următoarele:

- *suficiența informațiilor* care are în vedere satisfacerea, în condiții de oportunitate, a necesarului de informații, atât pentru comanda și controlul acțiunilor militare, cât și pentru executarea misiunilor

de către sistemele de armament sau chiar de către luptători individuali;

- *proporționalitatea distribuției* care are în vedere diseminarea fluxului de informații în funcție de necesități și zone de interes, de prioritățile de comandă și control, capacitatele de procesare, transmitere și utilizare eficientă;

- *oportunitatea informării* care derivă din ritmul operațiilor și are în vedere culegerea informațiilor în timp real, precum și prelucrarea și transmiterea lor la structurile cu nevoi de informare;

- *credibilitatea informațiilor* care raportează cantitatea de informații la nivelul de informare (adevăr) conținut;

- *accesibilitatea informațiilor* care reprezintă capacitatea acestora de a exprima adevarul direct și fără dubii, prin semantică și modul lor de reprezentare.

În funcție de strategiile de atac / apărare construite și procedeale informaționale utilizate, războiul informațional cuprinde șapte forme: războiul de comandă și control; războiul bazat pe informații; războiul electronic; războiul psihologic; războiul informatic (cibernetic); războiul în sfera informației economice; războiul în spațiul realității virtuale.

Războiul de comandă și control are drept scop să anihileze comanda și sistemele de comandă și control ale adversarului prin integrarea într-o concepție unitară a acțiunilor de distrugere fizică (degradarea centrelor de comandă), securitatea informațiilor (negarea informațiilor deținute de adversar despre dispozitivele, capacitatele și intențiile trupelor proprii), operațiilor psihologice (influențarea adversarului, trupelor proprii și persoanelor neutre pentru a determina o atitudine favorabilă acțiunilor proprii), acțiunilor electronice (asigurarea, atacul și protecția electronică) și inducerea în eroare (manipularea sau falsificarea realității astfel încât adversarul să acționeze într-un mod care îi aduce deservicii).

Războiul bazat pe informații constă în proiectarea, protecția și anihilarea sistemelor care conțin suficiente cunoștințe pentru a domina un spațiu de conflict.

Războiul electronic utilizează tehnologia electronică pentru dominația spațiului electromagnetic.

Războiul psihologic utilizează informația pentru a menține sau modifica percepțiile, atitudinile și comportamentul unor indivizi sau grupuri umane, în vederea îndeplinirii obiectivelor proprii, precum și a preveni folosirea eficace a acestui gen de acțiuni de către adversar.

Războiul informatic (cibernetic) constă în atacuri pasive și active, cu software „malign”, asupra sistemelor informaticice și altor sisteme care utilizează software.

Războiul în sfera informației economice urmărește blocarea sau canalizarea informațiilor în scopul obținerii supremăției economice.

Războiul în spațiul realității virtuale este în prezent un "punct de acumulare" al scenariilor futuriste, de cercetare fundamentală și tehnologică.

În funcție de componenta dominantă se poate vorbi de cinci ipostaze extreme care conduc la strategii operaționale: defensiv (cu accent pe protecția informației); ofensiv (interzicerea accesului la informație); cantitativ (managementul informației); calitativ (corectitudinea și acuratețea informației; colectarea (strângerea) informației).

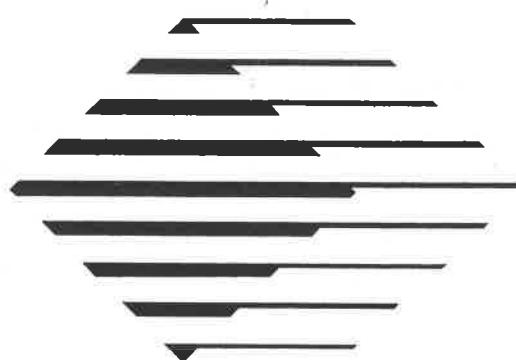
Conceptual, este utilă împărțirea unui sistem informațional în module mai mici, care realizează

aproape o singură funcție, pentru care este posibilă ca un rezultat al acțiunilor fizice.

Determinarea efectelor războiului informațional presupune o abordare multidisciplinară, deoarece ținta poate fi un sistem tehnic, o rețea de calculatoare sau comunicații, factori umani sau de cele mai multe ori, o combinație a acestora. De asemenea, o abordare interesantă poate fi realizată și din perspectiva rețelelor neuronale care rezolvă problemele ce se pot soluționa, cu dificultate mai mare, prin tehnici tradiționale de calcul.

Adoptarea unor soluții pragmatice și imediate în domeniul informațional, sub toate aspectele, poate să asigure adaptarea la un comportament politico-militar activ, descurajarea și chiar atenuarea efectelor agresiunilor informaționale interne sau externe (ca nou instrument de reglare a raporturilor adverse din spațiul de luptă modern).

Într-o epocă în care conflictele se identifică tot mai puțin cu acțiunea armată a statelor, a căror putere materială se diminuează tot mai mult în favoarea celei informaționale, știința militară va trebui să reflecte aceste schimbări și să găsească soluții adecvate noilor crize și conflicte specifice societății informaționale.

STARTUL TOAMNEI DE LA PRAGA

The Start of the Fall from Prague

- General de brigadă prof. univ. dr. Constantin ONIŞOR -

Membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România

Decizia istorică pentru România, prilejuită de Summit-ul „Toamnei de la Praga”, a avut **un lung proces premergător** și complex. Caracterizat prin continuitatea măsurilor, activităților și acțiunilor multiple și diverse, acestuia ulterior s-au adăugat și se vor asocia desigur și altele. Toate însă au vizat și vor avea în vedere finalizarea cu succes a reformei în domeniul militar, adică realizarea acelei **forțe armate „compacte, eficiente și flexibile capabilă să îndeplinească interesul național de securitate”** și numeroasele cerințe și exigențe impuse de conducerea NATO țării noastre pentru a fi membră cu drepturi depline (cel mai târziu la **sfârșitul anului 2004**) prin semnarea Tratatului de la Washington.

Trebuie amintite, fie și numai printr-o simplă enumerare, câteva dintre cele mai semnificative acțiuni care au reprezentat premisele invitației pe care a primit-o România, de aderare la NATO:

- ☞ îndeplinirea cu eforturi susținute a programelor PfP, începând cu anul 1994;
- ☞ completarea de la an la an cu noi obiective de parteneriat îndeplinite (dar până la 84 mai sunt destule);
- ☞ numărul mare de militari români participanți cu recunoașterea profesionalismului în diferite structuri de forță de securitate în cadrul misiunilor conduse de NATO și nu numai;
- ☞ disponibilitatea și capacitatea noastră de a îndeplini cu succes noi misiuni de pace pe cele mai „fierbinți” teatre de angajare din Europa, Asia și Africa, cu asigurarea permanentă și a unei rezerve consistente pe teritoriul național în măsură să intervină și în alte zone de criză sau conflict;
- ☞ respectarea graficelor de realizare în practică a **Forței – proiect 2003**, dar și formalizarea reperelor de bază pentru implementarea **Forței – obiectiv 2007**.

Așa se face că într-un timp destul de scurt, prin arta strategică a conducerii politico-militare naționale, România a dobândit un coeficient de credibilitate, care au situat-o cu certitudine în fruntea ierarhiei țărilor invitate la aderare.

Acste rezultate concrete și verificabile, de maximă importanță pentru demersurile diplomatice întreprinse, nu au fost fără finalitatea dorită. Președintele S.U.A., cu ocazia vizitei făcută la București, la

puțin timp după Summit-ul de la Praga, a apreciat cum se cuvine : „Poporul român trebuie felicitat pentru eforturile mari depuse în vederea îndeplinirii standardelor NATO, care însă, azi, dau rezultate”.

Precizarea liderului de la Casa Albă face lumină și într-o altă chestiune. Malițioșii consacrați ai unei categorii de presă caută, dar fără să reușească, o cale de a diminua din ceea ce trebuie să revină factorului politic, armatei și într-o bună măsură poporului ca merite deosebite pentru un eveniment excepțional. Așadar, este necesar să înțelegem bine că nu numai o anumită conjunctură internațională, poziția sa geostrategică atractivă, cooperarea largă a țării cu state membre sau nu ale NATO după Summit-ul de la Madrid, adoptarea formulei „Vilnius - 10”, precizările aceluiași președinte american la Varșovia, ci cu certitudine și angajamentul ferm, credibilitatea înaltă, perseverența în tot ceea ce s-a făcut în valorificarea superioară și pentru interes românesc a altor factori favoranți au reprezentat cele mai mari și autentice atuuri în regulile jocului de la Praga.

Nu lipsită de importanță este și aprecierea unor persoane din conducerea NATO cu privire la **comportamentul exemplar al României (aproape ca un membru al Alianței)** în situații de participare la misiuni internaționale. Este vorba printre altele și de proiectarea forței noastre în teatru de acțiuni, de cele mai multe ori prin mijloace și resurse proprii.

În concluzie, susținem punctul de vedere al conducerii armatei că : „**Invitația pe care a primit-o România de aderare la NATO nu este un cadou**”. În acest început de secol și de mileniu nu se mai fac nici un fel de cadouri în relațiile internaționale, eventual poate fi vorba de o susținere, dar numai după ce sunt identificate și definite interese cu argumente temeinice. La toate acestea, adăugăm punctul de vedere prin care afirmăm încă odată necesitatea existenței în toate situațiile a unui sistem militar național, adecvat, eficient și integrat, pentru că numai așa se poate participa la marile acțiuni geopolitice și geostrategice pentru apărarea intereselor naționale și colective de securitate. Cu alte cuvinte, numai cine are și va avea armată poate avea și un cuvânt de spus, altfel ești nevoit să plătești servicii de securitate foarte costisitoare și nesigure în anumite condiții și împrejurări.

România și-a cucerit această invitație prin lupta dusă în multiple domenii și pe câteva teatre de confruntare, care a cerut un efort susținut de natură și ampoloare diferite. Fără această „plată”, unanim recunoscută internațional, nu s-ar fi putut să fim puși în situația de a participa la „masa celor 26”, unde să avem și să exprimăm opinie ori de câte ori se discută misiuni și acțiuni internaționale, având deopotrivă aceeași sansă ca toți ceilalți. Așa stând lucrurile, o parte dintre cei malițioși trebuie să înțeleagă și faptul că nu am stat și nu vom fi în genunchi, până acum și respectiv de acum încolo, pentru integrarea în NATO.

În momentul de față încă mai stârnesc nedumeriri câteva probleme și aspecte ce privesc într-o bună măsură costurile integrării în continuare. Desigur, ele nu vor fi mici, dar nici uriașe ori exagerate. În orice caz, va trebui să ținem o ștachetă ridicată pentru resursele financiare. Garantul principal îl va reprezenta nivelul dezvoltării economice exprimat prin PIB. În condițiile : diminuării efectivelor, ajutorului extern nerambursabil din ce în ce mai consistent, plății successive a creditelor scadente în următorii ani etc. avem posibilitatea alocării graduale a unor suficiente fonduri, care să asigure îndeplinirea de calitate și oportună a obiectivelor din planurile integrării. Așadar, stă mai mult în putința noastră ca alocările pentru securitate (apărare) să fie și suficiente și suportabile.

Prin includerea României în rândul țărilor invitate pentru aderare, credem cu convingere că Alianța s-a întărit, nicidcum să slăbească. Avem în vedere aportul inițial al României, care poate consta în forțe, management bazat pe o oarecare experiență, spațiu cu însemnatate strategică evidentă, potențial, stabilitate etc., apoi garanția realizării în câțiva ani a unui sistem militar modern, echilibrat ca structură, eficient, și bine ancorat în funcționalitatea NATO, iar în final se va ajunge la o îndreptare înspre est a liniei

frontierei NATO (între cele două flancuri) **cu o economie a lungimii de apărăt** de circa 60%, față de situația din primii ani ai secolului XXI.

În balanța recunoașterii efortului depus de statele candidate până la Summit-ul de la Praga au stat și rezultatele **Parteneriatului strategic cu S.U.A.**, pe care România l-a onorat cum se cuvine. Am oferit necondiționat acces, facilități, sprijin direct și indirect. Am fost, suntem și probabil vom fi alături de americani și de aliați și în alte acțiuni strategice, pentru a demonstra tuturor că ne-am însușit un mod de gândire aliat, pe care l-am transpus cu mult angajament în practică, chiar și înainte de a fi membri NATO, ceea ce în ansamblu au fost apreciate ca „excepțional”.

Aderarea României la NATO va permite finalizarea adecvată a **câteva obiective politico-militare ale Alianței și economice ale membrilor acesteia** într-un spațiu ce impune un control mult mai riguros. Astfel, se asigură largi posibilități și facilități de gestionare a unor crize majore din riveranitatea Mării Negre, accesul rapid la spațiul Orientalui Apropiat și Mijlociu, o exploatare mai bună a tuturor resurselor energetice strategice din zona caucazo-caspică, precum și monitorizarea permanentă a spațiului ex-iugoslav. Dar din punct de vedere militar, **țara noastră prin aderare devine a doua forță militară din zonă, după Turcia**, ceea ce se va vedea în numărul și nivelul funcțiilor pe care le vom încadra în structurile de conducere multinaționale regionale.

În aceste condiții apar și mai clare locul și rolul României în cea mai importantă parte a Europei (interferența sud-estului, Balcanilor, estului, cu occidentul și centrul continentului) și anume: **participarea activă cu forțele și mijloacele adecvate**, de natură politică, economică și militară, la întărirea securității și apărării acestei zone, față de noile riscuri, amenințări, pericole, sfidări și agresiuni ce se identifică și se definesc cu tot mai multă claritate.

Pentru istorie, pentru posteritate aspectul cel mai remarcat rezultă din cuvintele președintelui Bush Jr., rostită la București : „De acum înainte, nu mai trebuie să vă temeți de nimic, dacă cineva va îndrăzni să vă agrezeze, America, NATO vor fi de partea dumneavoastră”. Avem, aşadar din acel moment o **dublă garanție de securitate – S.U.A. și NATO –, teritoriul României devine un spațiu sigur, ocrotit, atractiv economic și cu valoare o geostrategică recunoscută**. Așa ceva, trebuie să o recunoaștem, nu am mai avut niciodată. În consecință, este oportun să știm să valorificăm aceste împrejurări pentru interesele de securitate proprii, pe termen scurt și mediu.

Acum la început de an, ne punem firesc întrebările : **Ce avem de făcut în continuare ?** în sensul, Care să ne fie direcțiile principale de acțiune ? pentru a semna cât mai repede Tratatul de la Washington.

Desigur, va fi parcursă o agenda de lucru politico-militară în afară, dar mai avem multe și importante lucruri de făcut în interior. Asupra unora dintre ele voi insista într-o oarecare măsură.

În primul rând trebuie să fim pregătiți în multiple planuri pentru discuții, bazate pe raționalitate și o deplină cunoștință de cauză, într-un cadru intern și cu conducerea NATO, în ceea ce privește **participarea, alături de comunitatea internațională, la dezarmarea Irakului**. În strânsă legătură cu aceasta apare și ideea definirii cu claritate a condițiilor de participare a militarii noștri la **misiuni internaționale și colective** în afara teritoriului național.

Punctul nostru de vedere este următorul :

1) România după atâtă experiență dobâdătă, în peste 10 ani de participare cu forțe, și la cele mai mari acțiuni militare internaționale, nu poate, nu trebuie și nu este adecvat să se (auto) elimine; ar fi o greșală strategică de neierat ;

2) Să continuăm trimiterea de structuri militare la misiuni „în afară”, dar nu la luptă armată în cadrul confruntării, ci la acțiuni altele decât războiul/conflictul armat direct (deschis).

În al doilea rând, trebuie să regândim problema bazelor militare străine pe teritoriul românesc. Din experiența altor state rezultă că: sunt destinate deoarece securitate și apărării; au, de regulă, un caracter mixt (fie sunt **multnaționale**, fie au și **elemente autohtone în structură**); asigură pregătirea în comun, prin transferul de tehnică și tehnologie de instrucție; înlăturează destul de mult activitatea economică locală în zona lor de funcționalitate; întărește protecția în spațiul respectiv prin multitudinea măsurilor specifice care se iau.

Dar poate cel mai mult avem de făcut în domeniul pur militar al: structurii forțelor, preoperationalizării acestora, conducerii acțiunilor, proiectării (transportului strategic) forței etc. De fapt, acestea se regăsesc între obiectivele din MAP4 și MAP5, ceea ce presupune măsuri, acțiuni și activități convingătoare pentru alocarea resurselor necesare.

Structural armata României trebuie reechilibrată din punctul de vedere al categoriilor de forțe armate. Forțele terestre vor continua să ocupe locul principal, dar înzestrat în exclusivitate cu blindatele necesare acțiunilor de luptă moderne și conduse prin intermediul sistemelor C4I. Terminându-se cu strategia războiului de apărare dus prin mijloace proprii, vom fi totuși să satisfacem primele nevoi de apărare cu sistemul militar existent la pace, desigur preoperationalizat oportun, care, concomitent cu proiectarea forței colective NATO în teatrul de acțiuni militare își va desăvârși operaționalizarea completă. Aceasta înseamnă că va trebui să înlocuim complet actualele sisteme de mobilizare, aplicând principii manageriale bazate pe angajarea mai oportună și eficientă a forței. În afara teritoriului național, pentru apărarea intereselor Alianței sau a unui stat membru vom ieși, cu forțele destinate acestui scop, care au un regim de operaționalizare maxim. Pentru problemele securității europene și dincolo de aceasta se vor organiza structurile forței de securitate a căror operativitate va fi la standardele NATO în domeniu.

Dar problema cea mai importantă va rezulta din **necesitatea conducerii ierarhice a forțelor pe teritoriul național și în afara acestuia**. Încă din timp de pace trebuie operaționalizate structuri tactice de conducere și interarme/intercategorii de forțe de rang operativ, dar credem că vom avea nevoie și de o structură sau segmente de structură pentru conducerea unor grupări acționale multnaționale întrunite și integrate.

Pentru participarea la misiuni internaționale de securitate și pace și deoarece la cele de apărare colectivă într-un teatrul de operații este bine să creăm propriile forțe și mijloace (terestre, aeriene și navale) de transport strategic caracterizate prin viabilitate și mobilitate sporită. Credem că este mai economicos așa, atât în interior, cât și în afara țării, datorită utilizării acestor mijloace atât la pace, cât și la război.

Aceste câteva direcții principale de acțiune reclamă o revigorare a unor forțe cu destinație strict specializată, cum ar fi: de cercetare, de apărare N.B.C., de geniu, de luptă radioelectronică, de confruntare informațională, de poliție militară etc. Pentru ca panoplia să fie completă, vom avea nevoie și de forțe speciale în măsură ca independent ori împreună cu cele ale aliaților să desfășoare operații speciale bazate pe misiuni punctiforme de importanță strategică pentru ansamblul acțiunilor militare.

Toamna de la Praga a însemnat în fapt un nou start pentru România. Folosind unele aspecte de la marile întreceri de tenis de câmp, putem spune că până acum am jucat pentru a ajunge pe tabloul de concurs, iar jocurile în continuare (sub forma negocierilor multiple) se vor desfășura numai pe arenele centrale ale NATO. Așadar, invitația nu înseamnă automat și necondiționat aderare. Așa cum afirmam în material mai sunt multe de făcut. Așteptările interne și externe sunt mari și încordate. Avem șansa, obligația, răspunderea și dorința de a reuși, așa cum am reușit și până acum. Aceasta din două motive: afirmarea mai mult a României în lume este și necesară și oportună pentru marile evenimente ce urmează, iar integrarea cu succes în NATO va facilita cu siguranță integrarea noastră și în U.E. Acestea pot fi cele mai credibile și durabile premise pentru prosperitatea noastră, a tuturor, pentru viitorul sigur al țării și poporului român.

FORȚELE AERIENE ÎN RĂZBOIUL MODERN

Air Forces in the Modern War

- Comandor prof. univ. dr. Florian RÂPAN -

Membru asociat al Academiei Oamenilor de Știință din România

Abstract

War is the continuation of policy by other means; its sole purpose is to achieve political objectives. War has certain essential characteristics. The recognition and intelligent exploitation of these characteristics are fundamental to the successful use of armed force in support of political objectives.

Today, most air power thinkers take a middle course and tend to treat air powers as a purely military concept. The definition now accepted by the military thinkers is that air power is the ability to use platforms operating in or passing through the air for military purposes. The means of exercising air power are many and include any system which can be used to wage warfare in the air.

Air power represents one of the three basic components of national/multinational military power. Air power possesses specific characteristics which are quite distinct from those of land power and sea power. These characteristics fall essentially into three categories:

a) Positive characteristics or strengths (there can be divided into primary and secondary strengths).

b) Negative characteristics or limitations.

c) Conditional characteristics, which can be either strengths or limitations depending on the nature of the existing conditions.

Ca fenomen socio-politic și militar, războiul reprezintă forma cea mai violentă de manifestare a conflictului social dintre grupuri mari de oameni, organizate militar, care utilizează, pe lângă alte forme de acțiune neconvenționale, și lupta armată pentru realizarea unor scopuri politice și economice. Războiul a însoțit permanent evoluția societății omenești, fiind reflectarea unei duble determinări. Pe de o parte - structura fundamentală beligeră a oricărui tip de societate umană (prin condițiile

obiective de distribuție a puterii și bogăției între diferite unități politice și economice organizate pe baze etnice și teritoriale), iar pe de altă parte - o însumare de factori asociați, dintre care amintim aici organizarea politică de tip statal, care permite într-un mod diferențiat unuia sau altuia dintre state să transforme "violența structurală" în "violență manifestă". Analiza condițiilor structurale și a factorilor asociați scoate în evidență faptul că războiul nu este un act gratuit (o manifestare întâmplătoare sau exceptională ce se insinuează

arbitrar, dar nici un fenomen implacabil, asemenea evenimentelor naturale), întrucât poate surveni în orice moment și poate lua orice turnură spre o gamă extrem de largă de evoluții posibile.

În definirea potențialului beligerant al ultimelor decenii trebuie astfel pornit de la analiza riguroasă, concretă și nu pe baze empirice a cauzelor războielor, structurate pe condiții și factori intrinseci sau asociați. La rândul lor, aceste analize pot fi generale, proprii tuturor conflictelor militare, și particulare, specifice numai unui (unora) dintre ele.

Trăsăturile perioadei postbelice asociate potențialului beligerant pot fi considerate a fi următoarele:

- apariția, dezvoltarea și perfecționarea modalităților de agresiune neconvenționale;
- expansiunea continuă a aparatului militar pe plan mondial și tendința de "reabilitare" a valorii utilizării forței armate în detrimentul soluțiilor politice ale diferendelor dintre state;
- multiplicarea obiectivelor urmărite și a sarcinilor asumate de organismul militar, atât pe plan național cât și internațional;
- permanentizarea utilizării instrumentelor și acțiunilor militare la nivel global;
- diversificarea cauzelor conflictelor armate și antrenarea unui număr din ce în ce mai mare de state în aceste diferențe;
- întrepătrunderea crescândă a acțiunilor și manifestărilor din perimetru contructanților militare, prin imixtiunea intereselor exogene părților beligerante;
- sporirea gradului de interferență a domeniilor economice, politice și militare la nivel național, regional și global;
- modificările esențiale ale tabloului de distribuție a puterii și a resurselor în plan regional și mondial;
- amplificarea implicării organismelor internaționale în soluționarea conflictelor interstatale sau intrastatale.

A devenit un lucru obișnuit să se afirme că "*războiul s-a schimbat*". El s-a schimbat mereu de-a lungul istoriei, dar ceea ce este nou și este perceptual de către contemporanii noștri este faptul că, actualmente, el suferă mai mult decât o evoluție obișnuită. În prezent este vorba de o mutație caracterizată în primul rând de o deplasare a

metodelor violente spre acțiuni neconvenționale, nonviolente, dar foarte eficiente, care folosesc cu șansă în loc de arme dezinformarea, manipularea, descurajarea morală și.a., combinate cu acțiuni economice mai mult sau mai puțin disimulate.

Această formă de război este favorizată și de legislația internațională în domeniu care nu a ținut pasul cu evoluția noilor concepții despre război. Astfel, deși specialiștii în domeniu operează curent cu sintagmele de război electronic, agresiune electronică, protecție electronică, război psihologic, agresiune psihologică, protecție sau apărare psihologică, război informațional, război economic etc., în legislația internațională cele de mai sus nu sunt luate în considerare sub nici o formă și nici nu există semne că vor fi luate în discuție în viitorul apropiat.

Cauza reală este legată de faptul că aceste metode neconvenționale de război sunt în apanajul marilor puteri economice ale lumii, care nu sunt interesate să le reglementeze într-un mod echitabil.

Un punct de vedere interesant, care sintetizează opiniiile mai multor polemologi și analiști militari, este cel reflectat de Martin van Creveld, un reputat teoretician militar israelian, ale cărui analize sunt foarte apreciate de Statul Major al Israelului și, nu mai puțin, de serviciile speciale ale S.U.A., inclusiv C.I.A. Astfel, în cadrul unui interviu¹, el opina că războiul secolului XXI există deja. El se numește Bosnia, Somalia, Angola, Kurdistan, Liban, Sri-Lanka (la care noi am adăuga Kosovo și Cecenia) - acesta este viitorul război. În analiza sa arată că în momentul de față există aproximativ 30 de războaie în toată lumea, dar nici unul nu se duce între state, ci între organizații. Rezultă astfel caracteristicile nouului război (sau ale războiului viitorului) care nu va fi o luptă între state ce treptat își pierd suveranitatea, ci o luptă între diverse organizații, în care beligeranții nu se vor folosi foarte mult de armamentul greu, modern (excluse posibilitatea unui război nuclear între stat - n.a.).

În continuare, aceste organizații vor prelua o parte din funcțiile statului suveran, urmând apoi un transfer de prerogative către tot felul de organisme

¹ Joffrey Bartholet - *Războaiele secolului XXI*, în Newsweek, aprilie 1995.

PROSPECTIVĂ ÎN ȘTIINȚELE MILITARE

regionale, pentru că nu pot face față singure problemelor economice și tehnologice. În prezent, se afirmă că există în lume circa 200 de state și numărul lor va crește, dar multe dintre ele nu vor fi state pe deplin suverane, ci doar parțial (și exemplifică cu Uniunea Europeană, care preia treptat din atributile națiunilor independente) sau este posibil chiar să apară regiuni asupra căror vor guverna mai multe state, cum este cazul Irlandei de Nord. Este desigur un scenariu ce are toate şansele să devină realitate. În acest caz, întrebarea care se pune poate fi: *"Ce vor putea face atunci statele cu toate tancurile, avioanele, submarinele și vasele de război?"*; *"Ce legități sau principii ale luptei armate vor mai putea fi respectate și aplicate?"*

Dorim să subliniem însă faptul că războiul, indiferent de forma lui, are în spate tot interesele economice ale beligeranților sau ale unora dintre ei.

În consecință, asistăm la o mutație ce nu alterează cu nimic caracterul profund al războiului. Realitatea însă a devenit alta: noile tipuri de război vor fi atât de diferite de cele vechi, încât structura lor internă s-ar putea baza pe principii destul de îndepărțate de cele care au dominat războiul secole de-a rândul. Această evoluție trebuie înțeleasă, aşa cum trebuie înțeles faptul că forța militară a rămas o componentă deosebit de importantă a strategiei de securitate națională, dar evident nu este singura.

După războiul din Golful Persic (cu cele două faze ale sale *"Scutul Deșertului"* și *"Furtuna în Deșert"*) cvasitotalitatea gânditorilor militari au afirmat - pe baza celor desfășurate în regiune - că ne găsim în fața unei noi generații de război, puternic marcată de nouă revoluție tehnică, urmare a schimbărilor din era postindustrială. Acest război a evidențiat *"două lumi"* diferite și a accentuat valoarea unei cunoscute asemănări cu atribut de axiomă: *"Pregătirea războiului e știință, iar execuția lui o artă"*.

Războiul clasic, ca fenomen, s-a transformat profund atât în scopurile ce și le propune, dar și mai mult în metode, datorită evoluției tehnologice și în plan psihologic, dar poate cel mai probabil din cauza caracterului limitat pe care strategia generală îl impune.

Stările conflictuale de orice natură pot fi analizate și prognozate cu destulă precizie, dacă avem

în vedere situațiile în care pot apărea, precum și părțile implicate.

Prin conflict (în sensul de față) se înțelege totalitatea situațiilor de suprapunere contradictorie de interes între părți, în care cel puțin una dintre acestea se consideră lezată, făcând din cazul în dispută o problemă internațională și acționează pentru rezolvarea ei pe calea tratativelor sau prin forță.

Analiştii militari sunt unaniți în aprecierea că războiul "clasic" va angaja cel mai frecvent state sau coaliții de state în următoarele combinații: stat contra stat, stat contra coaliție sau coaliție contra coaliție.

Noua dimensiune a conflictelor armate va fi determinată de folosirea unor procedee strategice noi, conforme cu realitatea începutului de veac, în paralel cu corectarea celor vechi și folosirea unor mijloace de luptă ultramoderne, ce vor schimba durata și ritmul acțiunilor de luptă.

Desigur, o diferențiere a războaielor contemporane ar putea fi gruparea lor în funcție de durată: conflicte de lungă durată și conflicte de scurtă durată; în funcție de amploare: de amploare mică, medie și mare, ori după intensitatea acțiunilor de luptă: temporizate sau masate.

Cert este că cea de-a șasea generație de război este pe punctul de a se impune. Această generație de conflict armat are accente prioritare ce pornesc de la mijloacele de procesare cu date și ajung la armamentul modern de mare precizie. Ele vor influența radical capacitatele militare și probabil le vor modifica din nou caracterul și structura.

*"Războaiele viitoare vor poseda arme convenționale moderne, de mare precizie, ce distrug ținte localizate cu mare exactitate, limitând pierderile pe timpul acțiunilor, în majoritatea cazurilor, nefiind necesară ocuparea teritoriilor inamicului din punct de vedere militar și politic. Operațiile militare se vor baza pe spațiu cu posibilități extinse de comandă și control, de apărare aeriană și luptă radioelectronică, cu capacitați de comunicații și de recunoaștere automatizate"*².

Rezultă tot mai evident, atât din teoria militară cât și din analiza planurilor de pregătire ce se fac în vederea desfășurării acțiunilor militare, că teza

² Gl.mr.(ret.) Vladimir Slipcenko - *O analiză rusească ce conduce la a șasea generație de război*, în *'Field Artillery*, octombrie 1993, pag.38

"războiului total" capătă noi valențe ce se afirmă în strategiile militare contemporane. Potrivit acestui concept, adversarul trebuie lovit, în modalități specifice, în toate segmentele societății sale. Se pune problema combinării acțiunilor militare cu cele economice, politice, psihologice și de altă natură. În acest caz, ar fi vorba de o schemă conflictuală în care cel care atacă utilizează toate acțiunile militare și neconvenționale pe care le poate iniția, cu scopul de a-l copleși pe cel ce se apără, iar acesta, la rândul lui, poate angaja toate resursele sale în vederea apărării, ceea ce va da confruntării un caracter total de ambele părți.

Războiul modern va fi în continuare tot o acțiune de forță, dar cu efecte multiple în diverse laturi.

Ce rol vor juca în continuare forțele armate ale statelor? Generalul André Beaufre încearcă să răspundă acestei întrebări oferind trei variante (scenarii) de evoluție a securității globale: clasică, optimistă și pesimistă. El conchide că: "...trebuie să recunoaștem că viitorul forțelor armate depinde, în principal, de evoluția politică internațională în secolul următor, de măsura în care aceasta va rezolva sau nu tensiunile existente și va reuși sau nu să stabilească un sistem de arbitraj internațional eficace"³.

Prin analizele sale ajunge la concluzia că rolul și importanța forțelor armate nu se vor diminua, dar vor apărea modificări de esență în modul lor de evoluție.

La origine, războiul, ca și omul, s-a născut pe pământ. Mai târziu, curiozitatea și inventivitatea oamenilor l-au transferat în diverse medii, cel mai recent fiind cel aerospațial. Odată cu apariția avionului, lupta armată a intrat în a treia dimensiune - dimensiunea verticală. Această dimensiune are o caracteristică esențială, care diferă semnificativ față de dimensiunea orizontală sau de suprafață (terestră și maritimă).

În primul rând, spațiul aerian nu are decât o graniță distinctă, suprafața pământului, nici o limită laterală sau verticală nu-i restricționează mișcarea în interiorul acestuia.

Elementul de referință al acestei proprietăți îl constituie evoluția în aer, care conferă forțelor aerospațiale calități proprii, singulare: înălțimea,

³ Gl. Andre Beaufre - *Strategie pentru viitor*, Editura Militară, București, 1991, pag.133

viteza, raza de acțiune și manevrabilitatea tridimensională.

Cel de-al doilea război mondial a consacrat operațiile și bătăliile desfășurate în mediul aerian. De asemenea, în războaiele care au avut loc după 1945 s-au desfășurat și operații aeriene distințe, majoritatea cu scopul de a obține supremăția în aer. Câteva exemple pot fi destul de elocvente⁴. În 1967 aviația israeliană a executat la începutul războiului o operație aeriană masivă și prin surprindere prin care, în câteva ore, a scos concomitent din luptă aviația egipteană și siriană. India a declanșat acțiunile militare împotriva Pakistanului, în 1971, printr-o operație aeriană, reușind ca în cadrul primei lovitură să scoată din luptă o treime din aviația inamicului, iar în următoarele 4-5 zile să anihileze complet aviația pakistaneză. Irakul a început acțiunile militare împotriva Iranului (1980) printr-o operație care urmărea obținerea supremăției aeriene, dar care nu a reușit din cauza unor erori grave de planificare și repartiție. Desfășurarea și evoluția războiului din Golf, precum și a celui din spațiul iugoslav (1991), care sunt cele mai apropiate zilelor noastre, vin să întărească și să confirme cele prezentate.

În prezent, în armatele marilor puteri nucleare sunt planificate operații strategice aeriene în cadrul "primei lovitură nucleare" (first strike), cât și în cadrul loviturilor de răspuns (second strike). Este cunoscut faptul că strategia conventională a N.A.T.O. este o strategie de coaliție care dispune de arme de înaltă tehnologie în măsură să adopte atitudini atât de descurajare și de amenințare cu forță, cât și de lovire. "Este o strategie de tip regional care preconizează atât lovitură contra armatei cât și împotriva armatei și populației"⁵.

În cadrul N.A.T.O. funcționează și o strategie aeriană al cărei obiectiv îl constituie cucerirea și menținerea supremăției aeriene. Forma principală de acțiune este operația aeriană ofensivă, în cadrul căreia se execută 2-3 lovitură masate pe zi, estimându-se ca

⁴ Cf. *Tipologia conflictelor armate contemporane*, Editura Militară, București, 1988, pag.172-174.

⁵ Col.(r.) dr. Traian Grozea - *Tendințe, orientări, controverse în strategiile militare contemporane*, Editura Militară, București, 1991, pag.113

PROSPECTIVĂ ÎN ȘTIINȚELE MILITARE

prima lovitură aeriană să fie executată de circa 2000 de avioane. Perfecționarea tehnologiilor spațiale a dus la extensiile celei de-a treia dimensiuni în care s-ar putea desfășura acțiunile militare - cosmosul. Se afirmă că sateliții și alte nave cosmice care survolează Terra permit cunoașterea relativ exactă a situației militare a adversarului, că cea mai scurtă distanță de lovire a oricărui punct de pe glob se obține din Cosmos pentru o armă plasată pe orbită joasă de numai 150-200 km.

Acțiunile în spațiul extraatmosferic sunt concepute în principal pentru vulnerarea unor sisteme asemănătoare cosmice. Aceste acțiuni ar putea fi conjugate - susțin specialiștii - cu o operațiune strategică de ampioare în Cosmos, care ar avea ca suport proiectul american al "Initiativei de Apărare Strategică" (Strategic Defence Initiative - S.D.I.). Ca o paranteză, "Initiativa de Apărare Strategică" sau "Războiul Stelelor" (Star War) cum a mai fost denumit, a și făcut prima victimă. Analistii apreciază, și rușii o recunosc, că S.U.A. a câștigat "războiul rece" în disputa cu Uniunea Sovietică în plan militar și datorită acestui program căruia sovieticii nu i-au putut face față.

Apar astfel pe deplin justificate concluziile teoreticienilor în domeniul desprinse în urma examinării corelației dintre războiul modern și componenta sa verticală. "Analizând fenomenul militar contemporan și expresia sa fundamentală - războiul modern - se poate desprinde, printre altele, o concluzie de importanță majoră: deplasarea centrului de greutate al acțiunilor militare spre componenta aerospatială (...). Consecințele acțiunii lor influențează tot mai vizibil dezvoltările luptelor și operațiilor, chiar al războiului în ansamblu său"⁶.

În funcție de puterea lor economică, țările lumii și-au dotat și organizat mijloacele aeriene în diverse moduri, astfel că în prezent le putem găsi în:

♦ forțele aerocosmice și sunt proprii acelor state (S.U.A., Rusia, Franța și.a.) care produc și

⁶ Gl.mr.Iosif Rus, Col.dr.Aureliu Cioabă – *Componenta verticală a războiului modern*, Editura Militară, București, 1988, pag.121.

folosesc în scopuri militare sateliți de cercetare de toate categoriile: de comunicații și navigație, navete spațiale și stații orbitale cu sau fără echipaj umane;

♦ forțele aeriene strategice care se regăsesc în structurile organizatorice ale unor state cu potențial economic ridicat și interese strategice regionale și cuprind: aviația de cercetare și bombardament strategic, aviația de supraveghere și alarmare îndepărtată, aviația de transport și realimentare în aer, precum și rachetele intercontinentale și cele cu rază medie de acțiune;

♦ forțele aeriene tactice sunt comune majorității statelor cu armate moderne și grupează aviația tactică, aviația trupelor de uscat și aviația forțelor marițiene militare. În cadrul acestora se găsesc diferite categorii de aviație: vânătoare-bombardament, vânătoare, cercetare, asalt, transport, elicoptere.

Generic, mijloacele aeriene de atac sunt cunoscute sub denumirea de Forțe aeriene militare și constituie, în mare parte a cazurilor, o categorie distinctă de forțe armate.

Pentru a înțelege și mai bine importanța componentei spațiale, considerăm că trebuie prezentate, fie și succint, *caracteristicile definitorii* ale Forțelor aeriene, limitele și factorii condiționali ce trebuie evaluati în proiecția puterii aeriene pentru exploatarea mediului specific:

Înălțimea – conferă mijloacelor aeriene posibilitatea de a evoluă în toată gama de înălțimi (de la înălțimi razante la cele stratosferice) și de a observa sau nimici obiectivele dispuse punctual ori pe un anumit procent din suprafața terestră sau maritimă.

Viteza – permite avioanelor ca la nivel tactic să-și sporească posibilitatea de supraviețuire în luptă prin reducerea timpului de expunere la focul inamicului, iar la nivelurile superioare ale războiului să îndeplinească un număr de misiuni într-un interval de timp prestabilit. În toate situațiile, viteza permite realizarea surprinderii.

Raza de acțiune - aviația poate să-și proiecteze puterea de foc la sute de kilometri distanță, în orice punct din cele trei medii. Suprafețele terestre și maritime pot fi survolate succesiv, fără nici o restricție.

Flexibilitatea - înălțimea de zbor, viteza și raza de acțiune facilitează realizarea unui spectru larg de acțiuni cu efecte mari și adaptarea cu ușurință la

situatiile des schimbătoare ale câmpului de luptă. Ca rezultat, aviația poate fi considerată cea mai flexibilă forță în dinamica războiului.

Reacția oportună - viteza și raza de acțiune din aviație, singura forță capabilă să execute în timp foarte scurt acțiuni de răspuns. Ele pot furniza sprijin imediat celorlalte categorii de forțe ale armatei sau să acționeze pentru descurajarea agresiunii, de pe bazele de dispunere în timp de pace ori prin redislocarea rapidă în zona de operații militare.

Concentrarea - viteza, raza de acțiune și flexibilitatea oferă grupărilor de aviație posibilitatea de a-și concentra eforturile în timp și spațiu, când și unde este necesară intervenția lor.

Ca orice sistem, indiferent de natura lui, și aviația, în afara însușirilor pozitive, comportă și o serie de *limite* în executarea acțiunilor de luptă. Din această categorie fac parte:

Discontinuitatea - avioanele nu pot rămâne în zbor un timp îndelungat. Cu toate că realimentarea în aer poate extinde raza de acțiune și durata de zbor, nu s-au putut realiza, în schimb, reînarmarea, întreținerea tehnică sau deservirea unui avion în zbor. Ca urmare, nefiind o permanență la obiectiv, va trebui să-și repete misiunile pentru întreținerea efectului loviturilor sale.

Încărcătura de luptă limitată - ce poate fi acroșată sau transportată de mijloacele aeriene este restricționată de performanțele tehnice ale acestora, iar efectul loviturilor este proporțional cu aceste posibilități. Este un dezavantaj care poate fi compensat printr-un ritm ridicat de ieșiri în luptă. În plus, o încărcătură de luptă cantitativ mică, dar aplicată rapid în situații critice, poate avea un mai mare efect decât una de mare capacitate, dar utilizată târziu.

Fragilitatea - prin natura lor constructivă, avioanele sunt mai puțin rezistente la lovituri decât mijloacele terestre și navale. Drept rezultat, avarierea unor componente vitale poate avea efecte catastrofale asupra supravețuirii lor.

La cele de mai sus se adaugă și existența unor *factori condiționali*, care pot să se manifeste în orice sens - pozitiv sau negativ - cu efecte de durată sau imediate, în funcție de natura lor. Dintre aceștia se evidențiază:

Costul - echipamentele de înaltă tehnologie ce intră în construcția unei aeronave solicită resurse financiare deosebite. Avioanele, dintotdeauna, au

ținut pasul cu tehnologia modernă, avansată și din această cauză sunt foarte costisitoare. În prezent, un avion de luptă modern costă circa 50 milioane de dolari. Similar, și pregătirea personalului presupune costuri ridicate, toate aceste cheltuieli regăsindu-se în bugetele de apărare ale statelor. Acestea, la rândul lor, pot sau nu să susțină programele de înzestrare sau modernizare ale aviației militare. Toate acestea impun ca, în plan operațional, avionul să fie utilizat rațional, astfel încât să realizeze eficiența scontată.

Dependența de baze - toate componentele forțelor armate sunt dependente de bazele lor de sprijin (depozite, amenajări terestre și portuare și.a.). În domeniul aviației, acest aspect este pus mult mai mult în evidență. Cu excepția elicopterelor și a cătorva tipuri de aparate ce pot decola și ateriza pe verticală, toate celelalte categorii necesită aerodromuri cu amenajări speciale și echipamente care să permită aviației să opereze în ritmul maxim de ieșiri. În plus, aerodromurile trebuie bine apărate aerian, cunoscut fiind gradul lor de vulnerabilitate și faptul că infrastructura și coordonatele acestora sunt bine cunoscute din timp de pace.

Sensibilitatea tehnologică - aviația este categoria cea mai sensibilă la schimbările tehnologice din domeniu, ea însăși fiind produsul acestor tehnologii. Experiența a demonstrat că inclusiv mici și nesemnificativele inovații tehnologice pot avea un mare impact asupra eficacității aviației. Se afirmă că posibilitățile ofensive ale aviației nu li se poate interpuze decât apărarea aeriană de la sol. Dar și în acest caz situația poate fi ameliorată prin folosirea tehnologiilor "stealth" (invizibile).

ELEMENTE DE DIPLOMAȚIE NAVALĂ

Elements of Naval Diplomacy

- Contraamiral (r.) prof. univ. dr. Vasile GRAD -

Membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România

Abstract

The activity of naval diplomacy must be full of sense as a modality of using the fight ships for support the position of the state in negotiation through such actions which ensure the "direct manner" supporting of the negotiation team, both for the "expression of reasons" and "presentation of demands" in the most adequate manner. Otherwise the naval diplomacy supposes the use of ships as "instrument of support for the state policy without shooting a missile".

In the paper sheet is showing what it must be understood through exertation of influence, the factors which could affect the capacity of influence and which are forte points and responsibilities of military ships regarded as diplomatic instruments.

După cum bine se știe că flotele maritime pot îndeplini diferite funcții în afara celor pur militare și că guvernele care dețin o putere maritimă au utilizat în mod frecvent navele lor de luptă în scopuri „diplomactice”, sau „politice”, pentru a influența gândirea și comportarea altor state, cu intenția și speranța de a nu fi nevoie să recurgă la întrebunțarea forței.

În acest context termenul „diplomație” trebuie înțeles ca o „folosire a navelor de luptă” pentru sprijinirea poziției statului la negocieri”, în special prin acțiuni care să susțină „în mod direct” echipa de negocieri, pentru „întocmirea argumentelor” cât și „prezentarea cererilor” în cele mai adecvate moduri. În ciuda acestor semnificații, afirma Roger Fischer, este de remarcat că Departamentul Apărării, care a investit un efort considerabil în fundamentarea ideilor privind utilizarea instrumentului militar în scopuri

„coercitive” pare a nu fi acordat importanța cuvenită folosirii instrumentului militar în sprijinul diplomației, mai ales că bogata istorie a flotei SUA le putea oferi nenumărate exemple de folosire a navelor ca „instrument de sprijin al politicii statului” fără a fi nevoie să tragă un proiectil (1). Dar ei nu constituie un caz singular. Dacă politica influențării rămâne în continuare un element important al relațiilor internaționale, piatra unghiu-lară a acesteia, gândirea conceptuală precum și studiile de caz reprezintă mai degrabă excepții decât o regulă generală. Aceasta este unul dintre acele subiecte care devin din ce în ce mai clare pe măsură ce sunt lăsate la urmă (2). Ne propunem a lămuri în continuare și a avansa unele idei referitoare la problemele sensibile și ambiguie ale diplomației navale și anume:

- Ce trebuie înțeles prin exercitarea influenței?

- Care sunt factorii care ar putea afecta capacitatea de influențare a flotei maritime în cadrul unor relații bilaterale?
- Care sunt punctele forte și responsabilitățile navelor militare privite ca instrumente diplomatice?
- Ce tipuri de reacție ar putea genera tacticile folosite de nave și procedeele evocate?

Iată doar câteva din problemele pe care dorim să le susținem în folosul organului politico-militar și al orientării executivului spre puterea maritimă, chiar dacă de cele mai multe ori complexitatea și o parte obscură a relațiilor internaționale bulversează adesea valoarea semantică a expresiilor ce se utilizează în domeniul diplomației navale.

1. DEȚINEREA PUTERII ȘI A CAPACITĂȚII DE INFLUENȚĂ

Stabilirea clară a distincției dintre "putere" și "influență" este unul din punctele asupra cărora trebuie să ne oprim, deoarece aici apar multe dificultăți. În mod uzual distincția se bazează pe diferența între metodele utilizate. De exemplu eforturile părții A (flota A) de a deplasa partea B (flota B) în direcțiile dorite de ea "implică utilizarea unor metode potențial coercitive sau noncoercitive".

Cu alte cuvinte puterea implică "capacitatea de a obliga pe alții să execute ceva sub amenințarea unei (unor) sancțiuni", în timp ce influența are la bază capacitatea de "a-i determina pe alții să realizeze scopul dorit acordând sau promițând garanții și beneficii" (3).

Putem deci sublinia că puterea și influența au și caracteristici comune, în sensul că ambele sunt concepte relaționale și instrumente esențiale menite să realizeze anumite scopuri dar nu se pot constitui în scopuri finale.

Sunt în același timp procese menite să susțină sau să modifice comportarea acestora, măsurabile prin efectele determinante (4).

De altfel nici conceptul de putere nici cel de influență nu pot fi măsurate decât în forma lor concretă. Mobilizarea posibilităților nu este sinonimă cu deținerea puterii sau a influenței, nefiind încă foarte clară relația dintre capacitatea de a acționa și probabilitatea de executare a influenței sau a puterii.

Percepțiile țintei obiectiv (țara numită ca "țintă" este acea țară de mărime mică sau mijlocie asupra căreia o mare putere își îndreaptă privirea încercând să facă demersuri pentru a o câștiga de partea sa: spre exemplu țările din Europa de Est sunt în prezent "țări țintă" atât pentru NATO cât și pentru Rusia), în cazul nostru, pentru liderii de decizie, cunoașterea țărilor țintă constituie un factor crucial în evaluarea relațiilor ce urmează a se structura. Dacă teoretic distincția dintre "putere" și "influență" bazată pe posibilitatea de coerciție este clară, în practică granița dintre ele se estompează.

Coerciția poate fi reținută ca fundal al unui stimul sau constrângeri ultimative chiar dacă nu s-a făcut vreo referire la aceasta. În planul relațiilor dintre un stat puternic și unul slab, cel slab se va afla doar în dilema alegerii între promisiunea obținerii unor beneficii și amenințarea cu sancțiuni.

Incertitudinea este amplificată și de specificitatea navelor de luptă deoarece există uneori ambiguitate în folosirea acestora, incertitudine privind consecvența asupra folosirii lor ca instrument esențial de coerciție în misiunile înfățișate opiniei internaționale ca noncoercitive, având în mod precis scopul de a mări influența în zona în cauză.

Distincția dintre exercitarea puterii și cea a influenței navale va fi întotdeauna confuză datorită vitezei și subtilității prin care o navă de război se metamorfozează: dintr-o platformă plutitoare amenajată pentru vizite și receptii date în onoarea autorităților locale, într-un spațiu de refugiu pentru cetăteni în caz de tulburări și în fine, într-o platformă de tragere în cazul bombardării litoralului adversarului.

Când navele militare sovietice au intrat în portul egiptean Port Said, după închiderea războiului din iunie 1967, evenimentul a fost interpretat drept întărire a influenței rușilor asupra egiptenilor și ca măsură de coerciție (descurajare) împotriva israelienilor (5).

Trebuie să acceptăm că va exista destul de rar o distincție clară între acțiunile desfășurate în această dificilă arie a relațiilor internaționale, în situația în care nu se utilizează forța. Poate singura excepție evidentă, este aceea că în timp ce puterea

PROSPECTIVĂ ÎN ȘTIINȚELE MILITARE

și influența sunt exercitate atunci când apar anumite motivații "forța brută" încearcă să-și dovedească propria sa tărie. Diplomația navală caută să obțină răspunsuri satisfăcătoare fără să recurgă la aplicarea forței. În cele ce urmează vom evidenția aspectele diplomației navale care nu implică măsuri coercitive.

Suntem de părere că evoluția și cauzalitatea relațiilor interstatale vor fi mai bine înțelese când în analiza rolului, metodelor și procedeelor utilizate în domenii ca: descurajare, comportare în caz de criză, acțiuni în situații limită etc., sunt asociate cu "intențiile de utilizare a puterii navale". Admitem de asemenea că politica influenței navale nu este încă bine înțeleasă.

De aceea este necesar ca înainte de a examina metodele specifice, să relevăm factorii generali care exercită influența determinantă asupra puterilor navale și a capacitatei lor de a avea influență asupra altor state.

2. INFLUENȚATORI ȘI INFLUENȚAȚI

În general nici oamenii politici și cu atât mai puțin guvernele nu pot face o distincție între o constrângere asupra lor, în schimb ceilalți pot exercita o selecție asupra acelora cărora să le permită să-i exercite influența asupra lor. În acest cadru un motiv important de frustrare apare atunci când nu se recurge la diplomația navală indiferent de mărimea, calitățile navale și măiestria echipajelor navale, acceptându-se efectele unei diplomații navale indirekte, lucru determinat de percepția eronată a posibilităților și importanței factorului naval (6), de către liderii politici, grupurile de presiune și presă. Percepțiile nu pot exista într-un vacuum, iar multitudinea factorilor de care acestea depind afectează atât pe influențat cât și partea care realizează influență. Se consideră că factorii generali care influențează potențialul puterii maritime sunt: calitatea, cantitatea și caracteristicile navale, capacitatea utilizării posibilităților tactice, măiestria acordării sprijinului diplomatic pe timpul desfășurării acțiunilor navale, restricțiile stabilite de propriul guvern, precum și caracterul și eficacitatea eforturilor de influențare.

Deoarece navele de luptă sunt entități ce pot fi măsurate destul de exact, apare tendința de a urmări o singură latură a fenomenului și anume înșelătoarea expresie de "raport de forțe". Plecând de la premiza că știința militară operează cu relația dintre posibilități și echilibrul naval, apreciem că se poate stabili un raport asemănător și între posibilități și "balanță diplomatică". Stabilind raportul dintre potențialul militar și influență, reținem atenția asupra tentației, eronate după părerea noastră, de a crede că dublarea potențialului naval determină în mod automat și dublarea influenței politice.

Făcând apel la mărimea flotelor lor, marile puteri pot exercita o influență mai mare sau mai mică, dar rezultate asemănătoare în planul exercitării influenței pot fi dobândite și cu forțe limitate astfel că exercitarea influenței nu se află în relație directă cu mărimea flotei.

Influența politică pe care un crucișător izolat o poate avea într-o anumită zonă va fi percepță într-un anumit fel de către analiștii politici, în timp ce în ochii localnicilor, datorită unui amestec de motive politice, istorice, economice și militare, acest fapt ar putea constitui un motiv de seducție. Localnicii pot interpreta prezența crucișătorului respectiv în diferite ipostaze: ca semn de sprințin, ca simbol al schimbării echilibrului de putere, sau ca o promisiune a unei surse alternative de securitate.

Remarcăm atitudinea manifestată de președintele egiptean Gamal Abdel Nasser față de prezența forțelor navale rusești în Marea Mediterană. El a considerat întărirea acestei prezențe ca fiind în avantajul țărilor care făceau parte din aşa numita "lume nealiniată". Prezența rusească evidențiază în percepțiile sale politice un factor mult mai important decât amenințarea ce venea la vremea aceea din partea Flotei a 6-a americană (8).

Pentru diplomația navală cel mai bun lucru (în înțelesul de "cel mai mare zgromot făcut pentru un lucru de nimic") este de obicei atunci când procedura aplicată concertează în modul cel mai eficient cu intențiile inamicului asupra căruia se exercită. Pentru aceasta este necesar ca navele militare să fie înzestrate cu toate categoriile de armament căpătând aşa numita structură "universală" sau în alt sens ele trebuie să ofere

suficientă flexibilitate pentru a putea vorbi în sprijinul celor mai puțin importante dar și al celor mai frecvente cerințe ale diplomației navale. Despre importanța măiestriei cu care ofițerii de marină trebuie să-și îndeplinească misiunile stabilite, nu trebuie să mai formulăm argumente suplimentare. Ei trebuie să manifeste competență, putere de decizie, răbdare, tact, perseverență, disciplină, calități pe care instituțiile navale se străduie să le cultive în rândul tinerilor ofițeri. În timpul exercitării influenței navale, adeseori, lipsa de abilitate diplomatică poate genera situații complicate, chiar dezavantajoase. În sfârșit o sarcină importantă a unităților navale dislocate într-o anumită zonă, în afara apelor metropolitane, este aceea de a asigura și a orchestra un sprijin diplomatic potrivit.

Succesul diplomației navale depinde nu numai de navale aflate pe mare dar și de activitatea diplomaților și a oamenilor de afaceri din țara care dorește să-și extindă influența. Dificultatea comunicării unui mesaj clar este ilustrată de gama largă de încercări de a se descifra semnificațiile scopurilor urmărite de administrația americană prin comportarea unităților sale navale pe timpul războiului indo-pakistanez din anul 1971 (8).

Revenind la factorii care afectează gradul de influențabilitate asupra statului "țintă" se va vedea că "starea psihologică din zonă" unde se acționează constituie un element determinant.

De exemplu, influențabilitatea poate fi afectată în mod deosebit de caracterul și calitatea percepției principaliilor factori de decizie, de grupurile de presiune din cadrul opiniei publice interne, de relațiile dintre statele în cauză, de necesitățile țării "țintă" precum și de tipul și disponibilitatea unor surse alternative capabile să satisfacă acele necesități. Contemplarea pasivă a diplomației navale a unei alte puterii constituie un pericol deosebit. Când observatorii occidentali au sesizat implicațiile politice ale desfășurării continue a forțelor navale sovietice, au extrapolat consecințele prin prisma gândirii proprii și anume a capacitații de a menține situația sub control, omitând că guvernele sau organizațiile cu înclinație spre comunism, statele care își dobândiseră de curând independența, cele înapoiate economic, cele care aveau nevoie de sprijin în rezolvarea unor probleme regionale s-ar putea arăta dornice să

înlăture "imperialismul" îmbrătișând oferă sovietică. În timp ce aceste țări nu doreau să intre sub influența oricărei mari puteri, s-a dovedit că ele au fost mult mai sensibile la metodele de sporire a influenței navale sovietice. Situația de mai sus nu poate fi generalizată, deoarece în fiecare țară ea s-a manifestat în mod specific (9).

Pentru un analist politic specializat în relații internaționale este extrem de dificil să presupună sensul real al "echilibrului dezechilibrului naval" așa cum apare el în ochii conducătorilor străini. Criteriile adoptate de fiecare grup pot fi numai presupuse. În acest caz ne întrebăm dacă percepția specialiștilor se bazează pe ideea probabilității de a se declanșa un conflict armat. Dacă este așa, pe ce se bazează raționamentul acestora, pe Anuarul navelor de luptă, pe declarațiile liderilor politici, pe propaganda statelor totalitare ori pe considerațiile critice enunțate în cadrul proprietarilor țări? Își bazează ei percepțiile pe "echilibrul" în caz de criză, ori pe voința și capacitatea de a acționa?

Până când se va putea răspunde la aceste întrebări, observatorii occidentali pot fi foarte impresionați de potențialul de influență al proprietelor lor forțe navale ceea ce ne permite a observa că un factor principal, factor care poate afecta credibilitatea unei forțe navale îl constituie caracterul tradițional al relațiilor dintre forța navală și statul "țintă". Extinderea interdependenței dintre ele afectează astfel disponibilitatea celui din urmă de a fi afectat de declarațiile cât și de acțiunile primului. Înainte ca un stat să accepte să fie influențat de altul în direcția orientării principaliilor sale politice, acest stat trebuie să înțeleagă că acestea vor avea o influență importantă asupra intereselor sale și în viitor. Cu cât va fi mai mare importanța pe care statul "A" o va acorda îndeplinirii obiectivelor statului "B" cu atât mai mare va fi disponibilitatea statului "B" de a fi influențat de strategiile statului "A". Se poate spune deci că necesitățile sunt cauza influențabilității. În general, statele care beneficiază de îndeplinirea unor nevoi prin folosirea mării vor fi mult mai vulnerabile decât cele care nu sunt supuse unor astfel de condiții.

Capacitatea de a răspunde unor astfel de solicitări constituie de fapt elementul cheie în cadrul acestui sistem de relații. Holsti a definit

PROSPECTIVĂ ÎN ȘTIINȚELE MILITARE

această relație ca fiind "predispoziția de a recepta cererile altuia cu simpatie și cu voința de a fi influențat" (10). Ea este bazată pe un amestec de factori ce însotesc relațiile tradiționale cum sunt, încrederea, posibilitatea utilizării unor surse alternative de a satisface interesele naționale, experiența din trecutul apropiat ca și de unicitatea circumstanțelor ce caracterizează situația. Având deja o imagine asupra factorilor generali care afectează încercările de a edifica o acțiune de influențare, vom trece în continuare la analiza calităților intrinseci ale navelor militare.

3. IMPORTANȚA ȘI RESPONSABILITĂȚILE NAVELOR DE LUPTĂ CA INSTRUMENTE ALE DIPLOMAȚIEI

Nu este întâmplător că în unul din comentariile lui Cronwell, în care se afirmă că pentru el militarul constituie "cel mai bun ambasador" s-a transformat în motto pentru majoritatea scriitorilor de literatură militară. Prin această maximă se evidențiază rolul principal al instrumentului militar, în cazul nostru al navelor de război care în calitatea lor de instrumente diplomatice navale beneficiază de o serie de caracteristici, am putea spune "fundamentale" din punctul de vedere al temei de față și anume:

Multilateralitatea - reprezintă o calitate ce se referă la capacitatea navelor, izolate sau grup de nave, de a îndeplini o gamă largă de misiuni cu caracter social, umanitar sau politic, precum și pe acelea ce au un caracter pur militar.

Controlabilitatea - are la bază două posibilități pe care le dețin navele de luptă și anume potențialul lor de escaladare precum și capacitatea de a se retrage la un moment dat (consecința evoluției acțiunii sau, prestată pe timpul desfășurării acțiunilor). Combinățiile de mare varietate în care pot fi constituite grupările de nave de luptă le permit acestora să evolueze începând de la forme de confruntare mai puțin semnificative până la niveluri ridicate de utilizare a forței. Ca instrument al acțiunilor de escaladare, navele de luptă posedă avantaje evidente în comparație cu celelalte categorii de forțe ale armatei și anume: sporirea capacitații de

utilizare a forței poate fi realizată gradat în raport cu nevoile situației, iar absența populației rezidente, pe mare, înălătură o parte din factorii care ar putea dezavantaja acțiunile respective. Nonterritorialitatea (sau non-suveranitatea) mediului în care acționează navele de luptă le oferă avantaje certe în raport cu alte sisteme de armament, a căror prezență într-un anumit spațiu (teritoriu) poate fi sinonimă cu implicarea directă a unei națiuni în rezolvarea unei crize. La fel ca și lupta de tancuri purtată în desert, diplomația navală dispune atât de transparență precum și de absența unor complicații colaterale prezente în mod obligatoriu cînd se folosesc alte instrumente ale "violenței" (în principal este vorba de trupe terestre, de desant aerian sau maritim "care intră în teritoriul aflat în dispută": un exemplu evident în acest sens l-a oferit "Războiul Malvinelor", în timp ce la polul opus s-a situat "procedura de rezolvare a crizei rachetelor din Cuba").

În același timp, faptul că navele care acționează pe mare se pot retrage relativ repede din zona ostilităților, în condițiile unor costuri și pierderi minime, le avantagează față de situația în care ar fi puse forțele terestre sau aeriene precum și rețea lor logistică, în cazul când i s-ar impune retragerea din teritoriul disputat. Luând în considerație o altă calitate importantă a forței navale, Roger Bacon sublinia că "Supremația pe mare constituie un mare grad de libertate și aceasta înseamnă mult mai mult decât puținul care poate fi dobândit prin ducerea unui război".

Mobilitatea – se referă la ușurința cu care se pot deplasa navele de luptă pe mare, având o viteză acceptabilă cu care pot interveni în situațiile neprevăzute atât în apele apropiate cât și în zone mai îndepărtate, zone în care preocuparea puterii maritime este evidentă.

Dacă sunt disponibile, navele de luptă aflate în puncte îndepărtate pot lua drumuri convergente spre a se concentra în zona de interes pentru statul ce le deține și în plus navele de luptă pot constitui singurul instrument care oferă guvernului opțiunile posibile de a acționa într-o anumită situație de criză (interes).

Capacitatea de proiecție a forței (în sensul de amenințare) – rezultă din faptul că navele de luptă sunt nu numai relativ mobile dar ele

PROSPECTIVĂ ÎN ȘTIINȚELE MILITARE

constituie și un instrument propice pentru a-și transporta propriile mijloace de foc, efectivele, tancurile, avioanele, forțele de debarcare precum și o mare varietate de tehnică militară.

Relativa libertate de mișcare pe mare, precum și încărcătura pe care navele de luptă și cele de sprijin o pot transporta le definește ca fiind singurul mijloc prin care unele țări își pot "proiecta" forța ce o dețin în regiuni îndepărtate.

Potențialul de acces – poate fi definit sumar prin maxima Amiralității Britanice: "*marea este o singură entitate*". Datorită proliferării intereselor naționale și a instalațiilor petroliere fixe, este neîndoelnic că deplasarea forțelor armate pe căile maritime este mult mai ușoară decât deplasarea forțelor armate terestre pe uscat sau a aeronavelor în spațiul aerian. În consecință, importanța acestei caracteristici a flotei o constituie faptul că o țară cu acces la mare este un vecin potențial pentru oricare alt stat care dispune de litoral maritim. Fără nave de luptă, relațiile respectivului stat cu vecinii potențiali, situați oricum la distanță, se vor reduce la activități minime.

Simbolismul – rezultă din însăși caracteristica navelor militare, care au capacitatea de a emite semnale vizibile și pe deplin interpretabile privind intențiile statelor căroră le aparțin, precum și voința lor de a-și menține angajamentele. *Laurence Martin* a analizat acest aspect cu multă minuțiozitate, ajungând la concluzii destul de clare. În acest sens el a scris că "*o largă paletă de activități navale sunt desfășurate în timp de pace în scopul de a lămuri pozițiile față de celelalte puteri, în special față de puterea navală a statelor în cauză ...*". Din acest motiv, majoritatea guvernelor acordă atenție manierei în care navele și pavilionul lor sunt tratate precum și audienței de care se bucură cu ocazia primirii în porturile altor state (11).

Rezistența – rezultă din faptul că deși navele militare au calitatea importantă de a se putea retrage oricând, ele au de asemenea, o mare putere de a rezista (staționa în zonă). Ele pot patrula în zonă emițând semnalele potrivite corespunzătoare situației, menținându-se vizibile pentru cei pe care vor să-i impresioneze, se pot mișca în afara vederii acestora sau la limita maximă de folosire în luptă a armamentului. Ele pot, de asemenea, să-și demonstreze intenția că vor acționa sau nu, sau să se

înfățișeze ca o manifestare cu "caracter vag". Indiferent de postura adoptată ele dețin un mare grad de flexibilitate.

Ca instrument al diplomației, navele de luptă pot constitui entități "adăugabile" dar și "retractabile", ori pot fi retrase complet din zonă rămânând însă să acționeze imediat ce nevoile și interesele statului cer acest lucru. Dacă vor deține aceste caracteristici, navele pot fi considerate instrumente adecvate ale diplomației. Pe de altă parte, însă, au și o serie de servituți. Astfel, în unele situații, a căror evoluție este explozivă, viteza lor de deplasare ar putea determina ca intervenția lor să fie tardivă, chiar ineficientă, deoarece sosesc prea târziu în zona conflictuală. În aceste situații, incapabile să recurgă la forță, efectul prezenței lor nu poate fi, în percepția "obiectivelor întelor", decât indirect, aceasta însemnând că rezultatele ce vor fi obținute sunt adeseori imprevizibile. Din aceste motive este necesar ca planificatorii acțiunilor diplomatice să țină seama și de limitele posibilităților navelor în exercitarea funcției lor diplomatice. Servituților amintite le vom asocia și rolul relativ obscur al acestor instrumente întrucât au existat suficiente cazuri în care navele de luptă au fost implicate fără a se putea determina cu claritate rolul pe care acestea l-au jucat (12).

Ne întrebăm în ce măsură poate fi cuantificat impactul prezenței navelor de luptă în exercitarea funcției diplomatice? Cum se pot identifica efectele curente ale diplomației navale? O preocupare în acest sens a fost manifestată de *Alvin Z. Rubinstein* în cadrul unui studiu referitor la impactul influenței, în relațiile sovieto-egiptene, începând cu perioada războiului din Iunie 1967. Criteriile sale au o relevanță generală, fiind aplicabile oricărui studiu privind eforturile de a influența țările din "lumea a treia" (13).

Rubinstein concluzionează că influența trebuie să fie corelată cu contextul strategic și că succesul exercitării unei influențe reale a părții A asupra unui stat țintă B poate fi asigurat când opțiunile politice a părții influențate corespund în mare măsură cu cele ale părții care influențează, iar preferințele politice sunt extinse doar asupra părții A sperând că acestea îi vor aduce avantaje regionale sau globale pe termen lung.

PROSPECTIVĂ ÎN ȘTIINȚELE MILITARE

Liderii sovietici nu au vrut să acorde egiptenilor toate categoriile de armament și materiale solicitate, dar neîndoieșnic ei au devenit prizonieri ai sistemului de relații instituit bilateral cu Egiptul, în aşa măsură, încât Nasser a constatat și a exploatat la maximum acest lucru. Luând în considerație faptul că rușii au acceptat benevol să aprovizioneze cu material militar pe egipteni. Nasser a amenințat pe sovietici că orice încercare a acestora de a întrerupe fluxul de aprovizionare cu material militar va deteriora imediat și în întregime pozițiile avantajoase pe care Uniunea Sovietică le dobândește în Egipt (17). Acest lucru a dat posibilitate Egiptului să manevreze în conformitate cu scopurile sale. Conducătorii egipteni s-au opus ferm "insistențelor energetice" ale amiralului Gorscov de a obține facilități navale suplimentare la Mersa Matruh și la Bernis. Deși argumentele sovietilor cuprindeau și promisiunea acordării unor avantaje, egiptenii nu au consemnat să participe la transpunerea în practică a strategiei navale sovietice. Când liderii egipteni au constatat că politica globală sovietică intră în conflict cu rolul său de a sprijini Egiptul, prioritățile naționale au fost puse înaintea celor rusești. În concluzie, U.R.S.S. nu a obținut în totalitate facilitățile pe care și le-a dorit (18). A fost o surpriză pentru egipteni când rușii au intervenit pentru a obține facilități navale extinse, inclusiv de a dobândi aprobarea să apere obiectivele sovietice de pe teritoriul egiptean cu pușcași marini, precum și dreptul navelor militare sovietice de a intra în porturile egiptene, fără a notifica acest lucru pe linie diplomatică (19). Neprimind acordul egiptean, Uniunea Sovietică a pierdut un important capital diplomatic. În plus Nasser a obținut un important succes în tratativele sale cu U.R.S.S., el a permis rușilor să se implice dar nu le-a permis să domine (20). Analiza relațiilor dintre sovietici și egipteni, reliefază capcana în care au căzut unii comentatori de politică externă, care au emis ipoteze false în privința încercărilor sovietice de a influența țările din "lumea a treia", și în special asupra impactului pe care l-a avut forța navală. Identificarea potențialului de influențare precum și a căștigurilor diplomației navale va rămâne totuși o problemă dificilă datorită manifestării indirecte a procesului de influență, precum și caracterului său instrumental și dificultății

de a separa efectele sale de efectele altor procedee aplicate în cadrul relațiilor în cauză. Influența navelor de luptă va întâmpina întotdeauna o dificultate specifică în cazul exercitării sale datorită fenomenului pe care Luttwak îl denumește "factor de convingere latent" (21).

În susținerea celor afirmate mai sus câteva concluzii ne vor ajuta să prevenim eroarea de a vedea relațiile de influență ca o acțiune simplă. Din contră noi credem că în această privință trebuie să acceptăm că :

a) Nu trebuie să fim impresionați de manevrele navelor de luptă pe mare, dar trebuie să vedem în ele un factor care poate influența relațiile dintre anumite state.

b) Să nu cădem în greșeala de a confunda cererile și speranțele unui anumit guvern de a-și exercita influența, cu efectul real al puterii sale de influențare, de asemenea, să nu confundăm eforturile depuse pentru a stabili influența cu modalitatea reală în care aceasta este exercitată.

c) Dacă procedeele navale sporesc sau nu influență unei țări asupra alteia, din motive organizatorice flotele vor cere majoritatea potențialului lor de influență, atunci când factorii de decizie sunt predispuși să facă uz de forțele navale în scopuri politice, pentru a-și maximiza rezultatele obținute din sporirea costului investițiilor.

d) Se impune de asemenea a distinge cu atenție indicii influenței exercitate de A asupra lui B deoarece comportarea statului B poate fi în mod accidental asemănătoare sau identică cu cea sperată de A, dar având la bază o cu totul altă motivație. Întrebarea pertinentă în acest caz este aceea: "Ar putea oare B să se comporte în acea modalitate în toate cazurile?". Problema constituie un motiv de preocupare, deoarece factorii care evidențiază influența, pot avea adeseori un caracter de circumstanță.

e) Vom admite de asemenea că relațiile de influențare constituie un proces ce se desfășoară în ambele direcții, fiind necesar să luăm în considerare mai multe aspecte, decât cele ce apar ca vizibile în procesul de influențare a lui B de către A.

4. PROCEDEELE DIPLOMAȚIEI NAVALE

În ciuda unor dificultăți frecvente de a identifica cu exactitate relația dintre cauzele de

ordin naval și efectele de ordin politic, puterile navale au fost permanent convinse de utilitatea politică a navelor de luptă. Ca urmare au fost imaginat procedee tactice destinate utilizării navelor în scopuri politice, în vederea atingerii obiectivelor urmărite. Diplomația navală operează cu cinci procedee de bază, din care primele două se referă la efectuarea unor *"demonstrații de forță"* și *"desfășurarea forțelor navale"*, acțiuni care referă clar aspectele politice ale puterii maritime.

A. *"Prezența navală"* sau *"demonstrațiile politice de forță navală"* constituie o manifestare onorabilă a forțelor, în cadrul marilor flote, în schimb amenințările cu caracter ultimativ, privind folosirea forței pe mare, sau amenințarea cu debarcarea pe litoral, privite ca forme de amenințare pot să descurajeze acțiunile neprietenioase pe care le desfășoară un anumit stat. În același timp ele încurajează acțiunile ce se desfășoară în interes propriu sau în interesul aliaților (23).

Demonstrațiile de forță navală își pot atinge obiectivele în moduri diferite. Astfel, în afară de amenințarea transporturilor navale ale adversarului se poate manifesta intenția de debarcare a unor forțe pe litoralul statului cu care s-a intrat în conflict, bombardarea sau lovirea cu foc a unor obiective de litoral, blocada sau executarea unor misiuni demonstrative de recunoaștere. Această formă de manifestare se poate realiza cu o singură navă sau cu un grup de nave care să demonstreze interesele guvernamentale în problema respectivă și posibilitatea ulterioară de a desfășura o forță mult mai puternică dacă evenimentele nu decurg în sensul sau direcția dorită. Acțiunile detaliate prin care un grup de nave poate să transmită un mesaj politic cu un anumit înțeles pot îmbrăca forme variate ca și mesajele transmise.

Edward Luttwak a distins cinci procedee tactice prin care puterea navală poate fi transformată dintr-un factor *"latent"* într-unul *"activ"* (26), prin următoarele modalități:

a) Modificarea capacitații de lovire, procedeu care se realizează prin aducerea unor întăriri, aflate în proximitate, cu scopul de a spori gradul de intensitate a efectului de coerciție *"sau de sprijin"*.

b) Demonstrarea capacitații de manipulare, care poate lua forma unor deplasări sau manevre navale în anumite zone unde se presupune că vor fi

observate (pentru a demonstra acțiuni de sprijin sau de coerciție etc.) sau pot lua forma unor vizite în porturi, a unei tranzitări directe către o zonă aflată în apropiere, în scopul de a debarca forțe etc.

c) Schimbările de configurație ale flotei. Procedeul implică sporirea sau reducerea stării de pregătire de luptă (este destinat sporirii sau reducerii intensității efectelor generate de sprijin sau de coerciție).

d) Înlocuirea unor tipuri de nave. Acest lucru implică, din motive identice celor de mai sus, sporirea sau reducerea capacitații specifice sau generale de luptă a navelor militare.

e) Folosirea posibilităților de luptă, procedeu ce ar putea include executarea unor acțiuni de recunoaștere (destinat descurajării acțiunilor adversarului, sporirii efectelor de coerciție sau de sprijinire ori de sugerare a pregăririi unor acțiuni speciale).

În raport de situație, procedeele prezentate mai sus pot fi puse în practică prin utilizarea unei singure nave sau a unui grup de nave.

În multe acțiuni de diplomație navală situate la un nivel inferior pot fi desfășurate de către o singură navă care poate opera în zone îndepărtate (26).

Conform afirmației lui Luttwak, o puternică demonstrație de forță navală își poate realiza efectul și prin sugerarea efectelor posibile, fără a explicita vreunul dintre procedeele la care ne-am referit.

Folosind *"puterea de convingere latentă"* navele de luptă pot influența adeseori situația, prin simpla lor percepere în zonă. Întrucât obiectivele urmărite prin desfășurarea unor demonstrații de forță navale, depind de concepția factorilor de decizie, nefiind de competența celor ce comandă efectiv navele, măiestria cu care navele transmit semnalele stabilită constituie o problemă extrem de importantă. Aceasta înseamnă că diplomația navală, depinde după părerea noastră de *"diplomația"* care o pune în practică. Dar oricare ar fi modalitatea în care se manifestă această măiestrie nu se poate garanta că scopul urmărit de factorii de decizie va fi percepțut în mod *"corect"*. S-ar putea stabili și un factor comun al tuturor demonstrațiilor de forță navală și anume că,

PROSPECTIVĂ ÎN ȘTIINȚELE MILITARE

indiferent cum au fost percepute mesajele, corect sau incorrect, ele vor fi luate în considerație de către toate statele situate în regiunile adiacente.

Un organ de decizie care acționează rațional trebuie să ia în seamă prezența navală locală, dacă țara sa nu constituie obiectul acțiunilor acesteia. Întrucât, este foarte probabil ca o substanțială prezență navală să rămână în zonă fără a fi notificată, factorul care provoacă cea mai mare incertitudine este modul cum vor fi înțelese semnalele transmise (27).

B. Desfășurarea operațională specifică constituie un caz aparte al demonstrației permanente. Ea se referă la utilizarea uneia sau a mai multor nave de luptă în scop deliberat, pentru a determina evoluția unei crize într-un sens dorit sau pentru angajarea lor și în rezolvarea unui conflict. Acțiunea poate constitui o inițiativă sau poate fi declanșată ca o reacție, scopul ei fiind acela de a determina descurajarea, împiedicare, sprijinul, complicarea sau contestarea acțiunii altor state, în cadrul rezolvării situației respective. Efectele dorite ar putea fi obținute în aceeași măsură printr-unul dintre "procedeele de bază" descrise anterior.

Prin itinerare bine alese, sprijinite intelligent prin acțiuni diplomatice potrivite și printr-o largă paletă de procedee, sporite prin acțiuni de hărțuire precum și printr-o "lipsă de politețe" calculată, o putere maritimă poate încerca să influențeze atitudinile statelor în cadrul unor confruntări sau negocieri, ori poate influența inițierea sau închiderea unor confruntări.

C. Ajutorul naval cuprinde: vânzarea sau oferirea unor nave de luptă; executarea unor activități în domeniul exploatarii tehnicii prin trimiterea unor consilieri (specialiști) navali; dragajul unor zone infestate cu mine. Ajutorul naval a constituit o activitate de prim-ordin în perioada ce a urmat celui de-al doilea război mondial.

"*Forța de lovire*" a majorității flotelor actuale este constituită din nave de luptă care provin de la mai multe țări furnizoare, fie din construcții noi, fie din nave vechi, transferate în cadrul acestor flote.

D. Satisfacerea cerințelor operaționale. Se referă la efectuarea unor vizite în porturi cu scopul principal de a asigura nevoile operative ale navelor străine care operează sau tranzitează anumite zone

maritime. Ele derivă din necesitatea refacerii echipajelor și a refacerii plinurilor (apă, combustibil, alimente).

Asemenea cerințe se îndeplinesc la cererea statului care posedă forță navală. În general vizitele urmăresc crearea unei imagini favorabile asupra țării în cauză atât prin maniera de comportare a echipajului, prin "imaginea" generală a navei, cât și prin cultivarea și întreținerea unor relații cât mai amicale cu autoritățile locale.

E. Efectuarea vizitelor de bunăvoieță speciale pot fi efectuate de nave de luptă care operează sau execută pregătiri de luptă în zone speciale. În ceea ce privește diferența dintre cele două categorii de vizite, aceasta constă în faptul că în timp ce în cadrul primei categorii se încearcă să se maximizeze efectul politic pe baza necesității vizitei, ocazia specifică pentru cel de al doilea caz este de natură politică.

Varietatea și tipul vizitelor de bunăvoieță pot cuprinde o paletă destul de largă începând cu un cocktail oferit demnitărilor locali și terminând cu efectuarea unui ceremonial cât mai complex, bine mediatisat, implicând în anumite forme relațiile de la un guvern la celălalt. În cadrul unei vizite ceremoniale o putere navală poate folosi una sau mai multe nave pentru a exterioriza și o legătură formală între propria politică și diferite evenimente politice sau o anumită situație în legătură cu statul vizitat.

Problema diplomatiei navale, este din ce în ce mai mult în atenția analiștilor politico-militari și în multe, dacă nu chiar în majoritatea cazurilor, rezultatele nu se pot reliefa cu prea multă ușurință deoarece "influența" este în mod invariabil un proces evolutiv fiind de cele mai multe ori aproape imposibil să se separe efectele instrumentului naval de cele ale altor instrumente ale diplomației (deoarece politica externă a majorității puterilor navale orchestreză aceste acțiuni mult mai eficient ca înainte). Noi considerăm că există două seturi de distincții de care ar trebui să se țină seama atunci când se analizează eficacitatea diplomației navale.

Prima este aceea menționată de Luttwak, între "convingerea" prin atitudine navală "latentă" și între cea "activă" (32).

Cea de a doua distincție se face între efectele intenționate și cele neintenționate. Lucrarea lui Luttwak: "Utilizarea politică a puterii navale" constituie o importantă încercare de a introduce o

PROSPECTIVĂ ÎN ȘTIINȚELE MILITARE

coerență în studiul folosirii "politice" a flotelor. Ceea ce este relevant, este divizarea rezultatelor navale în două categorii și anume:

- active;
- latente (care constituie "reacțiile" determinante de către desfășurările directe sau cele indirecțe).

Rezultatele acțiunilor navale pot avea forma "de sprijin" sau "coercitivă". În primul caz "ținta" (un aliat sau un client) este reasigurată că sprijinul care i s-a acordat anterior va fi continuat. În cel de al doilea caz se așteaptă, fie pozitive ("de constrângere") fie negative ("descurajare").

Aceiunea navală este de două tipuri și anume: când se utilizează "modul de reținere" și când se recurge la "modul de sprijin".

Semnificația "teoriei convingerii" prezentată de Luttwak este aceea că ea influențează indirect orice aplicație politică a puterii navale.

Deoarece ea se manifestă "numai în alte reacții" și operează "prin filtru de percepție al altora" rezultatele sale sunt inherent imprevizibile.

Acest fapt conduce către un al doilea set de distincții și anume acela între efectele intenționate și cele neintenționate.

Efectele intenționate se referă la scopurile raționale pentru care sunt folosite procedeele utilizate de diplomația navală. Desigur, scopurile raționale nu pot fi numai principalul motiv pentru care acțiunile speciale desfășurate de nave au loc.

Efectele neintenționate se referă la acele consecințe ale unui act de diplomație navală pe care puterea navală care îl inițiază nu le poate prevedea sau nu le poate discernă. De exemplu dacă o acțiune de diplomație navală are ca rezultat efecte intenționate sau altele neintenționate, acest lucru va depinde de mulți factori. Primii doi, care sunt și cei mai importanți, sunt maiestria și forma adecvată cu care forța desfășurată își aplică procedeele sale, precum și percepțiile observatorilor. O particularitate deosebită a diplomației navale este aceea că ea acționează prin percepțiile altora, percepții ce sunt atât de incontrolabile cât și imprevizibile. Problema

transmierii unor semnale dezirabile și posibilitatea ca ele să fie interpretate "corect" are o conotație deosebită, deoarece eficiența politică a acestor semnale nu poate fi măsurată, iar cel mai bun efect al lor nu poate fi decât indirect. Eficacitatea diplomației navale va fi de aceea întotdeauna "ceva" ale cărei rezultate sunt incerte și relativ greu de cuantificat.

În încheiere subliniem că amplitudinea efectelor generate de folosirea de procedee ale diplomației navale poate fi comparabilă celei realizate de celelalte instrumente ale diplomației. Când diplomația navală va fi utilizată efectiv, ea va avea mai multe efecte nontabile dintre care putem enumera:

- contribuția la reasigurarea, întărirea și amplificarea relațiilor bilaterale;
- restabilirea drepturilor în zone apropiate sau îndepărtate;
- realizarea unei bune impresii pentru observatori avizați prin etalarea competenței tehnice și prin maiestria diplomatică;
- încurajarea sau descurajarea statelor în soluționarea unor probleme politice delicate;
- producerea incertitudinii atunci când este necesar; neutralizarea acțiunilor diplomatice ale adversarilor;
- complicarea planurilor adversarilor și ale asociațiilor lor;
- descurajarea acțiunilor dușmanoase;
- redeschiderea opțiunilor de competiție între state;
- zdruncinarea convingerilor statelor "țintă" alese;

În concluzie, apreciem că utilizarea efectivă a diplomației navale va avea ca efect sporirea influenței politice și realizarea obiectivelor de politică externă. Dacă diplomația navală va fi utilizată fără discernământ, iar acțiunile sale nu vor fi suficient de expresive ea poate induce efecte contrare celor enumerate mai sus.

Ca urmare formele de manifestare ale diplomației navale trebuie să găndite și aplicate cu curaj și circumspectie. O pregătire atentă, în toate situațiile și o manifestare pe măsura puterii maritime a statului interesat nu poate fi decât benefică și în sprijinul politicilor externe a statului.

BIBLIOGRAFIE ȘI NOTE

1. Roger Fisher – “*Basic Negotiating Strategy*”, London Allen Lane, The Penguin Press, 1971, pag.94.
2. Arnold Wolfers – “*Discord and collaboration. Essays on International Politics*”, Baltimore, The John, Hopkins Press, 1962, capitolul 7.
3. K.J.Holsti – “*International Politics. A Framework Analysis*”, Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall, 1972, capitolul 6.
4. Prof.Dr. Vasile Grad, ș.a. – “*Riscul și decizia*”, Editura Militară, București, 1994, pag.86.
5. Thomas C. Schelling – “*Arms and influence*”, New Haven: Yale University Press, 1966, pag.2-6.
6. Edward N. Luttwak – “*The Political Uses of Sea Power*”, Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 1974.
7. Mahomed Heikal – “*The Road to Ramadan*”, London: Collins, 1975, pag.47-48.
8. Michael McGuire – “*Soviet and Naval Developments. Capability and Context*”, New York: Praeger Publishers, 1973.
9. Luttwak – Op.cit., pag.66.
10. Hosti – Op.cit.
11. L.W.Martin – “*The Sea in Modern Strategy*”, London: Chatto and Windus for the IIS, 1971, pag.138-139.
12. E.G.James Cable – “*Gunboat Diplomacy. Political Applications of Limited Naval Force*”, London: Chatto and Windus for the IIS, 1971, pag.177-229.
13. Alvin Z.Rubinstein – “*The Soviet-Egyptian Influence Relation-ship since the June War*”, capitolul 10.
14. *** - Ghilimelele noastre.
15. Heikal – Op.cit., pag.46.
16. McGuire – Soviet Naval Developments.
17. Rubinstein – Op.cit., pag.176-177.
18. Heikal – Op.cit., pag.167-168.
19. Ibidem, pag.47-48.
20. Ibidem, pag.166.
21. Luttwak – Op.cit., capitolul 1.
22. Martin – Op.cit., pag.140.
23. Turner – Op:cit., pag. 14-15.
24. Ibidem.
25. Luttwak – Op.cit.
26. Pentru exemplificări vezi Cable, op.cit.
27. Ibidem Op.cit., capitolul 2 și 3.
28. McGuire – “*The Evolution of Soviet Naval Policy*”, 1960-1974.
29. Alfred Vagts – “*Defence and Diplomacy: The Soldier and the Conduct of Foreign Relations*”, New York: King,s Crown Press, 1956, pag.236.
30. Birdeanu N., Niculescu D. – “*Contribuții la istoria marinei române*”.
31. Luttwak – Op.cit., capitolul 1.
32. Ibidem

ROLUL DISCIPLINEI ÎN OPERAȚIA ȘI LUPTA MODERNĂ

The Discipline's Role in Modern Operations and Fights

- General-locotenent (r.) prof.univ.dr. Iulian TOPLICEANU -

Membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România

Abstract

The changes made in science and technology in the last decades of the 20th century and the beginning of 21st century have also been reflected in the military field. They have led to radical qualitative changes of the arms and other means of fight, to changes in organizational structures, methods of warfighting etc.

Under these circumstances we estimate an amplifying role for discipline, a qualitative change taking into account the interactions between the success in warfare and discipline become decisive.

In this material it is presented the discipline's role in modern operations and fights in the context of increasing the weight of collective armament; mechanizing and supplying troops; the fast rhythm of the modern fight; the fire's discipline; the performing manoeuvre's discipline; the cooperation's discipline; the thinking discipline etc.

Este incontestabil că, în încercarea de a sintetiza concluziile prin care să se explice succesele obținute în lupta armată, disciplina, cu aspectele sale multiple, s-ar situa printre primele, chiar la loc de frunte.

Ideea de armată – oricare ar fi epoca, scopul, structura și misiunile ei concrete – implică în mod necesar și ideea de disciplină, adică cea mai strictă subordonare ierarhică, îndeplinirea necondiționată a ordinelor, respectarea riguroasă a regulilor și normelor statuate, ordine desăvârșită în pregătirea și ducerea acțiunilor de luptă. Legăturile disciplinei cu instituția armată au devenit atât de organice încât ele nu pot fi separate, se presupun reciproc, s-a născut o adeverată similitudine între aceste noțiuni.

Încă din antichitate marii comandanți de oști erau unaniți în aprecierea disciplinei ca factor hotărâtor al tăriei armatelor, al victoriei pe câmpul de luptă, socotind că indisiplina este izvorul insucceselor și înfrângerilor; indisiplina pe câmpul de luptă nu numai că periclitează succesul acțiunii, dar duce la dezorganizare și panică, de unde până la înfrângere nu-i decât un pas.

Vestiți generali și însiși conducătorii Imperiului roman apreciau că victoriile armatelor lor se datorează în mare măsură disciplinei imprimate trupelor, aceasta fiind primul lucru care a apărut și ultimul care a dispărut în statul lor. Niccolò Machiavelli, unul din cei mai de seamă teoreticieni militari ai evului mediu, arătând că pregătirea în arta

PROSPECTIVĂ ÎN ȘTIINȚELE MILITARE

războiului se poate face atât prin fapte cât și prin idei, sublinia că un conducător va trebui să impună oamenilor lui ordinea și disciplina, că războiul cere stăpânirea științei organizării și disciplinei. La rândul său, Napoleon Bonaparte arăta că regulile viguroase ale disciplinei militare sunt necesare pentru a feri armata de înfrângeri, de măcelărire și mai ales de dezonoare.

Apreciem disciplina ca element de prim rang în evaluarea puterii de luptă a unei armate care ține de cunoașterea următorilor factori: gradul de disciplină al armatei, coeziunea ei în luptă, capacitatea și hotărârea ei de a suporta vicisitudinile războiului, moralul ei.

Și în gândirea istorică și militară românească disciplina a fost considerată dintotdeauna ca atribut esențial al armatei, izvor de forță, chezăsie a victoriei în luptă.

Succesele de seamă obținute cu arma în mâna împotriva dominației străine, din cele mai vechi timpuri ale existenței poporului nostru, nu ar fi fost posibile decât pe fondul sentimentului datoriei și al dragostei față de glia strămoșească care, în înfruntarea inegală cu invadatorii de orice fel, l-a călit în luptă, l-a făcut ordonat și disciplinat, gata oricând să-și lase plugul în brazdă și să ia arma pentru a se apăra.

Militând pentru o republică democrată, conștient de însemnatatea vitală a apărării ei, înflăcărătul patriot democrat-revolutionar Nicolae Bălcescu considera că din datoriile cetățeanului cea dintâi și cea de pe urmă este **"de a se înarma pentru apărarea Republicii"** și **"de a se supune disciplinei, fără care cei mai viteji nu pot birui pe dușmani"**², iar marele nostru istoric Nicolae Iorga arăta că **"Ceea ce face puterea unei armate, ar zice oricine, este disciplina acelei armate"**³.

Spre deosebire de disciplina militară existentă de-a lungul timpului, în care ostașul pentru a fi disciplinat **"trebuie să știe de frică, să se teamă de șefi și de pedeapsă"**, în armata română modernă

este o disciplină militară trainică, din convingere, determinată, înainte de toate, de democrația modernă. Unul din principalele izvoare ale superiorității armelor constă în faptul că, datorită profesionalizării lor se poate instaura o disciplină conștientă, fermă, trainică și, în consecință, mai puternică decât la începutul secolului al XX-lea.

Tocmai pentru o asemenea disciplină militează conducerea armatei, încă din primul moment în care armata română a trecut în întregime de partea poporului în revoluția din decembrie 1989. Pe parcursul celor aproape 13 ani de la acea dată, s-a realizat o disciplină militară bazată pe o temeinică educație ostăsească, pe forță convingerii și de aici sporul de valoare al disciplinei ca factor important al luptei armate.

În armata noastră, forța disciplinei militare constă în recunoașterea conștientă a necesității subordonării, a semnificației prevederilor regula-mantelor, în identitatea telurilor dintre comandanți și executanți, în înțelegerea ordinelor primite, a misiunii încredințate.

S-ar putea pune întrebarea dacă, în prezent, ca urmare a schimbărilor spectaculoase intervenite în toate domeniile, inclusiv în cel militar, mai ales a tehnicizării războaielor, au slăbit rigorile disciplinei față de militari.

Este neîndoioinic că aceste schimbări, ce au avut loc în știință și tehnologie, în ultimele decenii, cu toate consecințele lor, și pe toate planurile, s-au reflectat și în domeniul militar, ducând la transformări calitative radicale ale armamentului și celorlalte mijloace de luptă, la modificări în structurile organizatorice, în metodele de ducere a acțiunilor de luptă; astăzi totodată la un salt fără precedent în domeniul perfecționării mijloacelor de conducere a trupelor pe baza automatizării, a electronicii și ciberneticii, cu repercurșiuni multiple în toate domeniile, modificând substanțial sistemele tradiționale de relații și interdependențe.

În aceste condiții, după părerea noastră, se poate aprecia, fără rezerve, că cerințele disciplinei nu numai că nu s-au diminuat ci, dimpotrivă, au căpătat modificări calitative deosebite în condițiile de astăzi, când raportul de intercondiționare dintre succesul în luptă armată și disciplină a devenit mai hotărâtor.

² Nicolae Bălcescu, Scrisori militare alese, Editura militară, București, 1957, p.211.

³ Pagini din gândirea militară românească (1821-1916), Editura militară, București, 1969, p.389.

O caracteristică principală a dezvoltării tehnicii militare moderne o reprezintă **creșterea tot mai mare a ponderii și rolului armamentului colectiv**. Dacă vreme îndelungată rolul unic l-a avut armamentul individual, a cărui importanță nu se diminuează, mai ales în războiul de apărare, în prezent, pe prim plan se situează armamentul și tehnica mânuită de colective (echipaje, echipe, microgrupuri de militari etc.), cărora le revine, deseori, un rol decisiv în schimbarea raportului de forțe, în deznodământul unor acțiuni de luptă de mai mică sau mai mare amploare. Tancurile, transportoarele blindate, stațiile de radiolocație, instalațiile de rachete, sistemele apărării antiaeriene sunt doar câteva exemple de mijloace tehnice de luptă a căror funcționare este condiționată de **sincronizarea acțiunilor** tuturor militarilor din echipajele care le deservesc. Dacă luăm, de exemplu, executarea focului de pe tanc din opriri scurte, vom constata că descoperirea și indicarea obiectivelor, ochirea și încărcarea armamentului, oprirea mașinii de luptă și executarea focului – toate aceste operațiuni executate de membrii echipajului, în cîteva secunde, presupun o riguroasă disciplină, în îndeplinirea atribuțiilor, o mică deregлare ar întârzierea sau ar dovedi imprecizie în efectul scontat.

Este lesne de înțeles că armamentul colectiv generează noi raporturi de disciplină, de organizare și coordonare, la un nivel superior față de etapele anterioare.

Mecanizarea și înzestrarea trupelor cu mijloace care le asigură o mare mobilitate și putere de luptă reprezintă un alt factor care impune disciplina în acțiune. Dacă până nu de mult întârzierea de la misiune a unui militar însemna neparticiparea armamentului din înzestrarea acestuia la luptă, în prezent absența unui singur transportor blindat înseamnă lipsa unei mitraliere de mare calibră și a numeroase pistoale-mitrăliere, adică a unei puteri de foc ce ar putea acoperi un front însemnat al dispozitivului de luptă. Reiese, aşadar, că îndeplinirea misiunilor depinde tot mai mult de aportul fiecărui luptător, de coordonarea acțiunilor cu ceilalți militari, iar în cadrul subunităților – de cooperarea lor cu vecinii, acțiunea coordonată fiind în acest caz o expresie a disciplinei.

Alt element cu consecințe importante privind necesitatea unei riguroase discipline rezultă și din faptul că **lupta modernă se desfășoară într-un ritm alert, ridicat și creează situații dintre cele mai complexe**. Odată cu acestea, factorul timp capătă noi dimensiuni. Fără a elimina nimic din cerințele severe și deloc puține, proprii dintotdeauna disciplinei militare, în zilele noastre, sub impactul factorilor amintiți, ea și-a îmbogățit mult conținutul prin sporirea, atât cantitativă cât și calitativă, a rigorilor pe care le impune privind promptitudinea în îndeplinirea misiunilor, executarea lor în limitele și la timpul stabilit. Dacă în trecut aceasta se măsura în minute, ore, zile și chiar săptămâni, în prezent ea merge adesea la secunde și frațiuni de secundă. Marea rapiditate și precizia în îndeplinirea misiunilor de către militarii din apărarea antiaeriană, de exemplu, ca cerință a disciplinei, se coroborează, cu aceeași severitate, și cu ritmicitatea, succesiunea, coordonarea și sincronizarea în executarea focului.

Pentru a fi mai convingători, vom apela la un nou exemplu. Asupra avioanelor inamicului care zboară în câmpul tactic, la mică înălțime, se execută foc concentrat cu armamentul automat din înzestrarea militarii. Considerând că tîntele aeriene se deplasează cu viteze între 800-1000 km/oră, rezultă că pentru descoperirea, ochirea și executarea focului cu armamentul de infanterie individual, simultan de către întreaga subunitate, totalul timpului la dispoziție este de o secundă – o secundă și jumătate. În cazul când viteza de zbor este mai mare, timpul la dispoziție scade în mod corespunzător. Din acest exemplu rezultă rolul promptitudinii, al executării misiunilor în timp scurt, cerințe care se impun ca un aspect important al disciplinei în luptă pentru nimicirea adversarului.

Sub aspectul analizat, timpul intră, deci, organic nu numai în general în natura luptei armate, ci se manifestă intim și în conținutul fiecărei acțiuni parțiale, în activitatea fiecărui militar. Oricât de bun ar fi planul întocmit pentru pregătirea luptei, acesta își pierde, parțial sau chiar total, valoarea, dacă executarea sa nu este asigurată de o riguroasă disciplină a timpului pentru fiecare subordonat în parte; respectarea timpului stabilit în vederea

executării unei misiuni este obligatorie, urmărindu-se cu strictețe încadrarea în termenele ordonate, nefiind nimănui permis de a deroga de la ele.

În vocabularul nostru militar a intrat de mult expresia de “**disciplină a focului**”, noțiune care desemnează o strictă comportare față de timpul, locul și, în special, momentul deschiderii focului asupra adversarului.

Se cunoaște că, în toate formele luptei, focul armamentului de infanterie, combinat cu mișcarea impusă de acțiunea tactică, precum și cu folosirea judicioasă a terenului și condițiilor de stare a vremii, constituie premise sigure de îndeplinire cu succes a misiunilor primite.

Să ne imaginăm un scenariu. Pentru acțiunile de apărare nu este suficient să se organizeze un judicios sistem de foc al tuturor categoriilor de armament. Până la urmă, principalul îl constituie ca el, printr-o conducere competentă, să se adapteze permanent condițiilor create, în special sub aspectul oportunității executării lui. Nedeschiderea la timp a focului în “barajul general”, pe față și la flancurile raioanelor de apărare și punctelor de sprijin poate avea ca efecte negative micșorarea spațiului eficacității maxime. Focul declanșat prematur duce la un consum inutil de muniții, ar demasca în detaliu concepția focului și dispozitivului subunității, ceea ce va permite luarea unor măsuri de contracarare de către atacator.

În cazul unei ambuscade, un singur foc tras anticipat poate compromite întreaga acțiune, cu consecințe dintre cele mai nedorite. Analizând cele de mai înainte, se poate sublinia că în atari situații efectele negative, de compromitere a unei acțiuni bine gândite, se pot reflecta în neexecutarea la timp și în ascuns a diferitelor manevre de forțe și mijloace, în vederea contraatacului sau pentru ocuparea unor noi aliniamente de apărare, în cazul ducerii luptei pe aliniamente intermediare.

Pentru ofensivă, sub raportul factorului timp, sunt esențiale, printre altele, realizarea simultaneității atacului limitei dinainte a apărării și manevra oportună pentru încercuirea, nimicirea sau capturarea inamicului.

Dotarea trupelor cu mijloace de luptă ce dispun de o mobilitate și putere de foc superioară și o

mare rază de acțiune – în mod deosebit prin generalizarea înzestrării infanteriei și celorlalte arme cu transportoare amfibii blindate —creează condiții favorabile în vederea scurtării duratei deplasărilor, desfășurării și realizării dispozitivelor de luptă. Odată ce aceasta se impune însă ca, în afara unor calcule deosebit de minuțioase (executate și acestea cu mașini electronice de calcul pentru “a câștiga” timp), necesare întocmirii graficelor de deplasare, în care să se țină seama în principal de configurația terenului și calitatea căilor de acces, să se actioneze cu fermitate pentru respectarea strictă a planificării trecerii trupelor pe la aliniamentele inițiale, de coordonare și de desfășurare pe subunități până la aliniamentul de atac. Tocmai astfel se finalizează ajungerea la timp și în mod organizat pe limita dinainte la ora stabilită, activitate care depinde într-o măsură hotărâtoare de ordinea și disciplina pe timpul deplasării, sintetizate în terminologia noastră militară ca **disciplină a marșului**, care se încadrează în șirul lung al celorlalte: “**disciplina mascării**”, “**disciplina convorbirilor radio**”, “**disciplina zborului**” etc.

Din cele câteva aspecte prezentate se desprinde ca o concluzie de mare înseamnătate practică în legătură cu disciplina câmpului de luptă, cerința că ea să aibă ca bază trainică **o temeinică cunoaștere a armamentului din dotare, a atribuțiilor care revin fiecărui militar**, indiferent că mânuiște armamentul individual sau colectiv. Fără această premisă, formată și desăvârșită în procesul instructiv-educativ al trupelor din timp de pace, chiar și cea mai mare dorință de a fi disciplinat, române, până la urmă, irealizabilă în cele mai frecvente cazuri.

În legătură cu aceasta, un alt aspect are în vedere că pentru valorificarea la maximum a cunoștințelor, nu este suficient ca armamentul și tehnica din înzestrare să fie cunoscute și mînuite la perfecție, pe baza unor reflexe și deprinderi trainice, esențială fiind și perfecta lor **întreținere, exploatare și folosire**. În acest fel, aplicarea neabătută a instrucțiunilor de exploatare, departe de a fi doar o problemă pur tehnică de specialitate, devine, prin excepționalitate, un aspect al disciplinei militare, al disciplinei luptei. Căcăt aparatura de comandă a mijloacelor de luptă, a diverselor agregate devine mai complexă, cele mai mici imprecizii (executarea greșită a unor manevre sau inversarea succesiunii

PROSPECTIVĂ ÎN ȘTIINȚELE MILITARE

operațiunilor) pot avea urmări dintre cele mai grave; de aceea, prevenirea lor constituie un alt aspect important al cerințelor disciplinei în lupta modernă, care se impune cu pregnanță pentru fiecare luptător în parte.

Desigur, în acțiunea militară trebuie să includem nu numai lupta propriu-zisă, ci întreg angrenajul care se pune în mișcare în vederea obținerii succesului. Iată, bunăoară, problemele logisticii. Pentru lupta ofensivă, unitățile și marile unități au nevoie de multe tone de muniții, explozivi, carburanți-lubrifianti și alte materiale, transportate cu trenul, cu autovehiculele, pe calea aerului ori samarizat, prin activitatea neobosită a unui personal numeros, de regulă, într-o singură noapte. Asigurarea ajungerii acestora, în timpul prevăzut, în dispozitivele de luptă, ca cerință a disciplinei, nu este cu nimic mai prejos ca importanță decât ar fi ajungerea dispozițiunilor de luptă la trupe, realizarea de către acestea a dispozitivelor, executarea misiunilor la termenele ordonate și altele.

În contextul celor menționate, de astă dată ca un aspect al eficienței acțiunii, se impun atenției, cu valențe deosebite în războiul de apărare a țării, **cerințele disciplinei în realizarea cooperării**. Pregătirea și ducerea luptelor și operațiilor de către unitățile și marile unități ale armatei, coordonarea acțiunilor acestora, pe baza unei concepții unice și a unui plan unic, punerea de acord a posibilităților lor diferite, în scopul obținerii, în final, a unei eficiențe maxime, reglarea acestui angrenaj complex, în condițiile unor schimbări brusete, previzionarea dinamicii și stabilirea în concordanță cu aceasta a măsurilor care se impun, ridică problemele disciplinei cooperării în rândul factorilor de mare însemnatate în efortul depus pentru adjudecarea succesului, în înfruntarea cu un inamic superior din punct de vedere numeric și ca înzestrare tehnică.

Din multitudinea aspectelor pe care disciplina cooperării le comportă, subliniem pe acela care rezultă din executarea manevrei – manevra de forțe, mijloace și a focului -, aceasta fiind una din caracteristicile fundamentale ale luptei armate, parte integrantă a ei, care oferă multiple și eficiente soluții pentru executarea unor lovitură prin surprindere asupra inamicului cît și pentru a evita loviturile sale.

Lupta armată modernă reclamă, în prealabil, executarea tot mai mult a unui ansamblu de manevre

de foc, forțe și mijloace în vederea loviturii simultane și successive, executate de adversari.

În condițiile ducerii acțiunilor de luptă pe teritoriul național sunt create condiții favorabile pentru a fi aplicate forme de manevră dintre cele mai complexe, importanță deosebită căpătând infiltrarea, întoarcerea și învăluirea, îndeosebi pe timp de noapte, loviturile executate în adâncimea dispozitivului inamicului de către forțele speciale și de subunități mici, din compunerea trupelor sau combinat, executarea în ascuns și prin surprindere a acestor acțiuni impune, în afara alegerii locului și timpului declansării lor, o ordine desăvârșită, promptitudine și hotărârea nestrămutată de a învinge și a îndeplini misiunea primită.

Din cele de mai sus se desprinde concluzia că în luptă și operație o atribuție importantă revine comandanților și statelor majore pentru căre **disciplina are un dublu aspect – disciplina în propria activitate și asigurarea disciplinei în executarea misiunilor de către subordonăți**.

Primul aspect, cu consecințe dintre cele mai profunde, s-ar putea numi, esențializând lucrurile, **disciplină a gândirii**, recunoscându-se astfel rolul deosebit ce revine asigurării disciplinei acțiunii, care este o reflectare a celei dintâi; perfecta organizare, folosirea integrală a timpului, intuirea și luarea măsurilor pentru eliminarea factorilor aleatori, coordonarea elementului sistemului pentru a asigura acțiunii un caracter unitar, sincronizarea și imprimarea ritmicității în îndeplinirea misiunilor, precum și alte componente ale luptei depind, în desfășurarea lor, de modul cum au fost concepute, planificate și asigurate din toate punctele de vedere. Cea mai mică neatenție în gândire, în concepție, nesenzarea logicii lucrurilor și a succesiunii lor reale, întârzierea în transmiterea misiunilor, neintervenția oportună pentru reglarea sistemului pe timpul desfășurării acțiunii au ca urmare negativă desincronizarea, încălcarea cerințelor disciplinei luptei. Execuția desăvârșită cere în mod necesar o elaborare rațională a ceea ce urmează să se execute. Disciplina luptei și operației pune în legătură de intercondiționare concepția și execuția, ambele având un rol hotărător.

Din acest punct de vedere, o coordonată majoră devine tot mai mult factorul timp îndeosebi ca

Secția Știință Militară

urmare a faptului că activitățile de organizare și pregătire a luptei și operației sunt mai dense decât în trecut, există o permanentă tendință de “**comprimare**” a timpului, mai ales la nivelul forurilor de conducere operativă și chiar al unor eșaloane tactice. În contextul factorului timp, promptitudinea se conturează ca o componentă de bază a disciplinei conducerii, evidențiindu-se necesitatea folosirii sale eficiente, pe bază de calcule riguroase, în ideea de a asigura subordonaților timpul real necesar pentru a se pregăti în vederea luptei. Dintre căile devenite “**tradiționale**” se pot aminti, în această ordine de idei, transmiterea oportună a unor dispoziții preliminare (cu rol preventiv), comunicarea succesivă a hotărârii, pe măsura definitivării elementelor sale, desfășurarea concomitentă și la cât mai multe eșaloane a activităților de pregătire și organizare a luptei, folosirea unor procedee expeditive și scurtarea documentelor operative (fără a afecta conținutul lor) și altele.

Mare rol are disciplina în interiorul organului de conducere – statul major -, cunoscându-se că de funcționarea ireproșabilă a tuturor verigilor și compartimentelor, care însumează efortul izolat al fiecărui ofițer, depind rapiditatea în lucru, calitatea conducerii. De asemenea, prin folosirea calculatoarelor, a unor documente tipizate, a mijloacelor de transmitere codificată a textelor și datelor, televiziunea cu circuit închis și alte mijloace moderne, se creează condiții tot mai favorabile pentru câștigarea unei adevărate bătălie în care adversarul este factorul timp.

Desigur, aspectele organizatorice, căutările pentru scurtarea duratei ciclului de conducere nu epuizează problematica disciplinei conducerii, mult mai amplă, ea având importante cerințe și în ce privește conținutul. Astfel, se evidențiază capacitatea comandantului și statului major de a delimita esențialul de secundar, de a nu se pierde în evenimente colaterale, adevărate devoratoare de timp.

Elaborarea planificării, de exemplu, pune spre atenție din nou problemele disciplinei: raportarea datelor și propunerilor de către șefii de compartimente cere o evidentă disciplină în gândire, încadrarea în timpul stabilit și

PROSPECTIVĂ ÎN ȘTIINȚELE MILITARE

rezentarea problemelor esențiale, aceasta nefiind un prilej de etalare a tot ceea ce se cunoaște. După elaborarea concepției (pe parcursul elaborării sale), informarea statului major și a șefilor de compartimente trebuie să se desfășoare, succesiv sau simultan, numai în măsura în care schimbările și precizările ulterioare nu vor afecta lucrările deja executate, nu impun refacerea lor, decizia odată luată, este necesar să fie urmată imediat de precizarea de către comandant a măsurilor referitoare la organizarea cooperării, la asigurarea multilaterală și pregătirea în secret a acțiunilor, precum și cele specifice situației de ducere a luptei.

Aceste cerințe, cât și multe altele influențează conținutul, calitatea ansamblului conducerii în care, cu cât comandamentul se află pe trepte ierarhice superioare, cuprinde un număr tot mai mare de “**părți componente**” ale conducerii, unică în esență sa, și realizată pe plan conceptual și al planificării, dar finalizată de către organele cu o compunere variabilă, eterogenă. Pentru corelarea acestora, a activității lor, a dispozițiunilor pe care le transmit, important este ca ansamblul acțiunii, cu părțile sale componente, să fie deosebit de clar în actul de conducere unitar. Altfel, oricât de bună ar fi execuția, lupta și operația nu vor îndeplini cerința de a respecta disciplina și organizarea care le sunt proprii. Gândirea haotică nu se poate solda decât cu execuție în concordanță cu premisele ei conceptuale.

Un ultim aspect la care dorim să ne referim are în vedere **asigurarea disciplinei în executarea misiunilor de către subordonați**, în care un rol important au organizarea, cooperarea, controlul și îndrumarea, care asigură reglarea acțiunii pe timpul desfășurării sale. Cerințele și trăsăturile conducerii, amintite mai înainte, contribuie la exercitarea acesteia în măsura în care ele nu se realizează ca o simplă supraveghere, ci sunt însoțite de intervenții oportune, la nevoie, urgente, cu scop de reglare a sistemului, de eliminare față de șocuri bruse a impedimentelor apărute în îndeplinirea misiunilor, folosind în acest scop dispoziții, precizări la ordinul dat anterior, ajutor prin ofițeri din statul major, intervenția rezervelor, introducerea forțelor de angajare ulterioară, sprijinul cu foc, schimbarea manevrei etc. Măsurile care se întreprind în cadrul coordonării luptei au menirea de a asigura legăturile și proporțiile

PROSPECTIVĂ ÎN ȘTIINȚELE MILITARE

necesare între părțile componente, concomitent cu preîntâmpinarea, respectiv înlăturarea la timp a unor **"nepotriviri"** între planificare și execuție, între concepția inițială și unele modificări ce survin ca urmare a schimbărilor ce pot apărea în modul de acțiune al inamicului, în raporturile de forțe, în situația generală sau de detaliu.

Activitatea de reglare, ca finalizare a scopului controlului, are un rol important încă din perioada de pregătire a acțiunilor de luptă, conducerea fiind interesată să cunoască dacă deciziile luate, orientările date, îndrumările făcute au fost bine înțelese și aplicate. Cunoașterea, verificarea și măsurarea acestor deficiențe, dacă ele au apărut, descoperirea cauzelor lor constituie o primă condiție a activității de cercetare, de reglare prin îndrumare. Îndeosebi în această etapă cât și pe timpul ducerii luptei (operației), controlul și îndrumarea, în sensul și cu metodologia deja arătate, au multiple efecte și de ordin psihologic; ele stimulează activitatea creatoare a oamenilor, educă atitudinea conștientă față de atribuțiile ce le au și simțul de răspundere pentru îndeplinirea misiunilor, contribuie la întărirea disciplinei și activitatea muncii, la intensificarea ei, dau satisfacție și încredere celor merituoși și, desigur, trag la răspundere pe cei ce nu-și fac datoria.

Rezultă, deci, că ar fi greșit și dăunător să se credă că pentru îndeplinirea misiunii de luptă și atingerea scopurilor propuse, comanda militară s-ar putea rezuma la darea de ordine și dispozițiuni.

O componentă necesară a ei este antrenarea oamenilor în executarea comenziilor, pentru obținerea unor rezultate optime, în care scop comandanții, toate cadrele trebuie să folosească o gamă largă de forme, metode și activități pentru a stimula dorința, capacitatea și dăruirea militilor în a executa misiunile de luptă. Concomitent, trebuie dezvoltat spiritul de inițiativă și creativitate, proprii armatei noastre, care amplifică eficiența și asigură succesul în luptă.

*

Problemele abordate în cadrul articolului reprezentă doar o trecere în revistă a rolului disciplinei în luptă și operație, evidențiindu-se totuși contribuția sa hotărâtoare în asigurarea succesului. Pentru armata noastră, înalta disciplină în luptă, în întreaga activitate, se constituie ca un factor de ordin calitativ în înfruntarea cu un inamic superior din punct de vedere al înzestrării tehnice.

Tocmai de aceea, este necesar ca, din timp de pace, comandanții și statele majore să acționeze în direcția dezvoltării simțului de responsabilitate, să explică conținutul și importanța executării misiunilor, asigurând ca pregătirea pentru luptă să fie executată tot ca o misiune de luptă, să cultive devotamentul nemărginit față de cauza și interesele de stat ale României, hotărârea de a apăra suveranitatea, independența și integritatea patriei.

Secția Științe Militare

Cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la apariția artileriei în armata României, în ziua de 17 noiembrie 2002, Statul Major al Forțelor Terestre împreună cu Secția de Știință militară din Academia Oamenilor de Știință din România a organizat masa rotundă cu tema : „ARTILERIA ROMÂNĂ – TRECUT, PREZENT, PERSPECTIVE”.

Cu acest prilej au fost prezentate comunicări interesante cu multe idei incitante, participanții având o bună ocazie de a intra în contact direct cu principalele probleme și aspecte ce privesc modernizarea și perfecționarea artileriei Române.

Întreaga activitate s-a bucurat de un real succes, a fost frumos apreciată și suficient reflectată în mass-media.

DEZVOLTAREA CAPACITĂȚILOR ARTILERIEI ÎN CONDIȚIILE SCHIMBĂRII SITUAȚIEI STRATEGICE PE PLAN MONDIAL

**Development of the Artillery's Capabilities Under the Conditions of
A Worldwide Strategic Change**

- General de brigadă doctor Eugen POPESCU -

Lumea se mișcă! "Lumea întreagă a privit, mută de uimire, cum un imperiu vechi de o jumătate de secol, bazat pe puterea sovietică, în Europa de Est, s-a desclieiat dintr-o dată în 1989" scrie Toffler în bestseller-ul internațional "Power shift"¹. Dar și mai interesant este că "Având nevoie cu disperare de tehnologie occidentală, necesară pentru a-i energiza economia ruginită, Uniunea Sovietică însăși s-a cufundat într-o perioadă de schimbări cvasi-haotice". Orizontul spre care ne mișcăm este obscur nu numai pentru omul simplu, dar chiar pentru corporații high-

tech cum este I.B.M.: "Acum douăzeci de ani, I.B.M. aproape că nu avea concurență, iar Statele Unite dețineau, probabil, mai multe computere decât tot restul lumii la un loc. Astăzi, puterea computerelor s-a răspândit rapid pe tot întinsul lumii, cota parte a S.U.A. s-a comprimat, iar I.B.M. se confruntă cu concurența acerbă a companiilor N.E.C., Hitachi și Fujistu din Japonia, Groupe Bull din Franța, I.C.L din Marea Britanie și multe altele. Analiștii industriali fac deja speculații despre era post-I.B.M."². Pentru militari, însă, nu este permis să fie neorientați asupra drumului lumii. De aceea, pentru că militarul (în acest context ca artilerist) trebuie să

¹ Alvin Toffler, "Power shift" ("Puterea în mișcare", Cunoașterea, bogăția și violența în pragul secolului XXI), Editura Antet, 1995, p. 12 și urm.;

² ibidem. p. 13;

fie o Minte ancorată în viitor și capabilă de a investiga un orizont cât mai deschis și larg, mi-am propus să dezvolt tema "Dezvoltarea capabilităților artileriei în condițiile schimbării situației strategice pe plan mondial". Și fac aceasta cu intenția nu de a da soluții, ci de a identifica **reperele devenirii artileriei în viitor**! Pentru că în aceste repere mă aştept să găsesc exigențele pe care le traducem ca standarde pe temeiul cărora vor trebui proiectate în viitorul foarte apropiat programele de instruire ale Școlii de Aplicație pentru Artilerie Terestră și Artilerie Antiaeriană recent creată.

Studiul de față se structurează pe ideea că mediul nou operațional determină standardele. Și dacă este adevărat, atunci lămurind conceptele noului mediu operațional vom putea lămuri profilul viitor al artileriei și artilierșilor chemeți să ducă acțiuni de luptă în acest mediu.

În studiu ce urmează, aşadar, voi urmări:

- să pun în evidență parametrii spațiului de luptă integrat în orizontul noului mileniu;
- să prezint conceptele spațiului de luptă integrat;
- să identific sarcinile artileriei în văză adaptării ei la spațiului de luptă integrat și să prezint principalele coordonate ale dezvoltării artileriei române care o fac capabilă să funcționeze cât mai curând posibil ca o structură integrată, eficientă și eficace.

Este necesară punerea problemei capabilităților artileriei în acest tensionat început de mileniu? Eu cred că da. Gândesc că nu ne este permis să aşteptăm ca cineva din exterior să ne atragă atenția asupra schimbărilor ce se văd la orizont și asupra amenințărilor care le însoțesc. Pentru că la orizont se întrevăd amenințări ce obligă la reflectie pe toți factorii de decizie politici și militari, care se simt responsabili față de misiunea de asigurare reală a siguranței cetățeanului și securității statului!

Sub ochii noștri se întâmplă ceea ce Toffler a anticipat în chip vizionar: transformarea lumii sub impactul tehnologiei cunoașterii și informației. Am intrat într-o lume mai dinamică și mai deschisă, dar, totodată și mai instabilă și mai fragilă.

În acest context mă întreb: "Trebue să ne fie teamă de instabilitate și de schimbare?". **Instabilitatea (și schimbările pe care le provoacă) are în esență ei resurse creațoare!** Este lesne de

văzut că instabilitatea nu este rea, precum o percepem noi în mod obișnuit. Ea obligă la regândirea, de fiecare dată pe alt plan al devenirii, a tuturor fundamentelor existenței, inclusiv a structurilor și misiunilor pe care le avem de împlinit! **Instabilitatea este o condiție pentru a trezi nevoia găsirii unui echilibru mai bine fundamentat!**

Responsabilii militari, între care ne numărăm și noi, doar în măsura în care reușesc să înțeleagă și să folosească instabilitatea ca pe o strategie a sporirii capacitatei operaționale a armatei, vor fi în măsură să conceapă și să operaționalizeze planuri și programe de dezvoltare în pas cu evoluțiile ce se întrevăd pe plan mondial, **viabile, aliniate la standardele cele mai avansate în epocă!**

Este valabil și pentru armată ceea ce Toffler³ observă pentru companiile și firmele din economia statelor, anume că, în mileniul 3, **valoarea armatei unui stat "subzistă în capacitatea ei de a dobândi, genera, distribui și aplica strategic și operational cunoașterea"**!

În acest context ideatic generos privesc spre arma pe care o reprezentă și îmi pun întrebarea: **Cum trebuie să fie organizată și echipată artileria pentru a face față, ca arma cea mai importantă de sprijin prin foc a forțelor luptătoare angajate în acțiuni militare, menite să descurajeze și să anihileze amenințările viitoare?**

Această preocupare, anume de a gândi și regândi concepția de organizare și folosire a artileriei în luptă funcție de cerințele spațiului de luptă integrat, motivează încercarea de față.

"Artileria terestră - observă un general american - este astăzi punctul critic în interiorul conceptului de JOINT FORCE COMANDER, Focul artileriei și efectul lui sunt indispensabile în condițiile transformării armatelor"⁴

Este unanim acceptată, în mediile militare occidentale, convingerea că superioritatea sprijinului prin foc este un element cheie pentru succesul acțiunilor militare!

Așadar, care va fi profilul capabilității

³ Război și antirăzboi, Editura Antet, 1995;

⁴ International Artillery Symposium, Larkhill (UK)

22 - 25 October 2002;

artileriei pentru a putea asigura sprijinul prin foc la standardele aşteptate?

Cum gândim aici? Plecând de la **axiomă** conform căreia **condițiile de mediu influențează organizările ce asigură entităților supraviețuirea!** Prin urmare, profilul capabilității artileriei este prefigurat de caracteristicile noului spațiului de luptă integrat, de limitele, restricțiile și cunoștințele pe care le generează acestea!

În continuare încerc să identific **parametri noi ai spațiului militar** spre care suntem antrenați aproape pe neobservate de **riscuri**, cum sunt:

- Expansiunea agresivă a rețelelor și activităților terorist-extremiste;
- Diseminarea necontrolată a tehnologiilor și materialelor de distrugere în masă, a armamentelor și mijloacelor letale neconvenționale, precum și existența în proximitatea frontierelor naționale a unor obiective cu grad ridicat de risc;
- Apariția unor dezechilibre în balanța raporturilor strategice subregionale și regionale;
- Degradarea mediului ambiant, care ar putea determina compromiterea echilibrelor ecologice și a condițiilor normale de viață ale cetățenilor;
- și **amenințări**, precum:
- Posibile acțiuni terorist-diversioniste;
- Presiuni militare;
- Acțiuni separatiste;
- Acțiuni desfășurate de forțele militare externe, în conjuncție cu cele interne.

Mediul pe care-l studiem, apare ca fiind un **mediu operațional complex**, bogat în situații necunoscute (greu predictibile), unde sistemele de luptă sunt adesea vulnerabile. Fiecare mijloc de luptă este expus focurilor ce pot lovi din puncte absolut neașteptate. Totodată, este un mediu determinat de factori limită generați de: vreme, altitudine, structuri austere, de localități ori junglă, factori ce nu pot fi compenșați numai de ceea ce numim azi tehnologie de vârf (!), ci și de **calitatea factorului uman implicat în misiune**.

O altă caracteristică a mediului pe care-l studiem este **tranzitia rapidă, cu efecte imediate, de la o situație tactică la alta**. În aceste condiții îndeplinirea sarcinilor artileriei sunt indispensabile, calculate, continue, oportune, cu precizie mereu mai mare, disperse pe întreg spațiul de luptă integrat.

Adesea, în acest mediu țintele sunt în mod perfid adăpostite în aglomerări urbane, iar inamicul este unul adaptat la mediu și intelligent capabil să utilizeze arme chimice și biologice și să inițieze conflicte asimetrice prin atacuri teroriste de mare anvergură cu consecințe deosebite asupra echilibrului interior al unei entități statale lovite astfel. Este un mediu al contrastelor izbitoare unde tehnologia de vârf este chemată să se implice în regiuni cu civilizații ancorate încă la nivelul economiei Primului val!

Implicitarea tehnologiei avansate îmbogățește spațiul de luptă integrat cu noi dimensiuni, mai clar, îl organizează multidimensional, aşadar complex. **Complex** prin diversitatea elementelor care-1 compun. **Unitar** prin gestiunea intelligentă cu ajutorul mijloacelor de **detectare, prelucrare, interpretare, gestionare și comunicare** a informațiilor despre elementele lui! Se vede că **informația devine tot mai mult "prada"** cea mai disputată, pentru că cine o dobândește mai întâi și oportun, devine mai puternic!

Se așteaptă ca acest mediu să fie animat cu acțiuni de luptă desfășurate de grupări de forțe întrunate și de coaliție. Aceste operațiuni vor pune accentul pe **integrarea și interoperabilitatea** echipamentelor și sistemelor, a proceselor, tacticilor și doctrinei, pentru obținerea efectelor dorite în plan tactic și a consecințelor planificate în plan strategic.

Spațiul de luptă integrat al mileniului trei este tot mai evident că trebuie să fie luat în posesie de **forțe militare întrunate** al căror liant este tocmai **informația** controlată prin intermediul sistemelor de calcul și comunicații. Implicită în gestiunea elementelor spațiului operațional, informația contribuie decisiv la: integrarea și sincronizarea sistemelor și efectelor acestora în câmpul tactic, îmbunătățirea ritmului operațiunilor, reducerea riscurilor și evitarea fraticidului.

Față de considerațiile prezентate, concluzionez că: **sub influența noilor amenințări și datorită schimbărilor în situația strategică mondială este necesară o nouă organizare a armatei**. Iar o nouă organizare a armatei, teoretic, trebuie să ia în considerare următoarele aspecte:

- ❖ Multidimensionalitatea spațiului de luptă integrat;
- ❖ Dificultatea angajării sistemelor, a executării focului și manevrei;

MASĂ ROTUNDĂ

❖ Valoarea amenințărilor și ostilitatea elementelor;

❖ Factorii psihologici și de stress psihic.

În acest context problematic, **care sunt posibilitățile de înnoire ale artileriei?** Sau, altfel zis, care sunt sarcinile pe care trebuie să le împlinească artilleria în viitor? Ca să răspundem, se cere să vedem ipotezele în contextul cărora artilleria va fi solicitată.

Artilleria ne aşteptăm să fie solicitată în următoarele ipoteze:

❖ operațiuni multinaționale integrate;

❖ conflicte asimetrice;

❖ de la operațiuni în sprijinul păcii până la misiuni de luptă;

❖ acțiuni limitate, dar foarte puternice;

❖ extinderea comunicațiilor;

❖ utilizarea tehnologiilor de vârf în spațiul tridimensional;

❖ acțiuni coordonate în toate mediile: terestru, naval, aerian și cosmic;

❖ angajarea unitară a tuturor sistemelor de artilerie.

Funcție de aceste ipoteze, capabilitățile (performanțele) artileriei vor trebui să evolueze spre satisfacerea următoarelor cerințe operaționale:

• **Să descopere obiectivele:** operativ, continuu, în timp real, în toate dimensiunile, să le angajeze oportun, eficient și eficace;

• **Să asigure limitarea efectivă și la minim a distrugerilor colaterale;**

• **Comanda, controlul și comunicațiile** să fie : protejate împotriva inamicului, interoperabile cu toate celelalte elemente ale sistemului operațional național și multinațional;

• **Conducerea focului** : să fie tactic, centralizată; să fie tehnic, la nivelul armei; să includă diferite sisteme de armament de artilerie;

• **Dotarea cu sisteme și muniții** să asigure : creșterea bătăii, mobilitate tactică și strategică, autonomie, cadențele cele mai ridicate de tragere, rezistență la condiții precare, muniție diversificată, creșterea preciziei și efectului letal, extinderea razei de acțiune, apărare antiaeriană proprie - cerință deosebit de importantă pe care Armata României încearcă să o rezolve în prezent ;

• **Din punct de vedere al sprijinului logistic:** reducerea costurilor pentru personal și

echipament, interoperabilitate, oportunitate, eficacitate ;

• Instrucția artileriștilor

să se bazeze pe sisteme care simulează utilizarea armamentului real.

În concepția armatelor statelor membre NATO, artileria trebuie să execute un foc precis asupra obiectivelor din adâncimea dispozitivului inamic, cu mijloace ce folosesc tehnologie cu autoghidare, cu un consum minim de muniție și cu **risc minim de distrugeri colaterale !**

În acest sens, **armata Marii Britanii** este preocupată să asigure precizia la mari distanțe utilizând lansatorul de rachete multiple ghidate GMLRS AEM, care inițial va asigura lovirea intelor până la 70 km, poate determina coordonatele prin GPS cu o eroare de 20 m, are un sistem automat de conducere a focului, de tip nou, este asamblat pe un sașiu care îi asigură autopropulsarea și protecția personalului și armamentului. Un alt mijloc utilizat de britanici este ERO/MCS/TACAS cu capacitatea de extindere a bătăii mai mari de 30 Km. LIMA WS (R) va fi operațional în 2007 și va asigura o mare precizie, la mare distanță.

Armata Germaniei ieșe în competiția pentru o cât mai mare eficacitate a artileriei **cu sistemul STAR**. Prin intermediul acestui sistem este posibil controlul unei zone de operațiuni având o adâncime de până la 150 km. Sub controlul acestui sistem, artileria este principalul mijloc de sprijin prin foc a acțiunilor militare, atât în operațiuni de menținerea păcii, cât și în operațiuni de luptă combinate. Astfel, se preconizează angajarea obiectivelor dispuse la distanțe mari folosind sistemul integrat de artilerie "ADLER". La rândul lui, acest sistem este interoperabil cu sistemele similare ale celorlalte armate NATO.

"ADLER" integrează într-un tot unitar: subsistemele de cercetare (vehicule de observare, sisteme radar) și de lovire (autotunuri și MLRS).

În armata franceză se dorește ca artileria să realizeze efecte decisive utilizând efective reduse, acoperind arii mari, deschise. Efectul focului se dorește să fie: intens, puternic, continuu și omnidirectional. Loviturile se așteaptă să fie: precise, selective, puternice, oportune.

În zona de contact (până la 40 km) artileria trebuie să poată sprijini acțiunile unităților aflate în

contact iar în adâncimea tactică (40-60 km) să câștige superioritatea focului pentru asigurarea îndeplinirii misiunilor de către trupe.

Prin sistemele de artilerie pe care preconizează să le aibă în dotare în armata franceză se urmărește atingerea bătăii maxime de 70 km.

Şi încă ceva: un detaliu ce nu trebuie omis: artleria este văzută ca principal mijloc de sprijin prin foc și acțiunilor, în spațiul integrat aeroterestră, maritim și cosmic. Ca atare, toate mijloacele sunt coordonate în misiune funcție de datele balistice furnizate de artilerie.

Elveția, deși țară neutră, este interesantă prin obiectivele pe care și le propune în privința dezvoltării capabilității artileriei pentru:

- sporirea capacitatii de observare a spațiului de luptă până la adâncimea de 150 km;
- sporirea preciziei folosind muniție inteligentă;
- asigurarea sprijinului cu foc oportun și eficace pe arii cât mai largi, urmând îndemnul: "Trage și dispari".

Canadienii prevăd pentru artilerie ca sarcină de bază realizarea condițiilor tactice și tehnice de interoperabilitate și de realizare a operațiunilor întrunite. Artleria terestră și artleria antiaeriană sunt integrate într-un sistem coerent și unitar, uneori chiar în același mijloc de luptă.

Preocupările pe această linie a artileriei S.U.A. urmăresc folosirea sprijinului prin foc pentru a realiza efecte distructive, de neutralizare și de protecție prin: comandă unică, în toate mediile, în rețea, cu o gamă completă de sisteme ce se pot desfășura rapid, interoperabile cu sistemele armelor de coalitie și utilizând muniție inteligente, capabile de discriminare la țintă și cu efecte majore în toate mediile.

Toate aceste deziderate sunt operaționalizate cu ajutorul **conceptelor noului mediu operațional, strategic și tactic**.

Britanicii utilizează conceptul de "Joint Effects Tactical Targeting System". Acesta este un concept al unui mod de gădire și execuție ce va permite exploatarea rapidă a condițiilor spațiului de luptă prin planificarea, coordonarea, integrarea și sincronizarea acțiunilor întrunite pentru a se obține efecte indirekte, la rândul lor integrate, în conformitate cu așteptările planificate. Se creează astfel o construcție a forței ce va implica o logistică

specială, operațională în toate mediile: cosmic, aerian, maritim și terestru, reunite în conceptul de **JOINT EFFECTS INTEGRATION**.

Americanii operaționalizează concetele de: "Combined Arms Brigade Fires" și "Nettworked Fires". Pentru obținerea supremăției focului, apreciază americanii, și pentru obținerea efectelor scontate este necesar **Focul Brigăzii de Arme întrunate**. În contextul acesta "tunurile rămân importante!".

"Nettworked Fires" este un concept menit să facă efectivă posibilitatea legării elementelor sistemului de foc, astfel ca să se obțină cel mai bun raport între **efortul de a lovi țintele și efectul obținut asupra lor**. Aceste concepte tind să fundamenteze o realitate ce va face posibil și viabil "Sistemul de luptă al viitorului". Aceasta se prefigurează a fi un "sistem în rețea al sistemelor", care va funcționa ca un tot unitar în cadrul tuturor eșaloanelor **Unității de Acțiune** și este menit să dezvolte capacitatea de luptă, agilitatea și versatilitatea lor. În centrul acestui sistem este **soldatul integrat**, legat în rețea activată, unde cunoașterea obținută și distribuită în timp real este puterea.

Franta operaționalizează conceptul "**DIGITALIZED JOINT AND COMBINED BATTLESPACE**" (Spațiul de luptă integrat și digitalizat). Sistemul acesta este menit să apropie posibilitatea realizării acțiunilor întrunite în spațiul tridimensional. Francezii cred că prin controlul spațiului aerian în timp real se pune temelia realizării **câmpului de luptă integrat și digitalizat**.

La ce nivel se situează artileria română în contextul preocupărilor prezentate?

Spațiul de luptă viitor, va fi din ce în ce mai complex și va rămâne un loc periculos pentru întregul personal militar, în toate tipurile de acțiuni, de la misiunile altele decât războiul până la cele de război, factorul uman va continua să joace un rol esențial.

În aceste condiții este foarte important și în armata română să se conceapă și să se pună în operă un sistem al artileriei capabil să ofere: disponibilitate, îmbunătățită, siguranță mai mare, timp de ripostă redus, interoperabilitate în NATO, precizie ridicată, eficiență sporită.

La fel ca și în armatele occidentale, și în Armata României termenul "**artlerie**" înseamnă

mai mult decât un simplu tun sau obuzier. Prin artilerie înțelegem elementele componente private ca un tot unitar, precum sunt elementele componente ale unei ființe vii: **sistemele de supraveghere, recunoaștere și de determinări meteo și balistică; sistemele de comandă și control; sistemele de armament și sistemul de foc; sistemul logistic.**

În privința dotării artileriei cu echipamentele de care este nevoie pentru realizarea capabilităților așteptate, este de remarcat că pentru prima dată, după evenimentele din decembrie 1989, Statul Major al Forțelor Terestre - din inițiativa și prin implicarea hotărâtoare a domnului general EUGEN BĂDĂLAN - a elaborat **CONCEPȚIA ÎNZESTRĂRII FORȚELOR TERESTRE**. Ca parte componentă a acesteia, Școala de Aplicație pentru Artilerie Terestră și Artilerie Antiaeriană "Ioan Vodă" a elaborat **STRATEGIA ÎNZESTRĂRII ARMEI ARTILERIE**.

Modernizarea și achiziționarea sistemelor de armament de artilerie trebuie să fie concepute și realizate prin prisma principalelor tendințe conturăte în acest sens pe plan mondial și pentru satisfacerea deplină a cerințelor de interoperabilitate cu structurile similare ale armatelor statelor membre NATO.

Direcțiile strategice de înzestrare ale artileriei române privesc termene în orizontul anului 2010, 2020 și, în perspectivă mai îndepărtată, până în anul 2030.

Pe termen scurt și mediu (2002-2010) se prevede:

- ❖ modernizarea LAROM pentru obținerea bătăii de 40-45 km cu lovitura cal. 122 mm și de 80-100 km cu lovitura cal. 160 mm;
- ❖ producerea (achiziționarea) cel puțin a unui sistem de rachete sol-sol cu bătaie mică (până la 200 km) compatibil cu cele similare din dotarea armatelor statelor membre NATO;
- ❖ integrarea sistemului de conducere a focului ACCS-COMBAT;
- ❖ introducerea în înzestrare a sistemului de telemetre cu laser pentru determinarea și transmiterea coordonatelor și vitezelor țintelor pentru conducerea focului artileriei terestre;
- ❖ proiectarea și realizarea obuzierului autopropulsat cal. 155 mm cu bătaie mărită;
- ❖ achiziționarea de sisteme meteorologice standard NATO;

❖ realizarea (achiziționarea) de sisteme de cercetare și localizare, selectare și determinare a țintelor standard NATO;

❖ dotarea cu sisteme antiblindate RAD de generația 3 și 3+;

❖ dotarea cu sisteme de observare pe mijloace blindate, dotate cu aparate de vedere pe timp de noapte cu termoviziune.

Pe termen lung, (în orizontul anilor 2011-2020) se prevede:

❖ producerea (achiziționarea) unui sistem de rachete sol-sol cu bătaie medie (300 km);

❖ dotarea cu subunități de elicoptere antiblindate standard NATO;

❖ achiziționarea de rachete și avioane de cercetare fără pilot pentru artilerie;

❖ modernizarea munițiilor pentru calibrele de bază;

❖ realizarea de muniție neletală.

În același mod se prevede dotarea și modernizarea artileriei antiaeriene din Forțele Terestre, conform documentului amintit, urmând ca această sarcină să fie preluată de Școala de Aplicație pentru Artilerie Terestră și Artilerie Antiaeriană "Ioan Vodă", ca urmare a reorganizării ei începând cu 15 august 2002.

În orizontul prefigurat de documentele menționate se are în vedere dezvoltarea capacitații artileriei terestre de a realiza atât apărarea proprie antiaeriană, cât și pentru forțele militare dispuse în zona de responsabilitate a Marilor Unități și Unităților pe care le sprijină cu foc.

Acum, după ce la Summit-ul de la Praga am fost invitați să intrăm în NATO, datoria noastră, a militarilor, este de a sesiza factorii de decizie politico-militară asupra necesității orientării României spre un stat european puternic, lider în NATO, cum este Marea Britanie, sau Franța ori Germania și apoi să se procedeze la actualizarea strategiilor de dezvoltare și înzestrare a armatei noastre (renunțându-se astfel la politicile eterogene promovate azi în acest sens).

În funcție de orientarea politico-militară a statului nostru, structurile militare și firmele abilitate din România urmează să angajeze un dialog profitabil cu structurile și firmele din țara respectivă, pentru realizarea unor programe care să asigure dotarea Artileriei Armatei României cu sisteme de

armament standard NATO, asigurându-se totodată un prim pas spre apropierea de ASCA (structură separată în cadrul NATO, compusă din armatele SUA, Marea Britanie, Germania, Italia și Franța, având ca scop principal asigurarea compatibilității și interschimbabilității între echipamente). În acest sens este necesară implicarea inspectorilor de armă și comandanți ai școlilor de aplicație, instituții care sunt constituite în Armata română.

De asemenea, este necesară simplificarea structurilor de decizie în ceea ce privește înzestrarea armatei și reglementarea atribuțiilor specifice în acest domeniu pentru inspectorii de armă.

Realitatea de azi ne arată că sistemul artilleriei, ca toate sistemele militare, va fi redus în efective, dar mai sofisticat și mai eficient. În viitor, artilleria română va trebui să poată Iovi:

- ❖ în adâncime, nemijlocit și circular,
- ❖ indiferent de mijlocul de cercetare și de eșalon,
- ❖ în max. 5 minute,

a țintelor sesizate prin oricare din sistemele active de localizare, identificare, determinare și comunicare a țintelor.

Una din importantele realizări concretizate ale procesului de restructurare a armatei noastre este crearea școlilor de aplicație ale armelor și a liderului de armă, după model occidental.

De la data de 15 august 2002 ființează Școala de Aplicație pentru Artillerie Terestră și Artillerie Antiaeriană "Ioan Vodă". Sediul Școlii este în localitatea Sibiu, având totodată în subordine trei Baze de instrucție: la Brăila, la Lugoj și la Târgu Jiu.

Obiectivul fundamental al Școlii de Aplicație pentru Artillerie Terestră și Artillerie Antiaeriană "Ioan Vodă" îl constituie:

- pregătirea resursei umane (ofițeri, maștri militari, subofițeri activi și în rezervă) din arma artillerie terestră și artillerie antiaeriană pentru formarea acestora în vederea îndeplinirii primei funcții și ulterior perfecționarea și specializarea prin cursuri de carieră și de nivel;

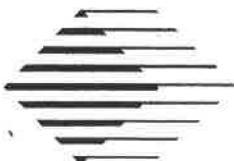
- planificarea, organizarea și desfășurarea cu maximă eficiență, în bazele de instrucție subordonate a pregăririi militarilor în termen și

cu termen redus pentru toate funcțiile și specia-litățile de artillerie terestră și artillerie antiaeriană;

- executarea cercetării aplicative în armă, stabilirea principiilor, regulilor și normelor de întrebunțare în acțiunile militare a artilleriei terestre și artilleriei antiaeriene, elaborarea instrucțiunilor, manualelor și regulamentelor specifice, iar după experimentare, modificarea și completarea acestora sau a celor existente.

Structura organizatorică a Școlii oglindește, la rându-i, orientarea spre integrarea artilleriei ca un tot funcțional, unitar și integrat. **Comandantul Școlii** este și **Inspector pentru artillerie**, aşadar este liderul armei, ale cărui competențe și atribuții urmează a se stabili de către factorii de decizie îndrăguți.

Școala de Aplicație pentru Artillerie Terestră și Artillerie Antiaeriană "Ioan Vodă" este, iată, pusă în față unei importante probleme: **reconstrucția** atât a profilului armei artillerie în orizontul naturii modificate a războaielor de azi, cât și a profilului viitorilor ofițeri, maștri militari și subofițeri de artillerie. Profilul cadrelor militare care servesc Țara în arma artillerie trebuie să evolueze spre dobândirea atât a caracterului tare, ce ține omul în misiune oricât de greu i-ar fi și chiar cu prețul vieții, cât și a capacitaților umane prin care pot fi satisfăcute cerințele tactice și tehnice caracteristice diverselor tipuri de acțiuni militare: de la capacitatea de a descoperi oportun, continuu, în timp real, în toate dimensiunile obiectivele până la capacitatea de a executa cu sistemele de artillerie din dotare un foc intens, puternic, continuu și omnidirectional, precis, selectiv și oportun și, totodată, asigurând **limitarea la minim a distrugerilor colaterale, cu costuri suportabile și efective reduse**.

CONSIDERAȚII ASUPRA ÎNTREBUINTĂRII ARTILERIEI ÎN CADRUL OPERAȚIILOR ÎN SPRIJINUL PĂCII

Considerations for the Use of Artillery for Peace Operations

**- Colonel dr. Florinel DAMIAN -
- Maior Stan ANTON -**

Conceptul de Operații în Sprijinul Păcii (PSO) reprezintă termenul militar utilizat pentru desemnarea atât a Operațiilor de Menținere a Păcii (PK), cât și a Operațiilor de Impunere a Păcii (PE).

Operațiile în Sprijinul Păcii sunt diferite față de război prin aceea că în cadrul acestora nu există un inamic cert desemnat, reprezentând, în fapt, o cale de a pune capăt unui conflict prin concilierea beligeranților, ajutându-i să depășească impasul creat de condițiile ce au inițiat conflictul, în loc de a-l finaliza prin folosirea forței.

În esență, sunt operații militare desfășurate în sprijinul obținerii succesului procesului diplomatic, acela de revenire la starea de pace. De asemenea, acestea pot fi desfășurate și în sprijinul optimizării eforturilor de natură umanitară. Operațiile de acest tip pot fi desfășurate de către un stat, sau, în mod ușual, în cadrul unei alianțe regionale sau internaționale, sub egida ONU.

Operațiile în Sprijinul Păcii sunt, în general, complexe și implică organizații guvernamentale, non-guvernamentale sau internaționale cum ar fi: Comitetul Internațional al Crucii Roșii (ICRC) sau Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE).

Din punct de vedere istoric, forțele de menținere a păcii (PKF) au fost dislocate în teatrele de operații ca rezultat al unor conflicte interstatale, cu acordul fostelor părți beligerante în sprijinul unor acorduri de pace. În asemenea situații, a fost adoptată o prezență militară redusă și, corespunzător, o dislocare modică a unităților de artillerie.

Totuși, în ultima perioadă, desfășurarea PKF a fost adoptată ca răspuns la condițiile unui Război Civil (UNPROFOR) sau în situația în care s-au produs colapsul și disoluția autorității instituțiilor fundamentale ale unui stat (misiunea ALBA). În circumstanțele întrebuintării de forțe de impunere a păcii, unde s-a simtit nevoie utilizării sau amenințării cu forța, unitățile de artillerie au avut un rol important în gestionarea situațiilor din teren.

DEFINIȚII

Operațiile în Sprijinul Păcii sunt operații multifuncționale, care presupun întrebuitarea forțelor armate, a organizațiilor umanitare și implicarea diplomației, în scopuri umanitare și în sensul obținerii unui acord politic de lungă durată, fiind conduse imparțial, în baza unui mandat ONU sau OSCE.

Operațiile de Menținere a Păcii se desfășoară în baza capitolului VI din Carta ONU având consensul tuturor părților implicate în conflict, în scopul monitorizării și ușurării implementării unui acord de pace.

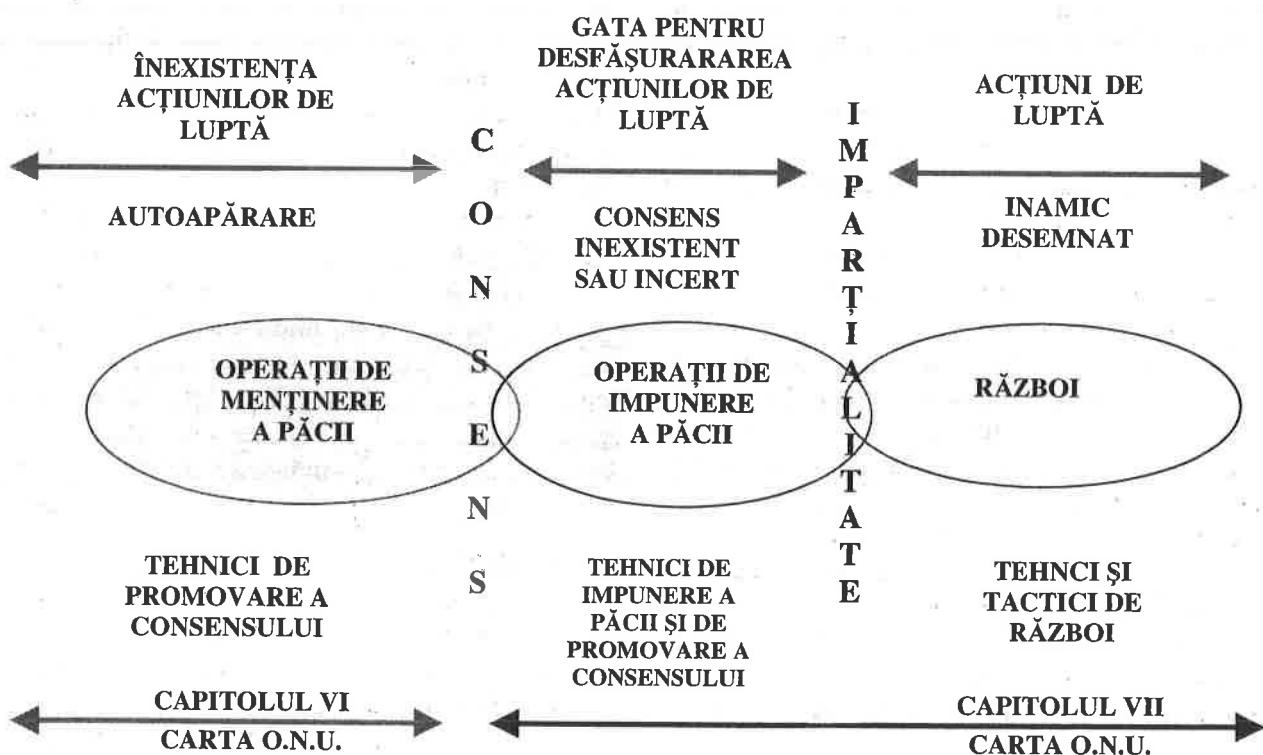
Operațiile de Impunere a Păcii sunt de natură coercitivă, desfășurate în baza capitolului VII din Carta ONU, în situația care nu este obținut consensul părților aflate în conflict. Aceste operații sunt destinate menținerii și restabilirii păcii sau aplicării măsurilor specifice în mandat.

OPERAȚIILE DE MENTINERE A PĂCII vs. OPERAȚIILE DE IMPUNERE A PĂCII

În situația existenței bunăvoiinței din partea părților beligerante asupra desfășurării unei operații în sprijinul păcii atât Operațiile de Menținere a Păcii, cât și cele de Impunere a Păcii vor adopta, în general, aceleași linii directoare de desfășurare, în special datorita faptului ca ambele au același scop general, și anume stabilirea unei înțelegeri de pace de lungă durată.

Totuși, o forță de menținere a păcii, care nu este în masură să desfășoare acțiuni în afără autoapărării, și care se bazează pe consensul părților, va fi limitată în acțiuni comparativ cu o forță de impunere a păcii, în special în situația renunțării la consens de către părțile beligerante (fațunile rivale). Gen. Rose, în perioada exercitării comenzi UNPROFOR în Bosnia-Herțegovina, în anul 1994, a surprins diferența dintre o operație de impunere a păcii și o operație de menținere a păcii, când a declarat: ‘Nu se poate lupta într-un război, cu vehicule vopsite în alb’.

O forță armată, dislocată în raioane multiple și dispersate pe suprațete întinse, nu este în masură să desfășoare acțiuni de impunere a păcii și de luptă, care pot escalada până la nivelul unui război. În diagrama de mai jos ilustrăm, în termeni simpli, cadrul desfășurării operațiilor în sprijinul păcii și relațiile ce există între acestea și conflictul de nivel război.

FUNDAMENTELE OPERAȚIILOR ÎN SPRIJINUL PĂCHII

Operațiile în sprijinul păcii sunt caracterizate de urmatoarele elemente fundamentale:

- *Consensul.*

Consensul reprezintă un element fundamental al PK, însă nu caracterizează și operațiile PE. Acordul părților beligerante derivă, de obicei, din dinamica evenimentelor (acțiunilor etc.) din zona de conflict și percepția opiniei publice. Acest element definitoriu al acordului tuturor părților aflate în conflict față de desfășurarea unui asemenea tip de operație, poate fi subiect al unor schimbări frecvente, în funcție de evoluția situației generale și a intereselor foștilor beligeranți, iar, în consecință, o evaluare a nivelului general al consensului este dificil de realizat, în special la nivel tactic.

- *Uzul de Forță Minim Necesar.*

Experiența Operațiilor în Sprijinul Păcii a relevat că uzul fără discriminare a forței poate avea un impact negativ asupra desfășurării unor asemenea tipuri de operații. În concluzie orice modalitate de întrebuitătare a forței trebuie să cîntărească cu atenție și discernământ. În cadrul operațiilor PE, capacitatea și disponibilitatea de a întrebuităta forța este o caracteristică principală, aplicarea acesteia într-o manieră copleșitoare, în situația unor provocări, creând impact imediat și dovedind credibilitate în rîndul beligeranților asupra hotărârii și determinării forțelor PSO în privința întrebuitării mijloacelor violente.

- *Imparțialitate.*

În situația în care, imparțialitatea nu este menținută, o Operație de Sprijin al Păcii, poate fi grav prejudiciată. Dacă se pierde imparțialitatea într-o asemenea măsură, încât o forță PSO va fi percepță ca fiind parte în conflict, acest lucru poate duce chiar la o escaladare a războiului (violenței).

PRINCIPII

Principiile luptei armate sunt aplicabile în toate tipurile de operații militare, inclusiv în Operațiile în Sprijinul Păcii. Totuși, multidimensionalitatea procesului de menținere și impunere a păcii, laolaltă cu celelalte activități specifice PSO, necesită o altă abordare în definirea, interpretarea și aplicarea principiilor luptei armate.

Pentru înțelegerea acestor concepte, este bine să detaliem principiile care le definesc.

- *Selectia și menținerea scopului*

Existența scopului este clar statuată în mandatul forței și în cuprinsul directivei operative. Menținerea acestuia este urmarită pe întreaga perioadă a misiunii forței.

- *ACTIONEA OFENSIVĂ și surprinderea*

Necesitatea limitărilor și constrângерilor pe întreaga durată a unor asemenea operații, presupune interpretarea acestui principiu ca fiind o necesitate în câștigarea și menținerea inițiativelor.

- *Concentrarea efortului*

Se referă în special la modalitățile de realizare a unității efortului cînd, cum și unde poate fi aplicat acesta cu succes.

- *Cooperarea*

În Operațiile în Sprijinul Păcii, unitatea efortului și coordonarea sunt dependente de cooperare. În realizarea unei cooperări efective și eficiente, este necesar să fie luată în considerare inclusiv implicarea agențiilor și organizațiilor civile.

Organizațiile non-guvernamentale și alte agenți civile pot fi coordonate numai prin existența consensului între acestea și elementele forței participante la operație.

În consecință, cooperarea necesită inițiativa necesară promovării încrederii, respectului și armoniei.

- *Economia de forță și mijloace*

Se referă la adoptarea unor măsuri și desfășurarea acelor activități, care vor determina direct sau indirect atingerea scopului operației, precum și la uzul de forță, minim necesar.

- *Siguranța*

Protecția și auto-apărarea sunt o responsabilitate a comandantului. O forță de sprijin a păcii poate primi, suplimentar, responsabilități specifice pentru protecția componentelor civile ale unei operații sau a populației civile locale.

- *Flexibilitatea*

Operațiile în sprijinul păcii acoperă o multitudine de misiuni sau sarcini specifice, iar forțele participante trebuie să aibă capacitatea de adaptare rapidă, de trecere de la desfășurarea unor

anumite tipuri de activități la altele, în termen scurt, libertatea de acțiune potențând flexibilitatea.

- *Menținerea moralului*

Componenta morală a unei forțe în sprijinul păcii determină, în ultima instanță, eficiența acțiunilor.

- *Susținerea logistică*

Dificultățile impuse de aspectul susținerii logistice pe timpul Operațiilor de Sprijin al Păcii derivă din participarea diferitelor contingente militare naționale, a organizațiilor civile internaționale și a celor O.N.U.

UZUL FORȚEI

Uzul de forță, în cadrul PSO, va fi restricționat de cerința creerii condițiilor necesare implementării depline a demersurilor diplomatice și umanitare.

Uzul forței trebuie să fie definit în cadrul misiunii, mandatului forței și regulilor de angajare. În toate situațiile de uz al forței, pe timpul PSO, acesta trebuie întrebuințat proporțional, echilibrat, potrivit și suficient, numai în scopul obținerii unei finalități specifice situației și limitat numai asupra unui obiectiv (ținta) clar determinat și delimitat.

La nivel tactic, uzul de forță poate fi necesar în anumite situații, astfel încât să fie percepțut mai degrabă ca o demonstrație a posibilităților de descurajare și hotărârii în aplicarea mijloacelor violente, decât ca un mijloc de provocare a pierderilor materiale și de personal.

În termeni generali, aplicarea forței se realizează, după cum urmează:

- *Menținerea Păcii*

Acțiunile militare sunt imparțiale, iar forțele utilizează tactici, tehnici și proceduri care promovează și susțin cooperarea și consensul.

În principiu, uzul forței poate fi întrebuințat numai în scop de auto-apărare. În practică, această necesitate nu impiedică uzul forței proporțional cu nivelul amenințării, permitând menținerea și recăștigarea consensului.

- *Impunerea Păcii*

Operațiile de Impunere a Păcii sunt, în esență, caracterizate de lipsa consensului. De asemenea, Forțele ONU trebuie să fie pregătite pentru situațiile în care una sau toate părțile, aflate în conflict, denunță înțelegerile și acordurile (consensul), anteroare operației. Acest tip de operație, poate implica uzul forței de natură coercitivă în favoarea atingerii unui

scop, în mod ușor, restabilirea stării de pace sau impunerea acestora, într-o zonă de conflict potențial sau actual. De aceea, o forță de impunere a păcii ar trebui să fie pregătită și capabilă să aplique forță, indiferent de nivel – operativ sau tactic.

STRUCTURAREA FORȚELOR

1. Considerente generale

Forțele angajate în cadrul Operațiilor de Menținere a Păcii pot fi destinate și dislocate, în scopul demonstrării existenței unei voințe politice în managementul unei crize sau, dacă este necesar, pentru desfășurarea unor acțiuni de luptă.

În procesul de generare și structurare a forței, se va lua în considerare misiunea și condițiile din zona acțiunilor (în principal, nivelul consensului părților aflate în conflict față de o asemenea misiune desfășurată sub egida ONU sau a altor organizații internaționale), capacitatea de luptă a părților aflate în conflict și faționilor rivale, precum și nevoia de informații reale și credibile. În acest sens, forțele și mijloacele de cercetare, inclusiv ale subsistemului artilleriei, vor avea o însemnatate deosebită.

2. Artleria în cadrul forțelor PSO

În mod tradițional, subsistemul artilleriei nu a fost întrebuințat în cadrul Operațiilor de Menținere a Păcii.

Argumentul este că dacă sunt necesare unități de artillerie, în această situație, o operație PSO ar trebui să aibă, în principal, caracteristicile unei operații de impunere a păcii, fapt ce ar justifica întrebuințarea acestui gen de armă.

Datorită naturii complexe a operațiilor în sprijinul păcii și dificultăților asociate acestora, precum și posibilităților reduse de evaluare a nivelului consensului părților implicate în conflict, în ultima perioadă a fost resimțită necesitatea suplimentării capacitatii de luptă a forțelor de menținere a păcii, în principiu, pentru întărirea posibilităților de auto-apărare.

Pe timpul operațiilor de menținere a păcii, în situațiile în care este necesară o reacție fermă, trupele dislocate în teatrul de operații, fără artillerie și aruncătoare, au trebuit să se bazeze numai pe sprijinul aviației. Acest tip de sprijin are un potențial important în descurajarea beligeranților dar, uneori, întrebuințarea aviației poate avea ca semnificație, în viziunea părților beligerante, escaladarea în întrebuințarea forței, dincolo de minimul necesar, în concordanță cu gravitatea incidentului ce a dus la inițierea acțiunilor.

Drept urmare, întrebuițarea artileriei la nivel tactic poate reprezenta o alternativă viabilă, fiind în masură să îndeplinească și funcția de descurajare, asigurând în același timp o capacitate de reacție imediată la escaladarea actelor de violentă a părților beligerante.

Focul aruncătoarelor, muniția de iluminare și cea explozivă -când este cazul-, pot fi întrebuițate ca o demonstrare a hotărârii de a descuraja actele ostile și impunerii respectării prevederilor mandatului misiunii. Întrebuițarea mijloacelor specializate de cercetare (optice, radar, cercetare-sunet, etc.) poate avea ca rezultat posibilitatea unei forțe PSO de a stabili inclusiv responsabilitatea producerii unor atacuri și violări ale condițiilor mandatului unei forțe. Avioanele de cercetare fără pilot, deși nu sunt în dotarea unităților de artilerie, pot asigura monitorizarea actelor ostile și mișcărilor mașelor de refugiați.

ÎNTREBUIȚAREA ARTILERIEI ÎN OPERAȚIILE ÎN SPRIJINUL PĂCII

Pe timpul pregătirii și ducerii operațiilor în sprijinul păcii, subsistemul artileriei poate îndeplini misiuni similare cu cele specifice acțiunilor de luptă, și anume:

- *subunitățile de aruncătoare:*

- sprijinul direct prin foc, pentru unitatea din care face parte;

- întărirea sprijinului direct prin foc, pentru armamentul greu de infanterie;

- sprijinul reciproc prin foc, pe baza planului de cooperare dintre unități;

- *unitățile de artilerie:*

- sprijinul direct prin foc, pe direcția de interes a marii unități din care face parte;

- întărirea sprijinului direct prin foc, pentru subunitățile de artilerie (aruncătoare);

- sprijinul general prin foc, pentru întreaga fâșie de responsabilitate a marii unități din care face parte;

- întărirea sprijinului general prin foc, pentru subunitățile de artilerie (aruncătoare), pe întreaga fâșie de responsabilitate a subunităților de infanterie, tancuri, vânători de munte, etc.;

- sprijinul reciproc prin foc, pe baza planului de cooperare între mariile unități.

Sprijinul direct prin foc reprezintă totalitatea sarcinilor specifice și implicate destinate subsistemului

artilleriei pentru angajarea țintelor repartizate, dispuse pe direcția de interes a marii unități (unității) de arme întruite.

Întărirea sprijinului direct prin foc reprezintă completarea posibilităților de executare a sarcinilor specifice și implicate destinate subsistemului artileriei organice pentru angajarea țintelor repartizate, dispuse pe direcția de interes a marii unități (unității) de arme întruite.

Sprijinul general prin foc reprezintă executarea tuturor sarcinilor specifice și implicate, destinate subsistemului artileriei pentru angajarea țintelor repartizate, dispuse în întreaga fâșie de responsabilitate a marii unități (unității) de arme întruite.

Întărirea sprijinului general prin foc reprezintă completarea posibilităților de executare a sarcinilor specifice și implicate destinate subsistemului artileriei organice pentru angajarea țintelor repartizate, dispuse în întreaga fâșie de responsabilitate a marii unități (unității) de arme întruite.

Sprijinul reciproc prin foc reprezintă completarea posibilităților de executare a sarcinilor specifice și implicate destinate subsistemului artileriei din organica unei mari unități (unități) de arme întruite de către subsistemul artileriei altelui mari unități (unități), vecine cu aceasta.

Pentru asigurarea îndeplinirii acestor misiuni, subsistemele componente ale sistemului de artilerie, trebuie să execute o gamă largă de sarcini specifice și implicate.

Sarcinile specifice artileriei includ:

- pentru subsistemul de conducere:

- coordonarea mijloacelor de cercetare și desfășurarea procesului de targeting;

- coordonarea eficace și oportună a subsistemului de asigurare cu date cu cel de lovire și de susținere logistică;

- conducerea asigurării unui sprijin prin foc oportun, eficient și pe cât posibil continuu;

- elaborarea listei de angajare, pe priorități, a țintelor și prezentarea spre aprobare comandantului marii unități de arme întruite;

- elaborarea listei cu obiectivele prohibite, cu restricții și cele care nu vor fi distruse;

- elaborarea, prezentarea spre aprobare la comandantul marii unități de arme întruite și

comunicarea la subordonați a matricei de angajare a țintelor (planul de acțiune al artileriei);
- elaborarea, prezentarea spre aprobare la comandantul marii unități de arme întrunite și comunicarea la subordonați a măsurilor de coordonare a sprijinului prin foc;
- punerea în practică a măsurilor de asigurare a acțiunilor și protecție a trupelor;
• pentru subsistemul de asigurare cu date (de cercetare, meteorologic și de comunicații):
- localizarea, identificarea (selectarea), determinarea și comunicarea țintelor din spațiul de acțiune, ce urmează a fi angajate;
- participarea la observarea tragerilor artileriei și corectarea acestora;
- participarea la asigurarea informațiilor și datelor necesare pentru structurile S.2 / Bg. și B.;
- punerea în practică a măsurilor de asigurare a acțiunilor și protecție a trupelor;
• pentru subsistemul de lovire:
- descurajarea prin demonstrarea posibilătăților de lovire, a efectelor munițiilor la țintă (în teren) și voinței de întrebunțare a acestora;
- executarea sarcinilor specifice letale (neutralizare, distrugere, interdicție, hărțuire sau asigurarea imposibilității de reacție a mijloacelor de lovire a forțelor aflate în nconflict) și non-letale (iluminare, fumizare, difuzat materiale tipărite și bruiaj), conform planului de angajare a țintelor și reacția imediată,

PROSPECTIVĂ ÎN ȘTIINȚELE MILITARE

îndiferent de condițiile de timp, anotimp și stare a vremii, la actele de agresiune a părților beligerante;

- protecția trupelor, inclusiv a apărării AA, când situația impune;

- angajarea țintelor din adâncime, în scop de neutralizare sau distrugere a elementelor componente ale subsistemului susținerii logistice a părților beligerante;

- punerea în practică a măsurilor de asigurare a acțiunilor și protecție a trupelor;

• pentru subsistemul de susținere logistică:

- asigurarea oportună și eficientă a munițiilor, produselor, hranei și materialelor necesare sistemului artileriei;

Sarcinile implicate, ce pot fi îndeplinite de artilerie în aceste situații sunt:

- monitorizare; mediere; negociere pe plan local; protecția umanitară; acordarea / sprijinul acordării de ajutor umanitar; deminare; împunerea de sanctiuni;

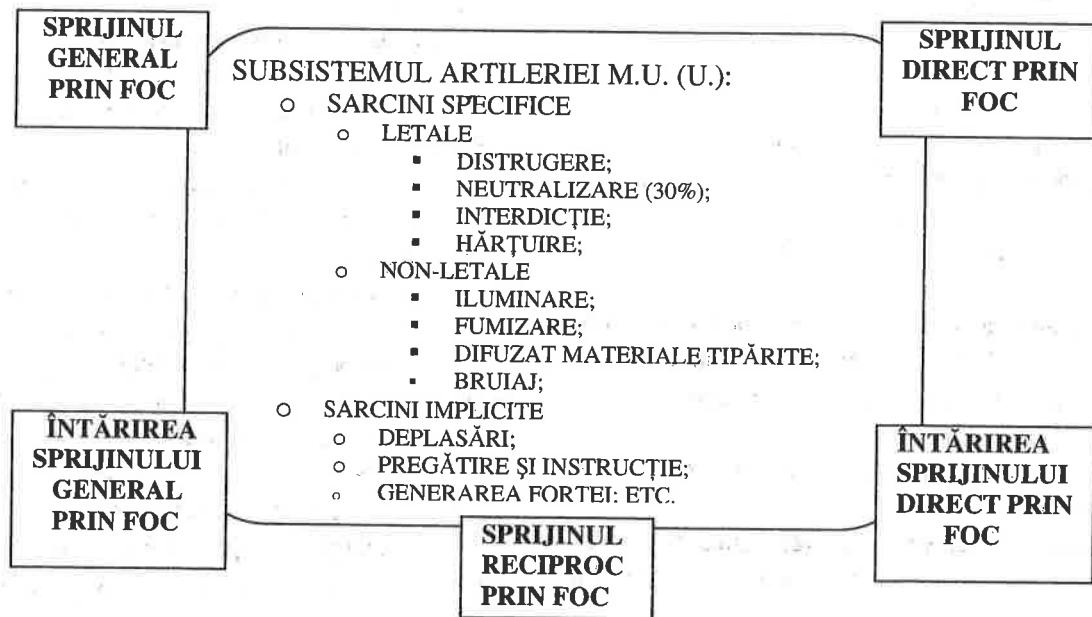
- deplasarea dintr-un raion în altul;

- pregătirea și instrucția forțelor;

- generarea forței;

- participarea la înlăturarea efectelor dezastrelor.

Pentru a sintetiza cele, mai sus prezentate, vom prezenta, schematic principalele misiuni și sarcini specifice și implicate ce pot fi îndeplinite de sistemul artileriei în astfel de situații:

TACTICI, TEHNICI ȘI PROCEDURI DE ARTILERIE APLICABILE ÎN OPERAȚIILE ÎN SPRIJINUL PĂCII

a) Executarea focului de artillerie.

(1) Întrebuiențarea artilleriei pentru producerea de pierderi prin foc de neutralizare sau distrugere, poate fi precedată de acțiuni de demonstrare a efectelor acestuia utilizându-se muniție de fumizare, iluminare, explozivă sau proiectile cu submuniții, având ca scop final, descurajarea părților beligerante (fațunilor rivale) și determinarea acestora să renunțe la continuarea unui anumit curs de acțiune sau la a le obliga să adopte un alt curs de acțiune.

(2) Reducerea ambiguității intenției față de părțile beligerante - în sensul percepției corecte a hotărârii, dacă situația impune, de executare a focului de artillerie împotriva unor obiective ale acestora; acest fapt, se realizează prin adoptarea unor căi de comunicare directă cu fațunile rivale, inclusiv prin ofițeri de legatură.

(3) Pentru asigurarea eficacității și precizia focului, tragerile necesită un control atent și minuțios, astfel încât să reflecte cu acuratețe reacția părților beligerante la acțiunile artilleriei. Îndiciile de supunere și renunțare, din partea beligeranților, la acțiuni ostile, ca răspuns la efectul tragerilor asupra acestora, trebuie monitorizate atent, astfel încât să nu fie necesară escaladarea în aplicarea violenței.

(4) În situația când este necesară executarea unor sarcini specifice, acestea trebuie să aibă un nivel minim de violență, în concordanță cu principiul uzului forței minim necesar, în scopul evitării pagubelor colaterale și a pierderilor de vieți omenești în rândul populației civile. Acest aspect poate fi asigurat prin procurarea de date și informații certe, executarea tragerilor directe și alegerea corespunzătoare a sistemelor de armament, în funcție de prevederile regulilor de angajare (ROE), specifice operației respective.

(5) Pentru protecția convoaielor militare și a patrulelor de cercetare care se deplasează pe distanțe lungi (până la 100 km.), planificarea și organizarea acțiunilor artilleriei poate lua în considerare întrebuiențarea de piese și subunități, de până la nivel pluton în mod independent, cu misiunea asigurării protecției acestora și descurajării actelor ostile. Subunitățile (piesele) cu acest rol se vor deplasa prin

salturi succesive, astfel încât să asigure permanent protecția în cadrul limitelor bătăii sistemelor de artillerie din dotare, în funcție de viteza de deplasare a convoaielor (patrulelor).

b) Ocuparea dispozitivului

Ocuparea dispozitivului de către subunitățile de artillerie, în cadrul operațiilor de sprijin al păcii, va respecta principiile generale de alegere și ocupare a dispozitivului, prevazute în manualele de instrucție pentru luptă ale artilleriei, cu unele particularități, după cum urmează:

(1) În situația înexistenței amenințării sau pericolului aerian, piesele (subunitățile) de artillerie vor fi dispuse cât mai grupat, în scopul asigurării apărării apropiate și siguranței nemijlocite, precum și pentru asigurarea unui control cât mai eficient.

(2) Piese (instalațiile) de artillerie se vor dispune pe teren tară pentru prevenirea poziționării în câmpuri de mine, precum și pentru protecția mediului înconjurător.

(3) Subunitățile (piesele) se vor dispune în poziții (raioane) care să asigure o bătaie eficace asupra raioanelor probabile de dispunere a țintelor, ce urmează a fi angajate.

(4) Dispunerea în poziții de tragere - în situația când nu este necesară sau nu se prevede întrebuiențarea focului artilleriei pe scară largă - se va realiza în așa fel încât să aibă o acoperire spațială cât mai largă din punct de vedere al bătăii, prin:

➤ dispunerea artilleriei pe arii întinse, pe cât posibil de valoare pluton (sau chiar piesă), exploataând la maximum caracteristicile tehnico-tactice ale sistemelor;

➤ menținerea unor subunități de aruncătoare în rezervă pentru o dislocare rapidă pe calea aerului, cu ajutorul elicopterelor de transport.

(5) Dislocarea subunităților și ocuparea raioanelor pozițiilor de tragere într-o manieră descooperită, în scopul intensificării descurajării.

(6) Dispunerea pieselor și plutoanelor în poziție de tragere, astfel încât să fie asigurate, pe cât posibil, câmpuri de tragere circulare, demonstrându-se caracterul de imparțialitate al forței PSO.

c) Descurajarea

(1) În cadrul operațiilor de impunere a păcii, capacitatea de luptă a forței PSO trebuie să depășească pe cea a părților beligerante. Fără

Secția Știință Militară

asigurarea unei superiorități a capacitatii de luptă, descurajarea nu poate fi credibilă.

(2) Amenințarea întrebunțării capacitatii ofensive a sistemelor de artillerie, efectul devastator al focului artilleriei și perceptia clara din partea părților beligerante asupra voinei de utilizare a acestora de către forța PSO, reprezentă un important aspect al descurajării. De aceea, comandanții structurilor de artillerie de la toate eșaloanele trebuie să ia în considerare:

➤ dispunerea subunităților și pieselor în raioane (locații) descoperite; se poate realiza printr-o serie de activități de la simplă prezență în baze, având piesele dispuse descoperit, fiind vizibile de la mare distanță, până la instrucție la rece și marșuri pe căile de comunicații, în raioanele de dislocare;

➤ demonstrarea puterii de foc; se pot organiza trageri demonstrative pentru comandanții părților beligerante (faționilor rivale), care să arate în mod indubitabil caracteristicile tehnico-tactice, precizia și efectul la țintă a focului artilleriei;

➤ executarea somațiilor; executarea somațiilor, laolaltă cu demonstrarea intențiilor de întrebunțare a artilleriei, anterior executării sarcinilor specifice, are ca cerință existența unor căi de comunicare directă cu părțile beligerante (faționile rivale), inclusiv prin utilizarea ofițerilor de legatură.

d) Reacția rapidă

Cerința capacitatii de reacție rapidă, 24h / zi la actele ostile, presupune dislocarea permanentă a unor subunități (piese) - subunități sau piese de serviciu -, precum și a lucrului permanent al observatorilor (forțelor și mijloacelor de cercetare) de artillerie.

e) Protecția

Protecția menține potențialul combativ al unei forțe PSO, oferind posibilitatea angajării în acțiuni, la locul potrivit și oportun. Pentru asigurarea protecției, artilleria poate desfășura o paletă largă de acțiuni, printre care:

- lovirea și neutralizarea sistemelor de armament ostile de la bătaia maximă; în cazul distanțelor mici de tragere, este indicată tragerea prin ochire directă, datorită preciziei mărite, în acest fel evitându-se pagubele colaterale;

- interzicerea acțiunilor de observare, supraveghere și cercetare de către părțile beligerante a activităților desfășurate de către forțele PSO;

PROSPECTIVĂ ÎN ȘTIINȚELE MILITARE

- când există posibilitatea, lovirea beligeranților să se realizeze prin foc observat.

f) Asigurarea acțiunilor și protecția trupelor

Comandanții de artillerie trebuie să acorde atenție, în plus, față de măsurile generale prevazute în regulamentele în vigoare, urmatoarelor aspecte:

- protecția coloanelor pe timpul executării marșurilor;

- protecția NBC;

- amenajarea genistică a amplasamentelor pieselor și raioanelor pozițiilor de tragere să aibă caracter fortificat;

- protecția individuală a militarilor în baze, raioane de dispunere, deplasărilor în afara unei formațiuni constituite etc.;

- asistență medicală;

- susținerea logistică.

g) Cercetarea

Informațiile certe și oportune sunt fundamentale în obținerea succesului în cadrul operațiilor de sprijin al păcii, sistemele de cercetare și observare ale artilleriei având o contribuție majoră în efortul general al obținerii de informații.

Sarcinile probabile, pe care sistemele de cercetare ale artilleriei sunt în masură să le îndeplinească, pot fi:

(1) Pentru observatorii de artillerie și observatorii înaintați:

- supravegherea și cercetarea raioanelor "fierbinți" din zona de responsabilitate;

- monitorizarea deplasărilor și mișcărilor de forțe și mijloace în zonele părților beligerante;

- cunoașterea situației reale din interiorul părților beligerante (faționilor rivale), se realizează prin intermediul ofițerilor de legatură, din cadrul statelor majore multinaționale sau;

(2) Sistemele de detectie:

radarele și sistemele de detecție acustică reprezentă un element ajutator non-violent al comandanților, care pot fi întrebuitate astfel:

- monitorizarea acordurilor de încetare a focului;

- coordonarea și corectarea focului artilleriei;

- contribuie la întărirea descurajării părților beligerante (faționilor rivale);

- furnizarea de dovezi materiale, în analiza actelor de violare a acordurilor de încetare a focului.

(3) Avioanele fără pilot:

reprezintă un mijloc performant de furnizare, în timp real, a informațiilor, fără să prezinte un pericol la adresa integrității populației civile, fiind în măsură să asigure date și informații referitoare la:

- sistemele de armament al părților beligerante (factunilor rivale);
- căile de comunicație și itinerariile de deplasare a trupelor;
- coordonarea deplasării maselor de refugiați;
- incidentele produse, în scopul furnizării de dovezi.

CONSIDERAȚII ASUPRA PLANIFICĂRII ACȚIUNILOR ARTILERIEI

Elementele definitorii ale planificării acțiunilor artilleriei, în cadrul operațiilor în sprijinul păcii, se circumscriu procedurilor generale ale procesului de luare a deciziei, acordându-se atenție urmatoarelor aspecte:

1. coordonarea:

Acțiunile de nivel tactic ale artilleriei este necesar a fi planificate în contextul general al planului de acțiune, ținându-se cont de faptul că, indiferent de nivel, operațiile vor trebui coordonate cu acțiunile altor structuri militare și agenții (organizații) civile. De aceea, planificarea trebuie realizată, încă de la început, întrunit.

2. cercetarea și recunoașterile:

Observarea directă a terenului, identificarea caracteristicilor principale ale acestuia, cunoașterea generală a mediului de desfășurare a acțiunilor, inclusiv informații referitoare la mediul socio-economic și politic, reprezintă elemente esențiale în cadrul procesului de planificare a unei asemenea operații. Este indicat a fi luate în considerare elementele de topografie, caracteristice teatrului de operații, infrastructura națională, clima, distribuția etnică, limba, religia și obiceiurile populației locale și influența probabilă a acestora asupra operației și acțiunilor.

3. amenințările:

Evaluarea diferențelor tipuri de amenințări, a pericolului aerian și altora, specifice operațiilor în sprijinul păcii, constituie o condiție de bază în procesul planificării acțiunilor. Analiza părților beligerante (factunilor rivale), aspirațiile politice și militare ale acestora, organizarea, capacitatea de luptă, armament și sisteme de armament, doctrina, nivelul de pregătire a

forțelor și conducerea, alături de nivelul consensului, reprezintă elementul definitoriu al evaluării amenințărilor probabile la adresa forței PSO.

4. limitari de ordin politic și juridic:

Statutul juridic al forței, regulile de angajare (ROE) și Legea Conflictelor Armate este necesar a fi cunoscute de către întreg personalul participant, anterior dislocației forței în teatrul de operații.

5. concepția acțiunilor:

Concepția acțiunilor artilleriei are la bază urmatoarele elemente:

- ordinea de bătaie;
- asigurarea unei structuri de localizare, selectare, determinare și supraveghere a obiectivelor, în scopul furnizării oportune, detaliate și precise a informațiilor;
- necesitatea realizării fluxului informațional rapid între toate eșaloanele;
- asigurarea cantității necesare de artillerie, în conformitate cu cerințele planului operației;
- determinarea ‘ punctelor fierbinți ’, a țintelor probabile în cadrul acestora și, ulterior, lovirea cu foc;
- nivelul posibilităților desusținere logistică.

6. caracterul multinațional:

Operațiile în sprijinul păcii, în mod invariabil, au un caracter întrunit (joint) și multinațional. Problemele specifice desfășurării unor asemenea tipuri de operații vor fi create în special datorită unor factori precum, incompatibilitatea sistemelor de comunicații, munițiilor, lipsa procedurilor și doctrinei comune, etc. Aceste neajunsuri pot fi depășite printr-o pregătire întrunită, bunavoință și schimbul de ofițeri de legatură, cunoscători ai limbilor străine.

7. pregătirea anteroară desfășurării în teatrul de operații:

Pregătirea în scopul participării în cadrul unei operații în sprijinul păcii se desfășoară, de regulă, sub presiunea timpului. Pregătirea anteroară desfășurării în teatrul de operații se bazează pe caracteristicile procesului de pregătire și instruire a trupelor și statelor majore și aspectelor specifice misiunii și teatrului de operații, incluzând:

- informarea asupra situației generale, amenințărilor și riscurilor;
- informarea asupra misiunii, concepției operației și efortului principal;

- informarea participanților asupra părților beligerante (factiunilor rivale) și pregătirea specifică, cu accent pe cunoașterea și identificarea trupelor acestora;
- informarea participanților asupra elementelor specifice teatrului de operații, cum ar fi clima, relieful, populația, etc.;
- instrucție specifică recunoașterii minelor și deminării;
- instrucția la armamentul de artillerie, trageri de instrucție și de luptă, cu accent pe tragerea prin ochire directă, asupra țintelor în mișcare și tragerea în apropierea trupelor proprii;
- cunoașterea statutului juridic al forței, a prevederilor Legilor Conflictelor Armate și Convențiilor de la Geneva, precum și a regulilor de angajare, specifice misiunii.

PROCEDURI DE OPERARE STANDARD

Procedurile de operare standard reprezintă un factor care influențează major desfășurarea acțiunilor în teren, îndeosebi în situațiile specifice PSO, cum ar fi:

- focul lunetiștilor;
- focul aruncătoarelor;
- media;
- existența populației civile strămutate din locurile de baștină;

- existența refugiaților;
- În același timp, trupele de artillerie trebuie să fie pregătite, pe baza standardelor de operare, să interacționeze cu forțele militare și poliția din zonă.

ANALIZA COMPARATIVĂ A FACTORILOR CARE INFLUENȚEAZĂ ACȚIUNILE MILITARE CONVENTIONALE ȘI ACȚIUNILE DESFĂȘURATE ÎN CADRUL OPERAȚIILOR ÎN SPRIJINUL PĂCII

În cadrul operațiilor în sprijinul păcii, spațiul de luptă este, de regulă, non-linear, misiunile având un caracter neconvențional. Datorită naturii neconvenționale a acestor misiuni (sarcini specifice), unitățile trebuie să ia în considerare, pe timpul execuției acestora, o serie de factori, adiționali acelora care caracterizează misiunile într-un conflict convențional.

Tabelul de mai jos încearcă să prezinte, comparativ, principalii factori, care influențează desfășurarea acțiunilor militare convenționale și a celor, care acționează în cadrul operațiilor în sprijinul păcii. Mentionăm că această analiză comparativă nu este una de ordin exhaustiv, factorii enumerați, precum și acțiunile asociate acestora nefiind singulare ci, reprezentând numai acele aspecte pe care le-am considerat definitorii în caracterizarea generală a acestor tipuri de acțiuni.

FACTORI	ACȚIUNI CONVENTIONALE	ACȚIUNI ÎN CADRUL OPERAȚIILOR ÎN SPRIJINUL PĂCII
Amenințări din partea inamicului (în ordinea întrebuiențării)	Artilleria, blindatele, acțiunea aeriană, acțiunea terestră	Acțiunea terestră, focul artilleriei din PT acoperite, atacuri teroriste
Misiunile inamicului	Apararea, ofensiva, manevra de forțe și mijloace	Cauzarea de pierderi în rândul forțelor PSO și a populației civile
Misiunile trupelor proprii	Apararea, ofensiva, manevra de forțe și mijloace	Cercetare și atac, protecția convoaielor, apărare
Relieful	Pozitii lineare multiple	Pozitii multiple, dar restricționate, stabilirea de sectoare de tragere circulare (în scopul dovedirii imparțialității)
Măsuri de asigurare a acțiunilor și protecție a trupelor, specifice artilleriei	Manevra de forțe și mijloace, mascare, pozitii multiple și dispersate, apărarea apropiată și siguranța nemijlocită	Apararea apropiată și siguranța nemijlocită, fortificarea raioanelor PT (amplasamentele)

CONCLUZII

- Subsistemul artilleriei este și va rămâne elementul principal al sistemului de lovire al unei mari unități (unități) de arme întrunite, de aceea trebuie să fie prezent în orice tip de acțiuni militare, inclusiv în cele de PSO.
- Întrebuiențarea artilleriei la nivel tactic și chiar operativ, poate reprezenta o alternativă viabilă, acest gen de armă fiind în masură să îndeplinească și funcția de descurajare, asigurând în același timp o capacitate de reacție rapidă, în cazul escaladării actelor de violență ale părților beligerante.

ÎNVĂȚAMINTE DIN ACADEMIA DE ÎNALTE STUDII MILITARE REZULTATE DIN ACTIVITATEA DE PREGĂTIRE A VIITORILOR COMANDANȚI ȘI OFIȚERI DE STAT MAJOR DE ARTILERIE

Military Academy Knowledge Resulted from the Training Activity for Future Artillery Staff Officers and Commanders

- Major conf.univ.dr. Daniel DUMITRU -

Membru asociat al Academiei Oamenilor de Știință din România

Procesul de restructurare a forțelor armate are în vedere adaptarea acestora la nevoile de reformă ale României, derivate din contextul geostrategic subregional și regional, precum și realizarea complementarității cu structurile militare euroatlantice.

Un obiectiv prioritar al acestei perioade îl constituie profesionalizarea armatei.

Integrat concepției generale a statului român privind apărarea țării, ca sistem ce include în conținutul său cele mai valoroase concepte operaționale, învățământul militar superior a parcurs o etapă de mutații profunde care vor asigura promovarea valorilor științifice și umaniste, ale teoriei și artelei militare.

În acest context, începând cu anul universitar 1994- 1995 Academia de Înalte Studii Militare și-a orientat efortul principal în direcția creșterii calității procesului de învățământ, pe baza îmbunătățirii conținutului științific al disciplinelor și optimizării prestației didactice, pentru realizarea obiectivului general, de a pregăti militari cu înaltă conștiință și competență profesională pentru exercitarea funcțiilor de conducere în toate situațiile, asigurând astfel baza de selecție pentru funcții și grade superioare în armata României.

Până în anul 1995 ofițerii-studenți de artillerie își desfășurau pregătirea în profilul specializării, aceștia dobândind cunoștințele necesare ocupării funcțiilor de comandant și ofițer de stat major de artillerie la nivelul cerințelor organizării militare din acea perioadă.

Învățământul la nivel tactic și operativ s-a desfășurat în cadrul secțiilor categoriilor de forțe armate din Facultatea Interarme. Concomitent, s-au întreprins demersuri hotărâte și ample pentru definitivarea trecerii, începând cu anul universitar 1996-1997, la organizarea structurală a întregului sistem de învățământ în profil unic interarme și intercategoriile de forțe armate.

Începând cu promoția 101 ofițerii-studenți de artillerie se regăsesc în grupe mixte, în compunerea cărora sunt ofițeri de toate specialitățile din forțele terestre, constituite pe structura unui comandament de mare unitate tactică de arme întrunite.

Potrivit concepției învățământului militar superior de studii aprofundate aprobată de conducerea Ministerului Apărării Naționale, Academia de Înalte Studii Militare trebuie să formeze ofițerilor-studenți de artillerie și nu numai, capacitate cognitiv-informatională, aptitudinal-instrumentale și

Secția Științe Militare

relațional-comportamentale specifice liderului militar, ofițer-cetățean cu înalte responsabilități profesionale și civice în conducerea structurilor militare complexe.

Domeniile învățământului militar universitar de studii aprofundate sunt identice ca specific, dar diferă sub aspectele categoriilor de studii și disciplinelor științifice, cât și al ponderii acestora în ansamblul planurilor și programelor de învățământ. Procesul didactic specific nivelurilor învățământului universitar este sistematizat în domenii de cunoaștere ce urmăresc aprofundarea, extinderea și perfecționarea cunoștințelor și deprinderilor de pregătire generală, interarme și intercategorii de forțe armate.

Studiile aprofundate – interarme - desfășurate de ofițerii-studenți de artillerie, cuprind toate domeniile de învățământ, ponderea având-o cel al pregătirii interarme. Parcursul acestui nivel de învățământ dă posibilitatea ofițerilor-studenți de artillerie, alături de cei de alte arme din forțele terestre, să-și formeze competențe în domeniul operațional privind acțiunea integrată interarme, la nivel de mare unitate tactică de arme întrunite în anul 3 și grupare de forțe de nivel tactic (operativ) în anul 4, să folosească la parametrii superiori tehniciile de stat major specifice domeniului interarme în timp de pace, criză și război și mijloacele informaticе.

În acest context, în domeniul artilleriei, constatăndu-se lipsuri în pregătirea de specialitate a ofițerilor-studenți de artillerie, datorate inexistenței în planurile și programele de învățământ a unor discipline, începând cu anul universitar 2000-2001 s-a mărit numărul de ore la „Tactica genurilor de arme” de la 80 la 120 în cei doi ani de studiu, s-au introdus disciplinele ”Acțiunile unităților și marilor unități de armă” (disciplină optională) și „Conducerea focului artilleriei” (disciplină facultativă), disciplină apreciată în mod deosebit de ofițerii-studenți, la acest curs fiind înscrîși și ofițeri-studenți de alte arme. Aceste discipline completează pe deplin cunoștințele ofițerilor-studenți de artillerie pentru a deveni buni comandanți și ofițeri de stat major de artillerie.

În noua concepție de desfășurare a învățământului militar universitar superior din Academia de Înalte Studii Militare, accentul s-a pus pe aplicarea unor tehnici didactice moderne în cadrul

PROSPECTIVĂ ÎN ȘTIINȚELE MILITARE

cărora catedrele și comisiile didactice aplică metodologi bine articulate, asigurând generalizarea unor metode diversificate în funcție de tipul de învățământ caracteristic (de aprofundare a cunoștințelor, de perfecționare sau specializare), de particularitățile disciplinelor științifice cuprinse în planurile și programele de învățământ (fundamental schimbate începând cu promoția 101) și varietatea condițiilor de învățare.

Aplicarea metodologilor și tehnicii moderne de instruire a ofițerilor-studenți de artillerie, cu specialitatea impusă de finalitățile teoretico-aplicative ale învățământului militar universitar superior de studii aprofundate, dă contur precis practiciei de a implica și stimula permanent participarea directă la actul didactic a ofițerilor-studenți, oferind largi posibilități pentru dezvoltarea autonomiei exprimării elevate prin metoda dialogului. Acest aspect presupune o pregătire anteroară riguroasă, permanentă și profundă; promovarea „autoinformării” organizată și îndrumată de cadrele didactice (prezentarea temei și a problemelor principale, stabilirea și asigurarea bibliografiei, îndrumarea ofițerilor-studenți în studierea permanentă a acesteia și clarificarea problemelor cu grad ridicat de dificultate); scoaterea în evidență, în mod constant, aspectul aplicativ al viitoarei activități, parcurgând științific și metodic treptele formării de la „CUM SE FACE” la „A FACE REAL ȘI EFICIENT”; prezentarea noutăților care constituie izvoare de meditație și cercetare personală. În consecință, toate aceste activități conurează formarea specializării „Conducere interarme Forțe Terestre”.

Activitatea cadrelor didactice din comisia didactică de artillerie, constituită din: un profesor, un conferențiar universitar - titulari de curs - și trei profesori asociați, a fost focalizată pe logica rațională și pe procesul deductiv ce decurge de aici și mai puțin pe expunerea bazată pe memorarea normelor „*tactice și tehnice*” privind întrebuițarea artilleriei în acțiuni militare, chiar dacă acestea sunt fundamentale. Din această perspectivă, ofițerii-studenți de artillerie sunt stimulați în a-și prezenta propria gândire, raționalitățile logic care a condus spre opțiunea personală sau de grup, cu argumentare științifică și calculele de rigoare, ci nu prin a memora conținutul manualelor și regulamentelor militare, fără a înțelege cursul logic al desfășurării acțiunilor artilleriei.

Structura conferințelor a fost realizată în aşa fel încât 50 – 60% din timpul disponibil să fie dedicat tematicii fundamentale și aprofundării celor mai importante aspecte, puncte esențiale, izvoare de date și noțiuni de bază, iar 40-50% pentru abordarea unor probleme propuse de ofițerii-studenți în legătură cu tematica respectivă. De aceea concepția de desfășurare a învățământului universitar militar prevede extinderea practicii potrivit căreia desfășurarea fiecărei conferințe să fie precedată distribuirea tematicii, materialului bibliografic și a unor sinteze privind cunoștințele însușite anterior, în vederea stimulării fondului științific aperceptiv.

Necesitatea auto-informării și a accesului la sursele străine a impus creșterea dinamicii cursurilor intensive de asigurarea accesului la sursele bibliografice și cunoașterea limbilor străine. Datorită condițiilor date, viitorii ofițerii-studenți după admiterea în Academia de Înalte Studii Militare, desfășoară un curs, cu o durată de trei luni, pentru învățarea unei limbi străine prin care aceștia sunt aduși la un nivel acceptabil în cunoașterea limbii respective, și un curs integrator de stat major cu durata de o lună, care le permite trecerea cu ușurință de la nivelul studiat anterior la învățământul universitar desfășurat în Academia de Înalte Studii Militare.

La această dată, ofițerii-studenți de artillerie ca și ceilalți au acces pe intranetul Academia de Înalte Studii Militare la principalele documente elaborate de Statul Major General, Statele Majore ale Categoriilor de Forțe și la diferite lucrări ale specialiștilor militari români și străini. Acum suntem în permanent contact cu tot ce este nou în instituțiile similare din țările membre NATO sau partenerie de cooperare, ne adaptăm provocărilor impuse de configurația viitoarelor conflicte militare, de transformările profunde ce au loc în societatea românească și în acest context în armata noastră. Exemplu ieri, 20 de ofițeri-studenți, cunoscători ai limbii engleze au participat la trei expunerি prezentate de delegația comandamentului NATO pentru zona de sud-est de la IZMIR.

Prin modul de structurare, organizare și funcționare, învățământul militar universitar de studii aprofundate desfășurat în Academia de Înalte Studii Militare are un caracter deschis spre structurile de

comandă ale Ministerului Apărării Naționale, societatea civilă și spre mediile de învățământ similare din alte state democratice. În acest context, au fost angajate pentru pregătirea și susținerea unor conferințe, la grupele de ofițeri-studenți din cadrul Forțelor Terestre, pe teme de artillerie, cadre de conducere de arma artillerie de la nivelul Statului Major General, Statului Major al Forțelor Terestre și din Școala de aplicație pentru artillerie și rachete terestre „IOAN VODĂ”.

Există o bună colaborare pe linia artilleriei între Academia de Înalte Studii Militare, Statul Major General, Statul Major al Forțelor Terestre și Școala de aplicație pentru artillerie și rachete terestre „IOAN VODĂ” în ceea ce privește elaborarea manualelor, conținutul documentelor de luptă și punerea de acord asupra modului de întrebunțare a artilleriei în acțiuni militare conform standardelor operaționale și procedurilor NATO. Aceste lucrări reprezintă un bogat fond documentar, valorificat la maxim de ofițerii-studenți de artillerie din Academia de Înalte Studii Militare. La rândul lor aceștia au elaborat lucrări de diplomă, proiecte de curs și stagiu cu un conținut științific ridicat analizate și validate de cadre didactice atestate de Ministerul Educației și Cercetării care au făcut parte, în special, din comisiile de licență. Concluzia finală a acestora asupra lucrărilor a fost că sunt elaborate conform standardelor operaționale la data respectivă și că acestea la rândul lor reprezintă fond documentar de valoare pentru ofițerii de artillerie din armata României.

Aplicațiile desfășurate în Punctul de Comandă Învățământ (integratoare nr.1 și nr.2, aplicația integratoare intercategorii de forțe) la munte și la litoral, dezvoltă ofițerilor-studenți de artillerie competențe și întregesc procesul de formare a viitorilor comandanți și ofițeri de stat major de artillerie.

În aceste situații relația student-profesor s-a schimbat, studentul are dreptul la opinie proprie pe care o afirmă, o confruntă cu ceilalți, o susține cu argumente științifice și vrea să-o impună. Profesorul care participă la rezolvarea problemelor colectivului aproape de studenți săi este abordat cu respect și îndrăzneală și nu cu reținere. Greșelile apărute în desfășurarea acestor activități nu sunt irreparabile, nu

lezează demnitatea și nu inhibă. În aceste condiții, valorile încep să se contureze lent, ies câte puțin la suprafață, acceptate sau contestate, dar, în final recunoscute de drept.

Practica la unități pentru ofițerii-studenți de artillerie anul 3 care au promovat în anul 4, s-a desfășurat în comandamente de unități și mari unități de artillerie, unde și-au înșușit cunoștințe referitoare la conducerea unităților și marilor unități de artillerie la pace, au participat la întocmirea de aplicații tactice, exerciții de stat major și de antrenament și verificare la conducerea focului și rezolvarea unor probleme stricte de specialitate, ceea ce a dus în mare parte la desăvârșirea pregătirii acestora și formarea lor ca viitori comandanți și ofițeri de stat major de artillerie.

Aprecierea nivelului de pregătire este conceput pe baze moderne. În acordarea calificativelor și aprecierea anuală a ofițerilor-studenți de artillerie s-au stabilit criterii distințe, bine definite și care răspund nevoii de a releva întreaga personalitate a ofițerului-student. Evaluarea are în vedere: valoarea

PROSPECTIVĂ ÎN ȘTIINȚELE MILITARE

cunoștințelor generale și de specialitate; aptitudinile de viitor comandant și ofițer de stat major de artillerie.

Pașii întreprinși în cadrul reformei învățământului militar superior din Academia de Înalte Studii Militare au permis la această oră realizarea dezideratului fundamental al evoluției, într-o perioadă scurtă de timp, spre criteriile și standardele euroatlantice în domeniul înaltei profesionalizări a viitorilor comandanți și ofițeri de stat major de artillerie.

Totodată, acestea semnifică o reluare firească a tradițiilor și spiritului Școlii Superioare de Război, care vor da substanță emblematicei și mereu actualei devize - „LABOR IMPROBUS OMNIA VINCIT!” – munca stăruitoare învinge toate greutățile – deviză sub care s-au pregătit până acum aproximativ 17500 de comandanți și ofițeri de stat major de toate armele din toate categoriile de forțe.

Indiferent de perioada în care și-au realizat pregătirea în această școală, instruirea ofițerilor de artillerie a cultivat spiritul onoarei, respectul față de valorile fundamentale ale țării și a făcut posibilă dobândirea unor calități profesionale remarcabile.